

Juan papel tepyaca Jesucristo po'ó

Jesucristo yom tepyala jupj.

- ¹ Jesucristo vele cupj qjuis lal Dios po'ó.
 Jupj p'iyá liji mpes qjuisin 'yüsa Dios mpes.
 Jesucristo lovin pü'ütsja jupj.
     Pajal püna nosis cjuwatsja na,
     pues pjü cjuwatsja na,
     jupj newa tüpü'ütsja.
 Jupj lovin Dios lal tüpü'ü,
     ne jupj p'iyá Dios watsja jupj.
- ² Jupj p'iyá Dios lal pü'ütsja
     nosis cjuwatsja na p'in.
- ³ Dios pjü la tjiji jupj lal.
     Pues pjü way Dios la tjiji,
     Jesucristo lal la tjiji jupj.
- ⁴ Jesucristo mpes pátjatsja pjü.
     Jupj se 'aya 'ücj jis la püt'üs.
     Jupj pü'ü mpes,
     nosis casá patja 'ücj sin 'yüsa wa Dios po'ó.
- ⁵ Nosis püste jinwá malala nyuca lajay mpes.
 Jesucristo jaw jinwá nosis nt'a.
     Sin 'yüsa liji Dios po'ó.
     Gente malala lajay ma jisas jupj.
     Newa ma sin 'yüsa Jesucristo po'ó.
- ⁶ Yom tjac' wa cupj nt'a.
     Juan lotsja jupj.
     Dios jas tjejyama tjac' jupj.
- ⁷ Juan tjac' la veles jupj seletsja po'ó.

- Jupj tjevele yom pjaní jyawca jinwá ca nsem
cupj gjuilal, gjuisin 'yüsa la mijis Dios mpes.
Juan jostsja pjü ca mponecj yom niná po'ó.
- 8 Jesucristo niná p'iyá,
jyawca jinwatsja nosis nt'a.
Juan p'a watsja. Jupj tjac' la veles
Jesucristo po'ó, jupj seletsja mpes.
- 9 Locopyaya Jesucristo nosis nt'a tjac' wa.
T'üc' way jupj jyawca jinwatsja nosis nt'a.
Jupj pjü gente sin 'yüsa liji.
- 10 Dios pjü la tjiji nosis nt'a jupj lal.
Jupj tüpü'ü nosis nt'a,
mop'in nosis casá patja ma salejeptsja
pjacj cuscú jupj.
- 11 Jupj tjac' jupj jyü'ta nt'a;
nin p'iyá jupj si jütüta sin popé
ma jisastsja jupj.
- 12 Nepénowa jisastsja jupj.
Yupj topon jupj mpes ca 'ücj mpatjam Dios lal.
Nin mpes jupj jis tje'yaya
'ücj Dios ts'uyupj ca jis mpalas yupj.
- 13 Dios p'iyá liji jupj ts'uyupj se palá yupj,
mpes nin.
Sejamay niswa se jamanun mpes tulucj.
Jis papay, sejamay sin popa jisas mpes tulucj.
Yom jos mpes tulucj; Dios p'iyá liji
jupj ts'uyupj se palá Jesucristo lal japon.
- 14 Jesucristo liji mpes gjuisin 'yüsa Dios po'ó.
Yom tepyala jupj püná.
Jupj pü'ütsja ncupj pyatjaquecj nt'a wa.
Tjinyucucj jupj pajal 'üsüs la tjiji,
t'üc' way pünetsja jupj.

Jupj Popay Dios pjaní way Popa,
mpes 'üsüs jupj pajal.

Qjuis Papay Dios mpe tjac'.

Cupj 'üsüs tuluctsja, mop'in nin,
jupj pajal 'üsüs la tjiji cupj mpes.

Jupj t'üc' way qjuisin 'yüsa liji Dios po'ó.

¹⁵ Juan seletsja mpes 'üsüs tjevele Jesucristo po'ó. Ninana jupj velá Jesucristo po'ó, pjü 'ücj jis la pjac: “Jupj ne niná yomen napj tjevelé po'ó. Napj tjevelé napj mwalá way tjacuwis; tjevelé yom p'a wa ncuwim p'a jawas nun jis lal la veles Dios po'ó. Más püné tepyala jupj napj lal. Jupj pajal püna tüpü'ü, mpes más püné jupj napj lal.

¹⁶ ”Jupj lovin pajal quelel la qjuisiji. Mpes jupj pajal 'üsüs la tjiji cupj mpes. Newa qjuisé 'aya, jupj quelel la qjuisiji mpes. Nin p'iyá pjü way ncupj qjuilal.

¹⁷ Moisés qjuis wala tjevele Dios tjijyü'tá, nin p'in. Jesucristo más 'üsüs Moisés lal. Jesucristo mpes Dios pajal 'üsüs la tjiji cupj mpes. Jesucristo mpes wa qjuisin 'yüsa liji t'üc' way jupj p'iyá po'ó.

¹⁸ Gente lovin ma jus tjunuc Dios, yupj yun lal. Dios Popa pjaní qjuisin 'yüsa liji 'onin niná Dios. Dios Popa pjaní jupj, p'a cjuwá. Lovin se coñca Popay. Quelel liji jupj pajal”, nin tjevele Juan Jesucristo po'ó.

Juan 'üsüs way tjevele Jesucristo más püné jupj lal.

(Mateo 3.11-12; Marcos 1.7-8; Lucas 3.15-17)

¹⁹ Judiopan jis jepapan Jerusalén nt'a tapatja. Yupj sacerdotepan sin tjajam Juan nt'a jis la veles jupj lal. Auxiliarpan sin tjajam wa yupj jis lal. Sin

tjajam la tjü'üy, tjunuc tsjan mpes 'ücj bautizar la tjiji. Juan seletsja mpes tjevele jupj.

²⁰ Niná pajal tülü way jis wala tjevele Juan:

—Dios tjevele püná jupj ca jas majamas Jepa Püné judiopan nt'a, jis capj la p'acj. Nam 'a jupj tulucj.

²¹ Yupj tjowelepj Juan lal:

—Jipj velen ninana tulucj jipj. ¿Pjacj ne jipj? ¿Ncu Elías jipj, jupj ne pajal püna tüpü'ü?

Juan jis wala tjevele:

—Napj Elías tulucj.

Yupj la tjü'üy:

—¿Ncu jipj profeta niná Dios tjevele ca jas majamas cupj nt'a la veles jupj mpes?

Juan jis wala tjevele:

—Jupj tulucj napj.

²² Mpes jupj lal tjowelepj:

—Qjuis wala mvelen pjacj jipj ne 'ücj nin la cüjay niná. Cupj quelel jis wala velecj ncupj qjuisin tjajam. ¿Tsjan velen jipj p'iyá po'ó?

²³ Jupj tjevele:

—Isaías Dios mpes tjevele pajal püna. La pjaní napj nin po'ó tjevele jupj. Tjevele:

'Yom niná wa cjuwá nt'a ca mim.

Pajal ca quelel mveles gente jilal napj mpes. Mpes yümücj ca mveles:

“Malala nujola nun, jümücj la lu'ulú jinwá.

Po ma malala nujola t'as quinam.

'Üsüs nujola t'as qjuis Jepa Püné jos jinwá.” ’

Nin tjevele Isaías ca nin mvelé napj —tjevele Juan.

²⁴ Fariseopan nepenowá Juan lal tjowelepj wa. Jepapan sin tjajam wa yupj.

25 Yupj tjowelepj:

—Jipj velen jipj Yom niná tulucj, Yom niná Dios tjevele ca jas majamas jis capj la p'acj judiopan. Jipj velen Elías tulucj jipj. Jipj velen jipj profeta niná tulucj, profeta niná Dios tjevele ca jas majamas la veles jupj mpes. ¿Tsjan pjucj bautizar la sejay jipj?

26 Juan jis wala tjevele:

—Napj bautizar la nusejay la p'in 'üsü mpes. Yom p'a wa wine nun potjaqué nt'a, nun ma solejé pjacj ne jupj.

27 Jupj jac' locopyaya napj lal, Dios Popel vele jin. Jupj ca mveles wa nun jis lal Dios mpes. Pajal püné jupj napj lal. Napj pajal tsjicj way jupj lal. Po 'üsüs napj lal tsji' lejaj jupj mpes. Napj jupj caite syoc la p'in, 'ucj napj lal —nin tjevele Juan niyom jilal.

28 Nin tepyala Betania mo'ó 'üsü na'aj po'ó. Jordán lotsja 'üsü püné. Juan bautizar líjitsja ne'aj.

Juan tjevele Jesucristo Dios Cjües 'yaya.

29 P'a jyawca Juan tjinyuca Jesús jactsja jupj nt'a. Mpes Juan tjevele ne'aj tjatja jis lal: “¡Tjunucú nun! Niná Dios jas tjejyama. Jupj ca mpa'is gente mpes. Jupj tepe'e na, Dios ca perdonar lis mijis malala nyuca la tjajaj.

30 T'añ p'in jupj mpes tjevelé. ‘Yom pjaní jac' locopyaya napj lal —tjevelé—. Más püné way jupj napj lal. Mwalá way pü'ütsja napj lal, mpes más püné jupj napj lal', nin tjevelé napj.

31 Napj quelel sin 'yüsa lejajtsja israelpan pjacj ne jupj. Nin mpes tjacuwis, bautizar la sejay 'üsü lal. Püna p'in napj p'iyá ma seletsja pjacj ne jupj”, tjevele Juan.

³² Juan p'a wa jis wala tjevele wa Jesucristo po'ó. Tjevele: "Napj tjinyuc Dios Cjües sipipj jinwá tjac', jay la p'a'ape tjac'. Nayapé palá tjac' Jesús nt'a, ne Jesús casá já'asatsja.

³³ Püna p'in napj p'iyá ma seletsja Jesús niná Dios jas tjejyama cupj nt'a. Dios nin tji'yüsa la tjiji niná. Jupj p'iyá nin tjejyama bautizar lis mejay napj. Jupj napj lal tjevele püna p'in: 'Jipj ca nucun napj Neqjues palá ncuwim nayapé. Jupj yom pjaní nt'a ca mim lo püt'üs. Yom niná napj Neqjues se 'aya, gente jis lal la püt'üs, Dios Cjües ca jis capj ncoñcos', nin tjevele Dios napj lal.

³⁴ Jupj tjevele jin tjinyuc napj. Napj tjinyuc mpes nin tjevelé yomen niná 'a Dios Jatjam jupj", nin tjevele Juan.

Juan discipulopan mát'eya Jesús nt'a tjil.

³⁵ Yaya Juan tóñcatsja niswá jupj discipulopan mát'eya jis lal.

³⁶ Jupj Jesús jus tjinyuca ne'aj tjemey. Mpes Juan tjevele jupj discipulopan jis lal:

—Tjunuca nun. Niná Dios jas tjejyamá. Jupj ca mpa'is nosis casá patja mpes, oveja tsjicj jinwá. Jupj ca mpa'is malala nyuca la tjajay mpes, ca yupj mpatjam.

³⁷ Juan discipulopan mát'eya sin tji'yüsa jupj tjevelá, mpes tjil cus la coñ Jesús.

³⁸ Jesús la nujuya, yus tjinyuca cjüil jiquiltsja. Tjevele yupj jis lal:

—¿Tsjan nujisas nun?

Yupj tjowelepj jupj lal:

—Cupj quelel selecj ca'aj püt' jipj. Rabbí jipj. (Rabbí tjowelepj yupj jis tin; “jipj sin 'yüsa lejaj”, velecj cupj.)

³⁹ Jupj tjevele yupj jis lal:

—Nculá, nucú nun.

Mpes tjil jupj lal. Tjunuc jupj tüpü'ü nt'a. Ts'ac' niná jupj lal tjatja yupj. Las cuatro t'yaja na tjil jis la nuc Jesús tüpü'ü nt'a.

⁴⁰ Mát'eya tjepjyacañ Juan tjevelá. Manas tjil cus la coñ Jesús. Yupj popa pjaní Andrés lotsja. Andrés Simón Pedro tsüipetsja.

⁴¹ Andrés Jesús jus tjinyuca na, leñ way tjemey la tepyala jupj tsüipe Simón. Jus tjinyuca, tjevele jupj lal:

—Ncupj jus tjinyucucj Jepa niná Dios tjevele ca jas majamas cupj nt'a. Jupj ca gjuis capj mp'a'sas. 'Cristo' jupj velecj cupj. Nasa tjac' jupj —tjevele Andrés.

⁴² Andrés tsüipe lal tjac' Jesús nt'a. Jesús Andrés tsüipe jus tjinyuca, tjevele:

—Simón jipj, Jonás jatjam jipj. P'a wa ca lyá nsem jipj quinam. Cefas lyá nsem jipj. (Cefas “Pedro” javelepj ts'ecj. “Pe püné” velecj cupj.)

Felipe, Natanael Jesús cus tocoñ wa.

⁴³ Yaya Galilea nt'a quelel jámatsja Jesús. Mwalá way p'in, jupj Felipe jus tjinyuca, tjevele jupj lal:

—Ncapj tecyoñca. Najas ncapj cyoñ lovin.

⁴⁴ Felipe Betsaida mpe 'eseptsja jupj. Pülücj patja Betsaida nt'a. Andrés, Pedro 'ots'ipj, Betsaida mpe ne'espan watsja yupj.

⁴⁵ Felipe Natanael la tepyala yacjaya. Jus tjinyuca na, jupj lal tjevele:

—Moisés tjevele Dios ca jas majamas Yom pjaní cupj nt'a, jupj ca gjuis capj la p'acj. Nin tepyaca jupj popel mo'ó. Profetapan nin p'iyá tapac Dios mpes. Nas tjinyucuj yomen niná yupj tjowelepj po'ó. Jesús jupj, José jatjam jupj. Nazaret mpe 'esej jupj.

⁴⁶ Natanael Felipe lal tjevele:

—Ma pyon Nazaret mpe 'esej ca 'üsüs nacj jupj. Felipe wola tjevele:

—Was, nucun jipj.

⁴⁷ Locopyaya Jesús Natanael jus tjinyuca, jactsja na. Jupj mpes tjevele:

—Israelpan popa t'üc' way jupj. Jupj Dios jos. Ma li tsuwile.

⁴⁸ Natanael tjevele jupj lal:

—¿'Oyn ne selen nus nyuc?

Jesús jupj wola tjevele:

—Napj jis tjinyuc, ts'oway 'ala'á jactsja na. Napj jis tjinyuc Felipe custjay ma jipj lal tjevele na p'in.

⁴⁹ Mpes Natanael Jesús wola tjevele:

—Rabbí, jipj Dios Jatjam. Israelpan jis Jepa Püné jipj.

⁵⁰ Jesús tjevele jupj lal:

—Napj tjevelé jipj lal jis tjinyuc ts'oway 'ala'á, mpes jipj pyon napj Dios Jatjam. Jipj ca nucun wa napj más 'üsüs ca la mejay wa niná lal.

⁵¹ Jesús tjevele wa jupj lal:

—Nun ca nucu tsjun po'ó jun cjol, Dios pü'ü nt'a. T'üc' way velé. Ca nucu wa Dios angelpa viyá ca mal napj mpe, ca palá ncul wa niswá napj nt'a. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyama —nin tjevele Jesús.

2

Pajal 'üsüs la tjiji Jesús yom tjowaya nt'a.

¹ Ts'ac' mat'e tepyala na, pülücj 'a jis tjimyula Caná nt'a, Galilea mpe se jütütj nt'a. Ne'aj yom pjaní tjowaya. Nin mpes jupj popay pülücj jis la las la tjiji jüpülücpan mpes, jomicapan mpes 'ots'ipj. Lovin nin la tjajay yupj, tjewyayiñ jis lal. Jesús jamay ne'aj wa já'asatsja.

² Tjowaya popay tjevele Jesús ncuwim nlajas wa. Jupj discipulopan jis lal tjevele ca ncul wa jis la las yupj, mpes tjil yupj.

³ Ne'aj uva 'üsü nasa quelel pjojo na, Jesús jamay tjevele jupj lal:

—Tjapjaja quinam uva 'üsü jis la müs.

⁴ Jesús tjevele jamay lal:

—Namay, ¿tsjan mpes velen niná napj lal? Quina 'a li nuc. Dios jos naya ca la mejay.

⁵ Jesús jamay tjevele mozopan jis lal:

—Jesús vele jin la müjí ca nun.

⁶ Ne'aj tjelejeñ jarro noypan séisiya, pe witjacj yupj. Judiopan jisastsja jarro nin jinwá, 'üsü jis la 'as'üs jis la pul. Judiopan jis popel tjijyü'ta 'onin ca 'üsüs ma'as'üñ, ne ca salá jinwá nsem yupj Dios lal. Jarro pjü way veinte galón ca nacj, treinta galón ca nacj, noypan waytsja pajal.

⁷ Jesús tjevele mozopan jis lal:

—'Üsü mo'o t'u jarras mo'ó, pues pjü way mo'o t'u, pit'a nas.

Mpes tipit'a la tjajay quinam pjü way jarras.

⁸ T'üc' nin la tjajay na, Jesús tjevele yupj jis lal:

—Mpulú quinam. Tja'ayá mü'üm auxiliar más püné, jupj pjü 'ücj liji pülücj jis la las mpes.

Nin la tjajay yupj.

⁹ Auxiliar más püné tsjicj way tjümü'ü, tjinyuca 'üsü 'oyñ sya'ma. 'Üsü tuluctsja quinam. Uva 'üsü tepyala nas. Auxiliar ma seletsja ca'aj mpe tucutj nenem. Mozopan salejeptsja la p'in. Yupj 'üsü tupul ne nin. Mpes auxiliar tjevele yom tjowaya lal:

—Was jipj.

¹⁰ Auxiliar tjevele jupj lal:

—Niyom p'a witjacj uva 'üsü pajal 'ücj sya'ma ja'ayapj jis la müs mwalá way p'in. Locopyaya, pajal tjimyü'üñ na, uva 'üsü pjaní way jaylacj ja'ayapj jis la müs. Jipj ma nin la tjejay. Uva 'üsü niná se 'an, pajal 'üsüs mwalá way tje'yan lal —nin tjevele auxiliar más püné.

¹¹ Niná Caná nt'a nin la tjiji Jesús, Galilea mpe se jütütj nt'a. Mwalá way nenem Jesús pajal 'üsüs la tjiji sin la 'üsüs jis la jay Dios jas tjejyama jupj. Nin mpes wa sin 'yüsa lis tjiji wa jupj p'iyá pajal 'üsüs, pajal püné jupj. Nin la tjiji na, jupj discipulopan topon t'üc' way jupj Yom niná Dios jas tjejyama jis capj la p'acj judiopan.

¹² Locopyaya palavin tjemey Jesús Capernaum nt'a. Tjemey jamay lal, jüpülücpan jis lal wa, jupj discipulopan jis lal wa. Ne'aj tsjicj way tapatja yupj.

Jesús pje'á lis ts'iya vender lajay Dios wo nepé.

¹³ Nasa quelel fiesta pyálatsja. “Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey” nin lotsja fiesta niná. Jesús tjemey Jerusalén nt'a fiesta niná mpes.

¹⁴ Dios wo nt'a tjemey jupj. Ne'aj nepénowa jis tjinyuca vaca vender lajaytsja. Oveja vender wa

lajaytsja, sipipj 'ots'ipj. Jis tjinyuca wa nepénowa judiopan jis t'emel vender lajaytsja romanopan jis t'emel mpes.

¹⁵ Jesús ma jostsja nin lajaytsja Dios wo nt'a. Mpes 'üpü tipi'ts'a jupj. 'Üpü lal mo'o la syüpjünü, pje'á sin tjejyama pjü way yupj Dios wo nepé, oveja 'ots'ipj, vaca 'ots'ipj. 'Amá 'alá la ts'iyá wa yupj jis t'emel, t'emel vender la tjajay yuts'a'á. Jis mesa ts'eptaná wa.

¹⁶ Jesús tjevele sipipj vender lajay jis lal:

—Pje'á la tocoyé nun jis caja quepé, sipipj jis wa. Mpapay wo niná. ¿Tsjan pjucj vender lojí nun qui'á?

¹⁷ Jesús discipulopan yola jis tepyala 'oyñ tñi Dios Popel. Vele: “Dios wo mpes nin nola, mpes ca malala nyuca ma palas napj”. Nintsja Jesús lal.

¹⁸ Jesús pjü pje'á sin tjejyama mpes, judiopan jis jepapan nepenowá jupj wola tjowelepj:

—¿Tsjan mpes 'ücj la cüjay niná jipj? Cupj gjuisas pajal 'üsüs la mijin, yom p'in ma polel liji jinwá, mpes ca jus nlayecj ncu Dios jin tjejyama jipj.

¹⁹ Jesús jis wala tjevele:

—Nin ca la mejay napj: nun malala lojí na Dios wo, ts'ac' cont'e tepyala na napj ca t'üc' jas müjünsü niswá.

²⁰ Mpes judiopan jis jepapan jupj wola tjowelepj:

—Pajal püs way jas tjüjünsüpj Dios wo niná. Año cuarenta y seis mpes t'üc' jas tjüjünsüpj. ¿'Oyn jele ne 'ücj jas müjünsün ts'ac' cont'e p'in?

²¹ Judiopan jis jepapan ma sin tji'yüsa Jesús tjevelá. Yólatsja wosis pe mpes ca jas müjünsüs.

Nin tuluctsja. Jupj tjevele jupj jüp'üy po'ó. Jesús jüp'üy Dios wo wa.

²² Jesús tepe'e na, jas tjijyünsa niswá lo püt'üs. Nin tepyala na, jupj discipulopan yola jis tepyala nin tjevele Jesús. Nin mpes yupj topon Dios Popel tjevelá jupj po'ó. Topon wa Jesús tjevelá.

Jesús selé 'oyñ nyuca lajay pjü way.

(Mateo 21.12-13; Marcos 11.15-18; Lucas 19.45-46)

²³ Ts'ac' nepenowá fiesta nt'a tüpü'ü Jesús, fiesta “Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey” ló. Ne'aj tjá'asa na, Jesús pajal 'üsüs líjitsja sin la 'üsüs jis la jay Dios jas tjejyama jupj. Pajal pülücj tjunuc jupj pajal 'üsüs líjitsja, mpes yupj popa pülücj topon jupj lal.

²⁴ Nawa Jesús ma pjü tjevele yupj jis lal. Jupj seletsja yupj ma t'üc' way sa coñtsja jupj. Jupj seletsja 'oyñ nyuca yola pjü gente nosis nt'a.

²⁵ La p'a jupj lal tjevele tulucj; jupj sin seletsja gente sin po'ó. Jupj p'iyá seletsja pjü yolá.

3

Nicodemo tjac' la veles Jesús lal.

¹ Nicodemo tüpü'ü wa Jerusalén nt'a, Jesús tjá'asa nt'a. Nicodemo jepa popa watsja judiopan jis lal. Fariseopan sin popa watsja jupj. Fariseopan jisastsja wa pjü lajay judiopan püna tapatja tjüjütütj jinwá.

² Nicodemo Jesús nt'a tjac' püste na. Tjevele jupj lal:

—Rabbí, cupj selecj Dios jin tjejyama qjuisin 'yüsa la mijin ncupj. Jípj pajal 'üsüs lejay, Dios liji

jinwá lejay. Dios ma se coñca, ma polel lo jay pajal 'üsüsmpa jipj lejay jin. Mop'in ne nin p'in.

³ Jesús jupj wola tjevele:

—Niswá jis tjamanun ca mpatjam Dios jyü'ta nt'a. Ma niswa jis tjamanun, ma polel jis la nuc Dios jyü'ta nt'a. T'üc' velé.

⁴ Nicodemo tjevele jupj lal:

—Yom co'müy ma polel la 'osos jamay col mo'ó niswá, lo manun niswá.

⁵ Jesús jupj wola tjevele:

—Pjü se jamanun la pjaní sejamay mpes. Dios jos ca jis ma'nucj niswá jupj Cjües mpes. Jupj Cjües liji ca Dios lal mpatjam. Nin mpes p'in 'ücj jis la winin jis la püt'üs Dios jyü'ta nt'a. T'üc' niná.

⁶ Gente ts'uyupj gente p'in yupj. Ma polel patja Dios lal. Dios Cjües popa jis qjues wa yupj, jupj jinwá, mpes 'ücj mpatjam Dios lal.

⁷ "Po ma nin jele t'as tsjan mpes nin velé Dios jos niswa 'i manunu jipj.

⁸ Dios Cjües nin liji. Jipj ma ca jus nucun Dios Cjües lijá. Ma ca jus nlayen jupj nin lijá. Nin p'in ca jus nucun 'üsüs tepyalá Dios Cjües la tjiji mpes. Nin lovin Dios ts'uyupj jis lal. Dios Cjües liji mpes yupj Dios ts'uyupj se palá. Dios Cjües ma si nuc, lüpjü jinwá. Lüpjü jun ta'á si lapjüna. 'Ücj pjoc', newa ma selen ca'ampe tjac' lüpjüs. Ma wa selen ca'aj jama.

⁹ Nicodemo tjevele jupj lal:

—¿Onin ca nin nacj, jipj velen jin?

¹⁰ Jesús la tji'yüya jupj lal:

—¿Tsjan mpes ma jin 'yüsa napj velé? Israelpan sin 'yüsa lajay popa jipj.

11 Cupj way velecj, cupj selecj. T'üc' niná. Cupj velecj cupj tjinyucucj mpes. Newa nun ma quelel poné cupj tjevelecj.

12 Napj tjeveletsja nosis nt'a pyalá, ne nun ma toponé. Napj cüvelé tsjun po'o pyalá, más ca costa way nsem cüponé nun.

13 "Leñ pjacj ne'aj tjemey Dios pü'ü nt'a, 'ücj la veles nun lal 'oyñ nyuca pyala ne'aj Dios pü'ü nt'a. Napj ne p'in tjacuwis nosis nt'a Dios pü'ü mpe. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Mpes 'ücj velé 'oyñ nyuca pyala Dios pü'ü nt'a.

14 "Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Dios jos campanya ca nin müjünsücj, Moisés latsj jas tjijyünsa, tjevyala jinwá pajal püna.

15 Napj lal japon lovin ca Dios lal mpatjam. Malala jis mpalas tulucj tecya'liñ na —nin tjevele Jesús.

16 Tjevele wa:

—Dios pajal quelel lis tjiji nosis casá patjá, mpes Jatjam jis tje'yaya. Dios pjaní Jatjam. P'a leñ. Mpes Dios Jatjam lal japon na, malala jis mpalas tulucj tecya'liñ na. Lovin ca mpatjam Dios lal.

17 Nin mpes Dios jas tjejyama jupj Jatjam nosis nt'a. Dios jas tjejyama malala la tjajay la veles tulucj. Jas tjejyama jis capj la p'acj; jupj mpes 'ücj ca mpatjam Dios lal.

18 "Dios Jatjam lal japon, Dios ma nin vele jupj ca jis capj ntülüs yupj. Ma japon Dios Jatjam lal, nasa way Dios nin vele jupj ca jis capj ntülüs. Yupj ma topon Dios Jatjam 'ücj jis capj p'ya'sa, mpes nin. Dios Popa pjaní way jupj.

19 ¿Ncu selen tsjan mpes Dios nin vele gente malala lajay? Napj jyawca jinwá nosis nt'a. Napj sin 'yüsa lejay t'üc' way Dios po'ó. Newa nin, yupj ma jisastsja napj. Yupj p'iyá malala nyuca yólatsja, ninana jisastsja yupj. Lovin malala nyuca lajaytsja, mpes nin.

20 Malala nyuca lajay ma jisas jyawca. Nin mpes yupj ma quelel japon napj lal. Ma quelel jus nlayecj yupj malala nyuca lajay.

21 Nin tulucj Dios vele jin lajay jis lal. Dios vele t'üc' way. Yupj japon napj lal. Yupj jisas la p'a ca sin mü'üsüs yupj la tjajay, Dios jos jin la tjajay yupj.

Juan 'ücj jostsja Jesucristo pajal püné jupj lal.

22 Locopyaya Judea mo'o tjuwine Jesús jupj discipulopan jis lal. Ne'aj püs pü'ütsja jupj yupj jis lal. Ne'aj Jesús bautizar lis tjiji gentas.

23 Juan pülücj bautizar lis tjiji wa Aenón nt'a, ne'aj way p'in Salim mo'ó. Pajal 'üsü püné ne'aj, mpes bautizar lis tjiji ne'aj jupj. Ne'aj pülücj tjiquil watsja lovin Juan nt'a. Jupj lovin bautizar líjitsja nepenowá.

24 Nin tepyala jepa Juan cawilta mo'o 'yonsa secj p'in.

25 Juan discipulopan judío p'a lal la veleltsja judiopan la tjajay po'ó. Nin tjowelepj yupj 'onin ne 'üsüs se palá gentá Dios lal.

26 Tjil, tjowelepj Juan lal Jesucristo po'ó:

—Rabbí, jupj cyapj tecyoñca wa 'üsü na'aj po'ó, 'üsü Jordán ló nt'a. Jipj 'a 'ücj velen jupj mpes lovin. Quina ma qjuisas jupj lijá. Jupj bautizar la siji wa quinam jipj jinwá, ne pjü jil jupj nt'a. Jipj nt'a ma jiquil quinam.

27 Juan jis wala tjevele:

—Dios ma 'yaya, cjuwá nempe. Nin lovin. Nin mpes ca jus nlayé Jesús tya'á, Dios tje'yaya mpes tya'a jupj niná.

28 Nun p'iyá tjapja'aqué napj tjevelé, mpes solejé tsjan tjevelé napj. Tjevelé Dios tjevele ca jas majamas Yom pjaní judiopan nt'a. Jupj ca jis capj mp'a'sas. Nam 'a jupj tulucj. Dios nin tjejyama 'ücj la mejay jupj locopyaya jac' mpes.

29 Nin p'iyá judío woya na, jupj jats'om lal jac' na. Jupj jomica se p'a'sa jupj. Se coñca jupj, pjoca jupj velá. Jomica pajal 'ücj jos yom woya vele mpes. Nin p'iyá napj lal. Pajal 'ücj najas 'os quinam pülücj Jesús lal japon quinam.

30 Más 'ücj Jesús más püné pyala jupj. Más 'ücj napj más tsjicj way ca ma palas quinam.

31 ”Jupj tsjun mpe tjac', mpes jupj más püné pjü jilal. Napj nosis nt'a patja popa p'in. Nosis nt'a pyala 'ücj velé. Jupj tsjun mpe tjac', mpes más püné jupj pjü jilal.

32 Jupj vele la p'a jilal jupj tjinyucá, jupj tjapjacá nin vele jupj. Newa pjü ma quelel japon jupj velá.

33 Pjaní p'in topon jupj tjevelá. Japon Jesucristo velá, mpes p'a witjacj ca jus nlayecj yupj japon wa Dios t'üc' way vele lovin.

34 Dios jas tjejyama Jesús. Jupj nin vele Dios velá. Mpes yupj japon na Jesús velá, japon wa Dios velá. Dios 'yaya jupj Cjües, pjü 'ücj la mijis jupj. Pues pjü way vele pjü 'ücj vele Dios Cjües se p'a'sa mpes.

35 ”Dios jupj Popay. Popay pajal quelel liji Jatjam, ne pjü way tje'yaya Jatjam.

³⁶ Dios Jatjam mpes japon, lovin ca mpatjam Dios lal. P'a witjacj ma lajay Dios Jatjam vele jin, mpes yupj ma ca mpatjam Dios lal. Dios ma jos yupj malala nyuca lajay. Jupj newa nin jola jupj ca jis capj ntülüs —nin tjevele Juan el Bautista Jesucristo po'ó.

4

Samaria nt'a pülücj topon Jesucristo lal.

¹ Fariseopan tjepjyacañ wa gente tjowelepj Jesús po'ó. Gente tjowelepj Jesús más pülücj sin 'yüsa líjitsja Juan lal. Más pülücj bautizar lis tjiji Juan lal, tjowelepj.

² (Jesús p'iyá ma bautizar lis tjiji yupj. Jupj discipulopan bautizar lis tjajay jupj mpes. Mop'in nin, más pülücj sa coñtsja Jesús Juan lal.)

³ Qjuis Jepa Jesús jus nleya fariseopan tjepjyacañ niná. Jus nleya na, tjemey jupj Judea mpe. Tjemey niswá Galilea po'ó.

⁴ Newa jámatsja na jümücj nt'a, Samaria la nipj jámatsja jümücj mpes jupj.

⁵ Ne'aj Samaria mo'ó, jus tjevvyanta pülücj patja nt'a ne'aj. Sicar lotsja pülücj patja nt'a. Po 'in ne'aj way p'intjsja 'amá nt'a, 'amá niná Jacob tje'yaya jupj jatjam José pajal püna.

⁶ Ne'aj 'üsü muju tóñcatsja, niná 'üsü muju toñca Jacob juts'a'á watsja pajal püna. Jesús jas túlatsja campa tjuwine mpes, ne 'üsü muju la nt'a 'etjele jupj. Lots'ac' culupwen nt'a já'asatsja quinam.

⁷ Ne'aj quepj tjac' 'üsü lo pul. Samaria mpe 'eseptsja jupj.

—'Üsü ma 'en, mü'üs —tjevele Jesús jupj lal.

⁸ Jesús discipulopan tjltsja pülücj patja nt'a jay-lacj jis la jay jis la las. Yupj leñtsja ne'aj, mpes jupj 'üsü la tjemyona quepj lal.

⁹ Quepj Samaria mpe 'eseptsja jupj, mpes jupj tjevele Jesús lal:

—Judío jipj. ¿Tsjan pjucj le mon 'üsüs napj lal? Samaria mpe 'esepj napj. Judiopan sejamicapán tulucj cupj.

¹⁰ Jesús tjevele jupj lal:

—Jipj ma selen Dios 'yayá. Ma wa selen pjacj tjevele jipj lal: “Üsü ma 'en, mü'üs'. Ma selen pjacj napj. Napj 'ücj 'e 'á 'üsü p'a wa, niná 'üsü mpes 'ücj cüpü'üm jipj. Napj lal le mon, mya 'a ca niná. Ma selen, mpes ma la tjemyon napj lal.

¹¹ Quepj tjevele jupj lal:

—Jim 'a cjuwá tsjan mpes cüpul 'üsüs. Niná 'üsü muju toñca pajal campwila. ¿Ca'aj mpe mpulun 'üsü 'ücj lo püt'üs?

¹² Jacob püna tüpü'ü, cupj ne jupj popa p'iyá locopyaya pyatjaquecj. Jupj tyoca niná, 'üsü muju toñcá. Jupj qjuis tje'yaya niná. 'Üsüs pajal. Jupj 'üsü tjümü'ü wa nina popé, jupj sin popa tjimyü'üñ wa qui'á, jupj cabro 'ots'ipj, jupj oveja 'ots'ipj. ¿Ncu más püné way jipj Jacob lal?

¹³ Jesús tjevele quepj lal:

—'Üsü niná myü'üñ, 'üsü jis mvas niswá.

¹⁴ Nin tulucj napj jis ma'ayá lal. 'Üsü tjimyü'üñ na, napj p'iyá jis ma'ayá, lovin ma ca 'üsü jis mvas niswá. 'Üsü napj se 'a, 'üsü 'amá popa pyacj jinwá nsem yupj jisas mo'ó. Lovin pyaca yupj jis qjues mpe, 'ücj jis la püt'üs la mijis lovin.

¹⁵ Quepj tjevele jupj lal:

—'Üsü que'e ma 'en niná popé, ne ca ma 'üsü mvas niswá. Ma ca qui'á ncuwis 'üsü lo pul.

¹⁶ Jesús tjevele jupj lal:

—Jutja, tjevele ncuwim vyayum. Ncuwim jupj lal.

¹⁷ Quepj jupj wola tjevele:

—Mvayum tulucj.

Jesús tjevele jupj lal:

—Jipj t'üc' velen vyayum tulucj.

¹⁸ Cínquiya vyayumpan waytsja jipj. Jipj püt' lal quinam, vyayum tulucj. Mpes jipj t'üc' tjevelen.

¹⁹ Quepj jupj lal tjevele:

—Quina napj jus nley profeta jipj. Jipj Dios mpes velen.

²⁰ Püna tapatja Dios cus tocoñ witjacj Dios lal tjowelepj qui'á. Palá nipi'tjiñ yupj Dios wolap'a'á qui'á, joc' niná mo'ó. Qui'á tjatja na, tjowelepj Dios pajal püné. Nun judiopan nin welé cupj ma polel nin lijicj quinam. Nun welé más 'ücj pjü gente Jerusalén nt'a jil, Dios lal la veles ne'aj. Nun welé más 'ücj Jerusalén nt'a p'in palá nipi'tjiñ Dios wolap'a'á, más 'ücj ne'aj mal jis la veles Dios püné.

²¹ Jesús jupj lal tjevele:

—'Ücj la pon napj velé. P'a jyawca na, gente jun ta'á palá mpi'tjiñ Dios wolap'a'á, yupj patja nt'a. Ca mvelecj Dios pajal püné, joc' niná nt'a p'in tulucj, Jerusalén nt'a p'in tulucj wa.

²² Nun Samaria mo'o potjaqué palá pwi'tjiqué wa Dios wolap'a'á, newa ma solejé nun 'oyñ nyuca liji jupj. Nin tulucj cupj qjuis lal. Cupj judiopan, cupj palá nipi'tjiquec j wa Dios wolap'a'á, mop'in nin, cupj selecj 'oyñ nyuca liji jupj. Dios ca la

mijis gente 'ücj ca mpatjam jupj lal. Judiopan popa mpes nin liji jupj.

²³ Mop'in p'a casá ca nsem p'a jawas. P'a jawas Díos quelel lajay 'ücj ca palá mpi'tjiñ Díos wolap'a'á jupj Cjües mpes. Jun ta'á, yupj patja nt'a, 'ücj ca nsem. 'Ücj ca mvelecj Díos pajal püné jupj Cjües mpes. Jupj Cjües sin 'yüsa liji t'üc' way Díos po'ó, mpes 'ücj quelel lajay jupj. Qjuis Papay Díos jos nin jina lajay quelel lajay jupj. Nin ca nsem p'a jawas. Nasa way nin tepyala quínam.

²⁴ Cjües way Díos. Díos Cjües mpes p'in gente 'ücj palá mpi'tjiñ Díos wolap'a'á. Díos Cjües mpes p'in 'ücj yola Díos püné. Díos Cjües sin 'yüsa la siji t'üc' way Díos po'ó, mpes 'ücj quelel lajay jupj.

²⁵ Quepj tjevele jupj lal:

—Napj selé Díos ca jas majamas Jepa Püné cupj nt'a. Jupj ca qjuis capj mp'a'sas. (Cristo ló jupj cupj qjuilal.) Jac' na, jupj ca 'üsüs qjuisin mü'üsüs la mijis pjü way.

²⁶ Jesús tjevele jupj lal:

—Niná pjacj lal velen, napj mp'iyá niná.

²⁷ Jesús nin tjevele na, jupj discipulopan tjiquil. Pajal nin yólatsja tsjan mpes quepj lal véletsja jupj. Nawa ma la tjü'üy tsjan mpes nin la tjiji. Ma la tjü'üy tsjan mpes tjevele quepj lal.

²⁸ Leñ way tjemey quepan. Jupj jarro já'asa tjemey. Tjemey pülücj patja nt'a. Tjevele ne'aj tapatja jis lal:

²⁹ —Nculá nun. Jus nucú ca niná yomen. Jupj nawala tjevele pjü way napj la tjejay. Jupj ne 'Cristo' ca nacj. Díos jas tjejyama nosis nt'a.

³⁰ Mpes ne'aj tapatja jis wa nepé tjil. Jesús nt'a jiltsja.

³¹ Gente jiquiltsja na, Jesús discipulopan jupj lal la tjomon nlajas:

—Rabbí, nlajan jipj —tjowelepj yupj.

³² Ma quelel lyájatsja jupj quinam. Jupj tjevele yupj jis lal:

—Nun ma solejé 'onin niná, napj lya popé.

³³ Jupj nin tjevele mpes discipulopan yuwá jis la tjü'üy ncu ne'aj patja sin popa teque'e, tje'yaya jupj la las.

³⁴ Yupj ma sin tji'yüsa, mpes Jesús 'üsüs tjevele yupj jis lal:

—Dios nin tjejyama nosis nt'a. Pjü Dios jos, pjü way quelel t'üc' lejay napj —tjevele jupj—. Napj tsji' lejay jupj mpes, quelel t'üc' lejay niná. Niná lejay pajal 'üsüs napj lal, ve lya jinwá napj lal.

³⁵ Nun welé mes yulupjana newa custjay, vyala mpes. Napj velé nin tulucj napj vyala lal. Gente napj jisín jinwá. Yupj topon napj jis capj p'yacj 'ücj jis la püt'üs Dios lal, yupj napj jisín popa vyala jinwá. Tjunuca nun gentas. Tjevyala nasa tji'yü jinwá yupj. Yupj nasa quelel japon.

³⁶ Nun sin 'yüsa lojí na napj nin po'ó, yupj nepénowa ca mponecj. Nin lojí na, vyala co'á jinwá lojí napj mpes. Niná lojí na, nta'é ca nun, nun la tjüjé mpes. Dios ca la mijis wa yupj lovin ca mpatjam jupj lal yupj topon mpes.

”Namozopan jasin jinwá lajay neneyawá. Vyala jacutj jinwá lajay neneyawá. Namozo pjaní mwalá way jis lal vele Dios tjevelá, seyasa jin yola jupj tjevelá. Ma quelel japon custjay. Namozo setel sine jinwá la tjiji. P'a jawas p'a wa vele

yupj jis lal Dios tjevelá, mpes yupj japon. Manas tjowelepj mpes topon. Manas ca 'ücj jisas nsem yupj topon mpes.

³⁷ Nepénowa nin javelepj: 'Pjaní sine, locopyá vyalaná'. Niná t'üc' way nun lal quinam.

³⁸ Napj nusin tjejyam la p'a jis lal la veles napj mpes. Nepénowa ca mponecj, mpes lovin ca mpatjam Dios lal. Püna ma sin 'yüsa lis tjüjí nun. La p'a sin 'yüsa lajaytsja. La p'a lajaytsja, nun cyawaja lojí quinam —tjevele Jesús.

³⁹ Samaria po'o tapatja sin popa pülücj topon Jesús lal, yupj ne pülücj patja mpe ne'espan p'iyá. Quepj tjevele Jesús tjevelá, mpes topon yupj. Quepj tjevele:

—Jupj nawala tjevele pjü way napj la tjejay.

⁴⁰ Mpes Samaria po'o tapatja Jesús nt'a tjiquil na, Jesús lal la tjomon la 'osos tsjicj way yupj jis lal. Mpes ts'ac' mat'e ne'aj tüpü'ü yupj jis lal.

⁴¹ Jesús tjevele mpes wa más pülücj topon yupj. Nin tepyala pajal pülücj topon quinam.

⁴² Mpes yupj quepj lal tjowelepj:

—Jipj velen mpes tulucj pyonecj quinam. Cupj p'iyá tjepjya'aquecj jupj tjevelá, mpes selecj t'üc' way jupj ca nin la mijis gente 'ücj ca mpatjam Dios lal —nin tjowelepj Samaria po'o tapatja Jesús po'ó.

Jesús jepa auxiliar jatjam tji'yü'sa la tji.

⁴³ T'üc' ts'ac' mat'e na, Jesús tjemey niswá. Galilea mo'o wínetsja.

⁴⁴ (Jesús seletsja Galilea mo'o patjá ma ca quelel la mijicj jupj, mpes jupj p'iyá véletsja: “Profeta pü'ü nt'a ma quelel japon jupj pajal 'üsüs”.)

⁴⁵ Jus tjevvyanta na Galilea mo'ó, Galilea mo'o tapatja 'ücj jisastsja jupj tjac' mpes. Galilea mo'o tapatja tjil wa nawaja'a Jerusalén mo'ó. Fiesta nt'a tjil yupj, mpes tjunuc wa pjü way pajal 'üsüs la tjiji Jesús fiesta nt'a. Nin mpes 'ücj jisastsja yupj Jesús tjac' quinam.

⁴⁶ Newa Galilea mo'ó p'in, Caná ne'as tjemey Jesús niswá. Pülücj patja ne'aj. Püna pajal 'üsüs la tjiji ne'aj. 'Üsü p'in uva 'üsü tepyala la tjiji Jesús ne'aj. Ne'aj way p'in pü'ütsja jépa auxiliar, Capernaum nt'a. Jupj jatjam pajal malala jostsja.

⁴⁷ La p'a wa tjowelepj auxiliar niná lal Jesús nasa tjac' Judea nepé, niswá tjac' Galilea mo'ó. Niná jus nleya na, tjemey Jesús nt'a. Pajal la tjemyona lo cuwis Jesús, lo 'ü'süs lo jay jatjam. Jatjam nasa way pé'etsja jupj.

⁴⁸ Jesús tjevele jupj lal:

—Napj pajal 'üsüs lejay, yom p'in ma polel liji jinwá. Nin lejay nusin 'yüsa la mejay Dios nin tjejyama napj. Ma nucú niná lejay, lovin ma cüponé napj lal. Malala nin.

⁴⁹ Auxiliar tjevele jupj lal:

—Leñ way was. Najas 'üsüs la mijin, ne ca ma mpa'is natjam tsjicj.

⁵⁰ Jesús tjevele auxiliar lal:

—'Ücj la winin quinam. Jetjam ca mpü'üm ca nsem.

Yom tepyona Jesús tjevelá, mpes wo nt'a tjemey yomen.

⁵¹ Newa ne'aj jámatsja custjaj, jomezopan tjiquil la nyüjüsüñ. Jupj lal tjowelepj:

—Ma tepe'e jetjam. 'Ücj já'asa quinam jupj.

⁵² Mpes auxiliari jis la tji'yüya yupj 'ona tji'yü'sa. Yupj tjowelepj jupj lal:

—T'añ t'awaná, la una na tji'yü'sa si 'awa.

⁵³ Tsjicj popay jus nléyatsja t'añ la una na p'in, Jesús tjevele jupj lal: “Jetjam ca mpü'üm ca nsem”. Nin mpes auxiliari tepyona Jesús Yom niná Dios tjevele ca jas majamas jis capj la p'acj judiopan. Nin p'iyá topon wa pjü way auxiliari wo nt'a tap-atjá.

⁵⁴ Ninana Jesús la tjijá Galilea nt'a, Judea mpe tjac' na. Pajal 'üsüs la tjií, sin tji'yüsa lis tjií Dios jas tjejyama jupj. La miyá quinam pajal 'üsüs la tjií Jesús Galilea mo'ó, gente p'in ma polel lajay jinwá.

5

Yom ma polel jama Jesús tji'yü'sa la tjií jupj.

¹ Locopyaya p'a wa fiesta la tjajay judiopan. Jesús viyavin tjemey Jerusalén nt'a fiesta mpes.

² Jerusalén nt'a 'üsü muju toñca jis la 'as'üs. Pajal la püné, campwílatsja jupj. Judiopan jis tin “Betesda” ló niná 'üsü. Ne'aj way p'in jun vilicj püné oveja mpe wama jil Jerusalén mo'ó. 'Üsü muju toñca t'asiyú cinco corredor witjacj lejeñtsja.

³ Tsjojoca nt'a malala jisas pülücj tapatja ne'aj. Nepénowa yun tuluctsja, nepénowa ma polel jiltsja, nepénowa ma polel 'yutanañtsja. Yupj pjü way la tjunuc 'üsü lo pjets'epjets'e 'üsü muju toñca mo'ó.

⁴ Ángel pjaní Dios mpe tjac' neneyawá, 'üsü muju toñca nt'a tjemey, lo pjets'epjets'e la tjií 'üsüs. Niná la tjií na, malala jos pjaní way tji'yü'sa jupj. Mwalá

way 'üsü mo'o tjemey, niná p'in tji'yü'sa. Pjü way malala jisas 'ücj jis tji'yü'sa 'üsü niná mpes.

⁵ Yom pjaní ne'aj tüpü'ü, año pülücj malala jostsja jupj. Año treinta y ocho nas malala jostsja jupj.

⁶ Jesús jus tjinyuca, jus nleya yom niná pajal püs ne'aj tüpü'ü jupj, malala jos. Mpes la tji'yüya jupj lal:

—¿Ncu quelel 'i 'ü'sa jipj?

⁷ Yom malala jos lal tjevele Jesús lal:

—Leñ pjacj ncapj cüp'acj 'üsü mo'o mis. Nin mpes 'üsü lo pjets'epjets'e na, newa nasapj jum 'üsüs mo'ó. Newa jum, p'a wa mo'o jama mwalá way p'in napj lal.

⁸ Jesús tjevele malala jos lal:

—¡Jin ni'isa jipj! Nt'ya nt'an jipj cobija. Mwinim ca.

⁹ Leñ way tji'yü'sa niná yomen. Jupj nt'ya jupj cobija, tjemey jupj. Sábado waytsja nin jawas, judiopan ma tsji' lajay jawastsja.

¹⁰ Mpes judiopan jis jepapan tjowelepj yomen tji'yü'sa lal:

—Sábado yacjampa, ts'ac' niná ma tsji' lijicj jawas. Ma polel lya t'as jipj cobija.

¹¹ Jupj jis lal tjevele:

—Yomen ntji'ü'sa la tjiji tjevele napj lal: 'Nt'ya nt'an jipj cobija. Mwinim ca.'

¹² Yupj la tjü'üy jupj:

—¿Pjacj yomen lyal tjevele jipj ca nt'an jipj cobija, ca mwinim?

¹³ Yomen ma seletsja pjacj tji'yü'sa la tjiji jupj. Leñtsja quinam Jesús. Pülücj jájtatsja ne'aj, ne Jesús yupj culupwen nipj tjemey jupj.

14 Yacjaya Jesús la nÿjÿsÿ yomen Dios wo nt'a. Jesús tjevele jupj lal:

—Nin jele t'as nin mpes: 'i tjÿ'ÿ'sa jipj quinam. Po ma newa malala la mijin quinam jipj. Jipj newa malala nyuca lejay, más malala ca mya palas jipj.

15 Tjemey yomen judiopan jis jepapan nt'a. Tjevele yupj jis lal tji'yÿ'sa la tjijá, Jesús waytsja jupj.

16 Judiopan jis jepapan pajal ts'a 'intsja Jesús 'yÿ'sa líjitsja sábadó na, nin jawas judiopan ma tsji' lajay. Nin mpes quelel malala lajaytsja Jesús lal. Lovin malala lajaytsja jupj lal.

17 Jesús yupj jis lal tjevele malala tulucj sábadó na tji'yÿ'sa la tjií. Tjevele:

—Mpapay newa tsji' liji. Napj 'a newa tsji' lejay wa jupj jinwá.

18 Niná tjevele mpes, judiopan jis jepapan po quelel ja'ünantsja Jesús. Más nin yólatsja quinam ca nin la mijicj. Jesús tji'yÿ'sa la tjií sábadó na, nin jawas yupj jajütütj ma ca tsji' la mijicj judiopan. Niná po 'in malálatsja yupj jis lal. Jupj tjevele wa Dios jupj Popay, mpes wa ts'a tji'in. Jupj tjevele mpes quelel véletsja jupj p'iyá püné jupj Popay Dios jinwá.

Dios Jatjam nin p'iyá liji Popay lal.

19 Yupj malala yólatsja mpes, Jesús tjevele yupj jis lal. Ninana tjevelá: “Napj lejay ma polel la cÿjay nasapmpa, napj p'iyá quelel lejay mpes p'in. Napj Dios Jatjam. Napj nyuc Mpapay lijá, nin p'in 'ÿcj wa lejay napj. Napj nin p'iyá lejay Mpapay liji jinwá. T'ÿc' way niná.

²⁰ Mpapay quelel la nihi. Pjü jupj p'iyá lijá, jupj nin 'yüsa liji tsjan niná jupj lijá. Nasa pajal 'üsüs la tjiji jupj pajal püné mpes. Más 'üsüs ca la mijis jupj p'a jawasiyá. Nin liji na, ca nin mü'üsüs wa la mijis niná, ne nin ca la mejay napj. Nin ca la mijis jupj, mpes nun nujola mpalas ma nusin 'yüsa 'onin ne nin lejay napj.

²¹ Mpapay sin jyünsa tecya'liñ, mpatjam liji jupj. Nin p'iyá lejay napj; napj patja la sejay napj najas mpatjam.

²² Mpapay ntje'aya wa 'ücj la veles pjü mpes pjacj ne 'üsüs nyuca la tjajay, pjacj ne malala nyuca la tjajay. Mpapay p'iyá ma ca nin la mijis.

²³ Mpapay jos pjü pajal 'üsüs pjac javelepj napj mpes, jupj mpes 'üsüs javelepj jinwá. Nin mpes ne 'aya nin lejay napj. Ma 'üsüs pjac javelepj napj mpes, nin p'iyá ma wa 'üsüs pjac javelepj jupj mpes. Jupj nin tjejyama, mpes nin.

²⁴ "Nepénowa napj velé jin lajay, japon wa nin tjejyama lal. Ninana lajay, nasa way patja yupj, ne lovin ca mpatjam yupj Dios lal. Lovin ma ca mvelé malala nyuca la tjajay yupj. Püna tecya'liñ jinwatsja Dios lal. P'a casá way quinam, jupj lal topon mpes. Lovin ca Dios lal mpatjam. T'üc' way niná.

²⁵ Dios lal ma japon, tecya'liñ jinwá yupj quinam. P'a jawca na, yupj ca mpjacañ napj velé. Yupj sin popa nepenowá ca la mijicj napj velé jinwá. Napj velé jin lajay, mpatjam ca yupj lovin. Nin ca nsem p'a jawas. Nasa way nin tepyala quinam. Napj Dios Jatjam. T'üc' way niná.

²⁶ "Mpapay 'ücj liji p'a wa lo püt'üs. Nin p'iyá ntje'aya napj 'ücj wa lejay la p'a lo püt'üs.

²⁷ Jupj ntje'aya 'ücj la veles gente po'ó pjacj ne 'üsüs nyuca la tjajay, pjacj ne malala nyuca la tjajay. Napj 'a yom, gente popa p'iyá, mpes ntje'aya 'ücj nin lejay napj.

²⁸ Po ma nusey c'a t'as nun nin mpes. P'a jawas pjü tecya'liñ, toc patja witjacj, ca mpjacañ napj velé.

²⁹ Tjepjyacañ na, pje'á ncul ca yupj. 'Üsüs way la tjajay sin müjünsücj, ca mpatjam niswá. Malala nyuca la tjajay sin müjünsücj wa ca, mop'in malala ca jis mpalas yupj. Napj ca mvelé t'üc' way malala nyuca la tjajay yupj.

P'a wa javelepj Jesús tjac' Dios mpe.

³⁰ "Napj lejay, ma polel la cüjay nasapj, napj p'iyá quelel lejay mpes p'in. Mpapay vele napj lal, niná napj nin velé p'in. Jupj jola jin velé ncu gente malala nyuca la tjajay. Nin mpes napj velé yupj po'ó t'üc' way. Napj ma quelel lejay napj quelel le jaympa p'in. Napj quelel lejay jupj jos jin. Nin tjejyama jupj.

³¹ Napj nasapj cüwelé nun lal napj selé napj p'iyá po'ó, ma ca polel jus cülayé ncu t'üc' way niná napj velé.

³² Ma nasapj napj. P'a vele wa jupj selé napj nin po'ó. Napj selé jupj vele napj po'ó, t'üc' way.

³³ "Juan niná napj nin velé po'ó. Nun p'iyá niyom sin tjajamá jis la veles Juan lal. Jupj seletsja mpes t'üc' way tjevele napj nin po'ó.

³⁴ Napj ma nin nola ncu gente p'in javelepj Dios nin tjejyama. Napj najas nun ca mponé napj lal. Najas ca Dios lal mpatjaqué. Nin mpes nin tjevelé Juan 'üsüs tjevele napj mpes.

³⁵ Juan pajal 'üsüs nusin tji'yüsa lis tjiji Dios po'ó. Jupj jyawca jinwatsja nun lal. 'Iyó je su müjü 'ücj la nuc. Nin p'iyá jupj tjevele mpes 'ücj nusin tji'yüsa Dios po'ó. Tsjicj way mpes 'ücj nujisastsja pajal, jupj nusin tji'yüsa la tjiji mpes.

³⁶ "Juan 'üsüs tjevele jupj seletsja napj nin po'ó. Pjaní waytsja jupj. P'a mpes wa nun ca jus nlayé Dios nin tjejyama. Niná más 'üsüs Juan vele lal. Niná napj pajal 'üsüs lejay Mpapay mpes. Jupj ntje'aya napj ca t'üc' la mejay, niná p'iyá lejay napj. Nin mpes wa nun ca jus nlayé Mpapay nin tjejyama.

³⁷ "Mpapay tjevele wa napj mpes jupj selé mpes. Nin tjejyama jupj. Newa ma tjapja'aqué jupj tjevelá. Ma wa tjunucú jupj.

³⁸ Ma wa nujos jupj tjevelá. Nun ma quelel lojí jupj tjevelá. Nin tjejyama jupj, newa ma poné napj t'üc' velé.

³⁹ Nun nujola Dios Popel nusin 'yüsa liji 'onin ne 'ücj la püt'üs Dios lal lovin. Nin mpes tülü way mo'o welé Dios Popel. Nun quelel nusin 'yüsa Dios tjevelá. T'üc' way Dios Popel p'iyá vele napj nin po'ó.

⁴⁰ Newa nin, nun ma quelel poné napj lal. Nun ma quelel poné napj polel nucopj p'yacj, 'ücj nu la püt'üs Dios lal.

⁴¹ "Ma nin nola gente p'in javelepj mpes napj nin po'ó. Ma nin nola ncu 'üsüs pjac javelepj napj nin po'ó.

⁴² Nin p'in, napj selé nun ma t'üc' way quelel lojí Dios. Napj nujus nyuc, mpes selé napj niná.

⁴³ Napj qui'á tjacuwis Mpapay qui'á nin tjejyama mpes. Newa nin, nun 'ücj jisas tulucj napj

tjacuwis. P'a wa jupj sin nin 'ucuy, nun ca 'ücj jisas nsem jupj tjac'.

⁴⁴ ”Nun ma polel poné napj lal. Nun po jisas p'a wa nun popa javelepj nun pajal 'üsüs. Nun ma nin nujola Dios ma nin vele nun 'üsüs. Dios pjaní jupj, más püné jupj pjü jis lal.

⁴⁵ Napj p'iyá ma ca malala mvelé nun po'ó Mpay wolap'a'á. Ma nin nujola t'as. Dios Popel Moisés tepyacá malala mveles ca nun po'ó. Nun nujola nun lojí Moisés tjijyü'tá, ca 'üsüs nu mpalas.

⁴⁶ Jupj tepyaca wa napj mpes. Nun cüponé Moisés tepyacá, cüponé catsja napj t'üc' tjevelé wa. Mpes jupj popel ca mveles nun malala nyuca la tjüjí.

⁴⁷ Nun ma poné jupj tepyacá, mpes ma wa ca mponé napj velé”, nin tjevele Jesús.

6

Jesús jis tje'yaya jis la las gente pajal pülücj.

(Mateo 14.13-21; Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17)

¹ Locopyaya 'üsü na'aj po'o tjemey Jesús. 'Üsü niná pajal la pünetsja, pajal campwíatsja. Galilea lotsja. Tiberias lotsja wa jupj. Mát'eya ló.

² Pajal pülücj sa coñtsja Jesús ne'aj. Tjunuc pajal 'üsüs la tjiji Jesús, jupj malala jisas jis tji'yü'sa lis tjiji na. Jupj la tjiji mpes ca jus cülayecj Dios jas tjejyama jupj. Nin mpes sa coñtsja jupj.

³ Jesús neven popa viyavin tjemey. 'Etjele jupj discipulopan jis lal.

⁴ Leñ way pyálatsja judiopan jis fiesta. “Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey” lotsja fiesta niná.

⁵ Jesús jay viyá nt'ya, yus tjinyuca. Tjinyuca pajal pülücj jiquiltsja jupj nt'a. La tji'yüya Felipe lal:

—¿Onin la gjuujim jaylacj la gjuujim pansas, pjü jis la las?

⁶ Jesús quelel nyúcatsja tsjan la veles Felipá, mpes nin la tji'yüya jupj lal. Jupj p'iyá seletsja tsjan la mijis.

⁷ Felipe jupj lal tjevele:

—Mes ocho tsji' lejay jaylacj, ma t'üc' t'emel nsem pan jaylacj la gjuujicj, pjü tsjicj way jis la las.

⁸ P'a discípulo ne'aj já'asatsja, Andrés lotsja jupj. Andrés Simón Pedro tsüípetsja jupj. Jupj tjevele Jesús lal:

⁹—Qui'á já'asa wa yom tsjicj. Pan cebada cínquiya tya'a jupj. Cjul mát'eya tya'a wa jupj. Newa cjuwá pjü jis la las. Nenem 'a pjaní way.

¹⁰ Jesús tjevele:

—Pjü jis tjüjü'tü majatjum yupj.

Tsjutsj pülücj lejeñtsja ne'aj, pajal 'üsüs la 'osostsja ne'aj. Mpes niyom 'atjalapj ne'aj. Pajal pülüctsja yupj, cinco mílyatsja yupj. Más 'in la' way ca nacj, más 'in pülücj way ca nacj.

¹¹ Jesús nt'ya pansas, tjevele Dios lal tjüwüi'i pan tje'yaya mpes. T'üc' tjevele na, pan jis tje'yaya pjü. Pjü tjalá. Nin p'iyá la tjiji cjulun lal. Yupj jisas nas tjalá. Pajal jis col tipit'a.

¹² Pjü t'üc' tjalá na, jis col pit'a na, Jesús tjevele jupj discipulopan jis lal:

—Ma polel pjü tjalá yupj. Pan newa jatja no'oté nun. Na'aj mo'onsó, ma ca na'aj la nts'iyá pansas sin popé.

13 Mpes yupj natj pansas tsjictjacj. Pan cebada cinco popé quiliyú dóceya tipit'a pan lal, ma pjü tjalá.

14 Gente ne'aj tjatja tjunuc nin tepyalá. Jesús pajal 'üsüs la tjiji yom p'in ma polel liji jinwá, mpes sin tji'yüsa lis tjiji Dios jas tjejyama jupj. Tjunuc mpes javeleptsja: “T'üc' way jupj profeta niná Moisés tjevele ca ncuwim nosis nt'a”.

15 Jesús jus nleya yupj quelel jiquiltsja, quelel tji'liñtsja jupj, ca jepa mpalas jupj. Ma jostsja jupj. Mpes niswa neven popa viyavin tjemey jusapj.

Jesús 'üsü casá tjuwine.

(Mateo 14.22-27; Marcos 6.45-52)

16 Yacjaya discipulopan palavin tjiquil 'üsü püné la nt'a. Nasa way t'yájatsja.

17 Barco wama tjil, 'üsü na'aj po'ó jis la winin quinam. Capernaum nt'a jiltsja yupj. Püstetsja quinam, newá ma tjac' Jesús.

18 Lüpjü püné la tjelyapjünü, mpes pajal la tjep-jetpjets'é 'üsü.

19 Legua pjaní tjil na 'üsü casa'á, jus tjunuc Jesús. 'Üsü casá wínetsja, ne'aj way p'in jactsja barco nt'a. Pajal lacj tjeyaptsja discipulopan. Ma salejeptsja Jesús jupj.

20 “Napj ne p'in winis. Po ma locj tjejá nun”, tjevele jupj.

21 Tjevele na, 'üctsja yupj jis lal jupj barco wama la winin yupj jis lal. Barco wama tjemey na, leñ way ne'as tjil, yupj quelel jiltsja nt'a.

22 Yaya gente pülücj newa játsjatsja 'üsü la nt'a, Jesús jis tje'yaya tjalá nt'a. Ma tjil yupj 'üsü na'aj po'ó Jesús discipulopan jis lal. Yupj jus nlay barco

pjaní way p'in 'üsü la nt'a já'asatsja t'añ. Discipulopan tjil 'üsü na'aj po'ó niná barco mo'ó. Salejeptsja Jesús ma wama tjemey barco mo'ó discipulopan jis lal. Yusapj tjil discipulopan.

²³ Püstapj leñtsja barcas. Locopyaya barco tsjictjacj nepénowa tjiquil Tiberias mpe. Ne'aj p'in tjiquil niná gente pülücj tjatja nt'a, ne'aj p'intsja qjuis Jepa Jesús pan jis tje'yaya tjalá nt'a. (T'añ p'in pan nt'ya, tjevele Dios lal tjüwüi'i pan mpes. Jis tje'yaya, tjalá yupj.)

²⁴ Yupj jus nlay Jesús leñ yacjaj, jupj discipulopan leñ watsja. Jus nlay na, barco wama tjil, 'üsü na'aj po'ó jis la winin. Capernaum mo'o tjil jis la pal Jesús.

²⁵ Jus tjunuc 'üsü na'aj po'ó. Jus tjunuc na, tjowelepj jupj lal:

—Rabbí, ¿'ona tjacuy qui'á?

²⁶ Jesús jis lal tjevele:

—Nun pülücj tjalajá pansas, mpes la no palá. Nun jis col pit'a nas tjalá, mpes p'in. T'üc' way niná. La no palá 'üsüs la tjejay mpes tulucj. Nun ma nusin 'yüsa tsjan mpes pajal 'üsüs lejay, yom p'in ma polel liji jinwá.

²⁷ Nun pajal nujola ve mpes. Po ma nin nujola t'as ve mpes. Ve newa malala pyala. Nin nujola t'as tsjan ma cyawaja mpes. Nun Dios lal cüpatjaqué lovin, newa ma ca 'acawajas niná napj nu 'ya. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Mpapay Dios nusin tji'yüsa la tjiji t'üc' way jupj nin tjejyama —nin tjevele Jesús.

²⁸ Mpes yupj la tjü'üy jupj lal:

—¿Tsjan jos Dios cupj lijicj, ne jupj ca 'ücj jos nsem cupj lijicj mpes?

²⁹ Jesús tjevele yupj jis lal:

—Dios jos nun newa poné napj lal. Ninana Dios jos nun lojí. Jupj nin tjejyama.

³⁰ Mpes jupj lal tjowelepj yupj:

—¿Tsjan lejay jipj gjuisin la 'üsüs lejay Dios jin tjejyamá? Cupj cünucuj pajal 'üsüs lejay, yom p'in ma polel liji jinwá, ca cüponecj jipj velen. ¿Tsjan ca la mijin jipj?

³¹ Judiopan püna tapatja maná jalá jiltsja wosis cjuwá nt'a lyawuñtsja na püná. Nin mpes Dios Popel vele: 'Ve jis tje'yaya jis la las Dios pü'ü mpe'.

³² Jesús yupj jis lal tjevele:

—Moisés tulucj ve nu tje'yaya Dios pü'ü mpe. Mpapay p'in ve t'üc' way nu 'yaya jupj pü'ü mpe. T'üc' way niná.

³³ Ve Dios nu 'yayá, Dios pü'ü mpe jac'. Ve niná nin liji gente 'ücj ca mpatjam lovin.

³⁴ Yupj tjowelepj Jesús lal:

—Lovin gjuis ma'ayan ncupj ve niná.

³⁵ Jesús tjevele yupj jis lal:

—Napj p'iyá ve niná. Napj p'iyá nin lejay gente lovin ca 'ücj mpatjam. Ncapj jacoñ pjü ca nta'acj 'ücj jis la püt'üs Dios lal. Lovin ma vecj cya'liñ jinwá ca nsem yupj jis lal. Nin lovin napj lal japon jis lal. Lovin ma 'üsü sive jinwá ca nsem yupj jis lal.

³⁶ Mop'in nun ma poné. Napj nasa tjevelé niná nun jis lal. Nun nus tjunucú, newa ma poné napj polel nucopj p'yacj 'ücj nu la püt'üs Dios lal.

³⁷ "Mpapay ne 'aya gente nepenowá, yupj ca ncapj ncoñcocj. Yupj pjü way ca mponecj napj

lal. Napj lovin ma ca pje'á lis nts'i napj lal japon witjacj.

³⁸ Napj Dios pü'ü mpe tjacuwis nin la mejay Mpapay jos jin. Nin tjejyama jupj. Napj p'iyá najas jin lejay mpes tjacuwis tulucj.

³⁹ Mpapay Dios nin tjejyama. Jupj jos napj ca 'ücj la mejay ma ca leñ cüvalas jupj ntje'ayá sin popé. Jupj jos pjü yupj sin jyünsü la mejay p'a jawas tecya'liñ sin müjünsücj na, ne ca niswa mpatjam yupj.

⁴⁰ Nin jos Mpapay. Nepénowa japon napj ne Dios Jatjam. Japon wa napj mpes ca mpatjam Dios lal. Mpapay jos pjü yupj ca jupj lal mpatjam lovin. Napj p'iyá ca sin müjünsü nin jawas tecya'liñ sin müjünsücj na –nin tjevele Jesús.

⁴¹ Judiopan sin popé yuwá jas tjowelepj jupj, jupj tjevele mpes. Jupj tjevele: “Napj p'iyá ve niná. Napj tjacuwis Dios pü'ü mpe.” Ma jisastsja niná tjevelá.

⁴² Yupj javeleptsja: “Niná Jesús, José jatjam. Selecj pjacj jupj popay, jupj jamay. ¿Tsjan mpes nin vele quinam, Dios pü'ü mpe tjac' jupj?”

⁴³ Yupj nin javeleptsja mpes, Jesús tjevele yupj jis lal:

—Po ma nin tjowelé nunwá niná quinam.

⁴⁴ Gente yusapj ma polel japon napj lal. Mpapay liji yupj 'ücj ca quelel mponecj. Napj ca sin müjünsü mpatjam yupj niswá. Nin ca mpalas nin jawas tecya'liñ sin müjünsücj na. Nin tjejyama Mpapay.

⁴⁵ Profetapan tjowelepj: ‘Dios ca sin mü'üsüs lis mijis pjü jupj ts'uyupj'. Nin tapac profetapan

Dios Popel mo'ó. Gente nepénowa pjyacañ Mpapay velá, sin 'yüsa wa jupj velá. Pjü way yupj ca mponecj napj mpes.

⁴⁶ "Ma quelel velé yupj jus tjunuc Mpapay Dios, yun lal. Napj p'in jus tjinyuc jupj. Jupj nepé way tjacuwis.

⁴⁷ Napj lal japon, Dios lal patja lovin. T'üc' way velé.

⁴⁸ Napj p'iyá niná ves. Napj p'iyá nin lejay gente lovin ca 'ücj mpatjam.

⁴⁹ "Judíopan püna tapatja maná jalá jiltsja wosis cjuwá nt'a püná. Maná ma 'ücj la tjiji jis la püt'üs lovin. Tecya'liñ wa yupj, pjü gente cya'liñ jin p'iyá.

⁵⁰ Ve niná napj velé mpes, más 'üsüs liji maná lal. Ve niná Dios pü'ü mpe jac'. Ve niná jalá, lovin ma ca nca'liñ.

⁵¹ Napj p'iyá ve niná, ve nyucunú jinwá napj. Napj Dios pü'ü mpe tjacuwis. Ve niná jalá, ca mpatjam lovin. Ve niná napj mp'üy. Ma pats' ca napj, gente 'ücj ca mpatjam Dios lal –nin tjevele Jesús.

⁵² Judíopan ts'a tji'in Jesús nin tjevele mpes. La veleltsja yuwá. Javeleptsja: "¿'Oyn la gjuijis yom niná, jupj jüp'üy cü'es cülá ncupj?"

⁵³ Jesús tjevele yupj jis lal:

—Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejamá. Napj mp'üy lojá jinwá lojí tulucj, ma t'üc' way potjaqué nun. Nin p'iyá, napj na'as müsiqué jinwá lojí tulucj, ma t'üc' way potjaqué. T'üc' way niná.

⁵⁴ "Nepénowa mp'üy jalá jinwá lajay, na'as myü'üñ jinwá lajay wa. Ninana lajay lovin ca mpatjam Dios lal. P'a jawas tecya'liñ sin müjünsücj

na, nin jawas napj ca sin mäjünsü yupj jis p'üy, mpes ca mpatjam lovin.

⁵⁵ Napj mp'üy ve t'üc' way jinwá. Nin lejaj gente 'ücj jis la püt'üs. Nin mpes wa na'as 'ücj lo müs jinwá.

⁵⁶ Nin mpes nin velé mp'üy jalá jinwá lajay sin po'ó, na'as myü'üñ jinwá lajay sin po'ó wa. Ninana lajay newa ncapj jacoñ lovin. Napj pü'üs wa yupj jisas mo'ó lovin.

⁵⁷ Mpapay lovin pü'ü. Jupj jusapj 'ücj pü'ü. Nin tjejjama jupj, ne napj pü'üs wa jupj mpes. Nin p'iyá niná. Nepénowa pajal japon napj lal, napj 'ücj jis capj p'yacj pjü way mpes. Napj mpes ca mpatjam yupj.

⁵⁸ Napj p'iyá ve niná, ve niná Dios mpe tjac'. Napj maná jin tulucj. Más 'in 'üsüs napj maná lal. Judiopan püna tapatja maná jalatsja. Yupj tecya'liñ wa, gente janmacj cya'liñ jinwá. Nin tulucj ca nsem napj lal japon jis lal. Pajal japon napj lal, napj 'ücj jis capj p'yacj pjü way mpes, lovin ca mpatjam yupj.

⁵⁹ Ninana Jesús tjevele Capernaum mo'ó, sin tji'yüsa lis tjiji na. Ne'aj sin tji'yüsa lis tjiji jis wa nt'a, judiopan 'a si mulú nt'a.

Discipulopan nepenowá ma jisastsja Jesús tjevelá.

⁶⁰ Jesús discipulopan pülücj ma jisastsja jupj tjevelá. Tjepjyacañ na jupj tjevelá, yupj tjowelepj: “Jupj tjevelá pajal malala cupj qjuilal. Ma polel qjuis la pon jupj velá. Ma qjuiyola t'as ncupj niná.”

⁶¹ Jesús seletsja yupj malala po'o tjowelepj jupj tjevele mpes. P'a wa ma Jesús wola tjevele; jupj seletsja p'in. Mpes jupj la tji'yüya yupj jis lal:

—¿Ncu ma quelel poné quinam, napj nin velé mpes?

⁶² Nun ca nus nucu napj ca mis niswá Dios pü'ü nt'a, püna pü'üstjsja nt'a. ¿Tsjan ca nujola nun, nin tepyala na? Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá.

⁶³ Dios Cjües nujos mo'o pü'ü na p'in, 'ücj nu la püt'üs Dios lal. Gente yusapj ma polel jis la püt'üs Dios lal. ¿'Onin 'ucuy cüpüt' Dios Cjües nujos mo'ó? Napj tjevelé toponé na, Dios Cjües nujos mo'o ca mim mpü'üm. Jupj lal ca 'ücj mpatjaqué lovin.

⁶⁴ Nun nepenowá ma poné napj velé la p'in —nin tjevele Jesús.

Jesús lovin seletsja pjacj ma ca quelel mponecj. Selé watsja pjacj ca lal ncuwim jupj enemigopan, ntji'liñ jupj. Nin mpes nin tjevele jupj.

⁶⁵ Jesús tjevele wa:

—Nepénowa nun popa ma japon napj velé. Nin mpes nun lal tjevelé gente yusapj ma polel jis la pon napj lal. Mpapay jis capj p'ya'sa jis la pon napj lal, ca mponecj.

⁶⁶ Jesús nin tjevele na, jupj discipulopan pülücj tjil jupj mpe. Ma quelel sa coñtsja Jesús quinam. Ma quelel sin 'yüsatsja quinam Jesús po'ó.

⁶⁷ Mpes Jesús jis la tji'yüya jupj apostolpan doceya:

—¿Ncu nun quelel lowú wa napj mpe?

⁶⁸ Niyom dóceya popa Simón Pedro pjaní wa. Jupj tjevele Jesús lal:

—Jipj cupj qjuis Jepa. ¿Pjacj nt'a cülaca ncupj? Jipj velen mpes qjuisin 'yüsa 'onin 'ücj qjuis la püt'üs Dios lal lovin.

⁶⁹ Cupj pyonecj jipj niná Yomen Dios tjevele ca jas majamas nosis nt'a qjuis capj la p'acj. Selecj cupj t'üc' way jipj niná.

⁷⁰ Jesús tjevele yupj jis lal:

—Napj la nu t'ya nun, pjü dóceya, tsji' la müjí napj mpes. Mop'in ma pjü nun popa quelel tsji' lojí napj mpes. Nun popa pjaní ma quelel la niiji. Jupj tsji' liji diablo mpes.

⁷¹ Ninana Jesús tjevelá, Judas po'ó tjevele jupj. Simón Iscariote jatjam waytsja jupj, Judas. Niyom dóceya popa watsja, mop'iyá jis lal tjemey Jesús enemigopan jis la tjilil Jesús p'a jawas. Jesús seletsja Judas ca nin la mijis.

7

Jesús jüpülüçpan ma topon Dios jas tjejyama jupj.

¹ Locopyaya Jesús Galilea mo'o tjuwine; ne'aj patja sin 'yüsa lis tjiji jupj. Judiopan jis jepapan quelel ja'ünantsja jupj, mpes Jesús ma quelel jámatsja Judea nt'a, yupj tapatja nt'a.

² Judiopan jis fiesta nasa quelel pyálatsja. Fiesta niná mpes judiopan ts'epjel mo'o tapatja. Nin la tjajay pjü año na. Judiopan pülücj tjil ne'aj, Jerusalén nt'a, fiesta niná tepyala na.

³ Mpes Jesús jüpülüçpan tjowelepj jupj lal:

—Más 'ücj mim jipj Judea mo'o. Ne'aj Jerusalén mo'ó jipj discipulopan pülücj ca ne'aj majatjum fiesta mpes. Jutja ne'aj, jis tje'yaya januc jipj pajal 'üsüs lejay Dios mpes.

⁴ Jipj jyas pjü jis januc jipj, mpes po ma tjepjya'na niná jipj lejay. Jipj pajal 'üsüs lejay Dios mpes, más 'ücj pülücj patja nt'a mim. Ne'aj la p'a ca nucucj jipj lejay, jus nlayecj ca pjacj jipj.

⁵ Ninana tjowelepj la pjüts'ün.

Jesús jüpülücpán ma topon Dios jas tjejjama jupj nosis nt'a.

⁶ Jüpülücpán nin tjowelepj na, Jesús tjevele yupj jis lal:

—Yacjaj 'ücj tulucj napj jum. Nun lal ts'ac' la talata 'ücj lowú.

⁷ Dios ma jisas ma polel ts'i mi'inacj nun lal. Napj lal ts'a 'in napj velé mpes. Napj velé yupj jis lal napj selé yupj pajal malala nyuca lajay.

⁸ Lowa nun fiesta nt'a. Yacjaj 'ücj tulucj napj jum, mpes ca ma mis napj po quinam.

⁹ Nin tjevele Jesús jupj jüpülücpán jis lal, ne ma wa tjemey yupj jis lal fiesta nt'a. Nawa Galilea mo'o tüpü'ü ts'ac' pjaní way p'in 'in.

¹⁰ Jüpülücpán tjil na fiesta nt'a, locopyaya p'a tjejjawca na, tjemey wa Jesús. Lyájasa tjemey, mpes la p'a ma jus nlay jupj tjemey.

¹¹ Ne'aj fiesta nt'a judiopan jis jepapan Jesús la paltsja. Jis la 'üytsja ne'aj tjelyawuñ jis lal: “¿Ca'aj já'asa niná yomen?”

¹² Pülücj 'a jis tjimyula ne'aj fiesta mpes. Yupj sin popa pülücj tülü way la tjowelet Jesús po'ó. Nepénowa tjowelepj: “Yom 'üsüs way jupj”. La p'a wa tjowelepj: “Nin tulucj. Jupj li tsuwile gente jis lal, mpes ma lajay Dios jos jin.”

¹³ Leñ pjacj cüweles Jesús po'ó pülücj cüjjacañ nt'a. Lacj tjejjapj judiopan jis jepapan mpes. 'Üsüs

yólatsja Jesús po'ó, judiopan jis jepapan ca jis capj ntülücj.

¹⁴ Fiesta nasa la mitad tecyawaja na, Jesús tjemey Dios wo nt'a. Gente sin 'yüsa lis tjiji ne'aj.

¹⁵ Judiopan jis jepapan pajal yólatsja Jesús 'üsüs sin 'yüsa lis tjiji mpes. Yupj tjowelepj: “¿'Onin jus cülayé niná pjü? Jupj lovin ma tjemey gjuis escuela nt'a lo 'üsüs.”

¹⁶ Nin tjowelepj mpes, Jesús tjevele 'a jis tjimyula jis lal:

—Napj ma nusin 'yüsa lejay napj nola mpes. Napj nusin 'yüsa lejay Dios jola jin. Nin tjejjama jupj.

¹⁷ Nun popa pjaní quelel liji Dios jos jin, jupj ca jus nlayes ncu napj sin 'yüsa lejay napj nola jin, ca jus nlayes ncu sin 'yüsa lejay Dios jola jin.

¹⁸ Nepénowa yupj p'iyá yola jin sin 'yüsa lajay, jisas la p'a püné jin yola yupj. Ma nin lejay napj. Napj najas la p'a püné jin yola nin tjejjamá. Mpes nun ca jus cülayé, napj velé, t'üc' way niná; ca jus cülayé malala tulucj napj.

¹⁹ ”Nun malalapan. Püna Moisés papel tepyaca Dios tjijyü'tá, nun mo'o la veles. Newa nun pjü way ma nin lajay Dios tjijyü'ta jin. Nun quelel na 'ü'ná. Nenem 'a malala —tjevele Jesús.

²⁰ Nin tjevele na, nepénowa 'a jis tjimyula sin popé wola tjowelepj Jesús:

—Lapanen jyas mo'o pü'ü jipj, nin lo ts'ün jipj. Leñ pjacj quelel 'i 'ü'na.

²¹ Jesús tjevele yupj jis lal:

—Yom pjaní tji'yü'sa la tjejjay napj sábado na, nin jawas cupj ma tsji' lijicj. Nun nujola pajal malala niná, napj nin la tjejjay sábado na.

²² Nin tulucj. Nun nin p'iyá lojí, napj lejay jinwá. Moisés tjijyü'ta judiopan t'asiyú jis la t'üs niyom tsjictjacj jis pjoloc' tsjicj way, tsjictjacj ts'ac' ocho jatatj na. (Israelpan püna tapatja p'in tjüjütütj niná.) Nun nin lojí custjay. Yom tsjicj ts'ac' ocho tya'a na, t'üjü jupj. Ts'ac' ocho pyala sábado na, nt'üjü ca sábado na.

²³ Ücj nun lal yom tsjicj ca nt'üjü sábado na, 'ücj la jay Moisés tjijyü'tá. Mpes más 'ücj ma ts'i mi'iná napj lal napj tji'yü'sa la tzejay yom jüp'üy jas tüpwes sábado na.

²⁴ Po ma tjowelé la p'a malala nyuca liji nun nujola mpes p'in. Nujola t'as ncu t'üc' way malala nyuca la tjiji.

²⁵ Jesús nin tjevele mpes, nepénowa Jerusalén mo'o tapatja sin popé Jesús po'o javeleptsja: “T'üc' way jupj niná yomen jepapan quelel ja'ünan.

²⁶ Mop'in ma lecj jeya jupj. Jupj vele pjü jis la pjac nt'a; newa nin jepapan ma jajütütj ma nin liji jupj. Yupj ca jus cülayecj t'üc' way jupj niná Jepa Püné Dios tjevele ca jas majamas gjuis capj la p'acj.

²⁷ ¿'Onin nacj niná? Cupj selecj wa Jesús tjac' mpe. Cupj gjuisin tji'yüsa wa nin tulucj ca nsem Yomen Dios se jamá lal. Cupj selecj niná jac' na, ma ca jus nlayecj ca'aj mpe tjac' jupj”, nin tjowelepj yupj.

²⁸ Nin javeleptsja na, Jesús tjevele t'üc' way Dios jas tjejyama jupj. Dios wo nt'a tjá'asa jupj, mpes yümücj tjevele pjü jis la pjac:

—Nun nujola nus nucú. Nujola wa nun solejé ca'aj mpe tjacuwis. Nin tulucj. Napj tjacuwis napj quelel cuwistsja mpes p'in tulucj. T'üc' way p'a wa nin tjejyama. Nun ma su nucú jupj.

²⁹ Nam 'a si nuc. Napj tjacuwis jupj mpe; jupj nin tjejanya —nin tjevele Jesús.

Jepapan quelel ntji'liñtsja Jesús, la 'ünan jupj.

³⁰ Judiopan jis jepapan ts'a 'intsja Jesús lal Jesús nin tjevele mpes. Po quelel ntji'liñtsja jupj, mo'o la 'onsos jupj cawilta mo'ó. Newa ma polel ntji'liñ jupj. Custjay ma nin jawas nem Dios tjevele Jesús ca mpa'is, mpes ma polel ntji'liñ jupj.

³¹ Pajal pülücj fiesta nt'a tjiquil sin popé, pülücj topon Jesús lal. Yupj javeleptsja: “Jepa Püné niná Dios tjevele ca jas majamas qjuis capj la p'acj, ma ca más 'üsüs la qjuijis Jesús lal. Jesús pajal 'üsüs liji, yom p'in ma polel liji jinwá, qjuisin 'yüsa la qjuisiji Dios jas tjejanya.”

³² Fariseopan nepenowá tjepjyacañ wa gente pülücj sin popé tülü way javeleptsja niná Jesús po'ó. Niná tjepjyacañ na, pajal nin yólatsja yupj. Ma jisastsja la p'a jis la pon Jesús lal. Mpes jis auxiliarpán sin tjajam Jesús nt'a jis la tjilil jupj, yupj nt'a la cuman. Sacerdote noypan sin tjajam wa auxiliarpán nenem.

³³ Jesús seletsja nin quelel lajaytsja yupj. Mpes tjevele:

—Tsjiçj way p'in pü'üs nun lal. P'a jawas ca mis niswá nin tjejanya pü'ü nt'a.

³⁴ Tjum na, nun ca la ma palá. Nun ca nujisas napj ca nucopj mp'acj. Mop'in ma ca nus nucú. Napj mpü'üs nt'a, nun ma ca polel nculá —tjevele jupj.

³⁵ Judiopan jis jepapan ma quelel japontsja Jesús tjevelá. Mpes yupj yuwá tjowelepj: “¿Ca'aj 'ucuy niná yomen, ne cupj ma polel jus la nuc? ¿Ncu ca

mim judiopan tulucj pülücj patja nt'a? Judiopan nepénowa ne'aj patja judiopan tulucj patja nt'a. Ca nacj Jesús ca ne'aj mim, sin mü'üsüs lis mijis judiopan tulucj.

³⁶ ¿Tsjan quelel vele jupj nin vele na, cupj ca la mpalacj jupj, cupj ca qjuisas nsem jupj qjuis capj mp'a'sas? ¿Tsjan quelel vele jupj nin vele na, cupj ma ca jus nucum, ne jupj mpü'üm nt'a cupj ma ca polel nlaca cupj?”

Jesús lal japon 'ücj ca mpatjam Dios lal. Jesús ca Dios Cjües jis ma'ayas yupj.

³⁷ Pjü tjejawca na fiesta na, ts'ac' más 'üsüstsjá na, Jesús yupj jis walap'a'a tóncatsja, yümücj tjevele pjü 'ücj jis la pjac:

—'Üsü nusive jinwá nun nepenowá, nun pajal nujos Dios ca nucopj mp'a'sas. Toponé napj lal. Napj 'üsü jinwá nun mpes.

³⁸ 'Üsü 'ücj jis la püt'üs jisas mo'o cyala jinwá ca nsem napj lal japon mpes. 'Üsü püné jinwá ca nsem. Dios Popel nin vele ca nin nsem —nin tjevele Jesús.

³⁹ Jesús nin tjevele na 'üsü mpes, jupj véletsja Dios Cjües po'ó. Jesús po'o japon nt'anquecj wa yupj Dios Cjües, jisas mo'o mpü'üm. Jesús wine secj Dios pü'ü nt'a custjay, 'a mulú la 'osos Popay lal. Nin mpes 'aya secj custjay Dios Cjües.

Gente ma nin p'in yólatsja Jesús mpes.

⁴⁰ Tjepjyacañ na Jesús tjevelá, nepénowa tjow-elepj: “T'üc' way jupj profeta Moisés jin p'iyá, profeta niná pajal la tjinyucuj lovin”.

41 Nepénowa p'a casá yólatsja, mpes tjowelepj: “Jupj ninana Yomen Dios tjevele ca jas majamas cupj nt'a gjuis capj la p'acj”. P'a wa tjowelepj: “Nin tulucj. Ma polel nacj niná Yomen Dios tjevele ca jas majamas. Selecj Yom Dios se jamá ma ca ncuwim Galilea mpe.”

42 Dios Popel vele niná Jepa Püné Dios se jamá David püna tüpü'ü popa p'iyá jupj. Dios Popel vele wa Jepa niná Belén mpe 'esepj ca nsem jupj. Ne'aj David tüpü'ü wa püná.

43 Ma nin way p'in yólatsja Jesús po'ó. Nepénowa 'üsüs tjowelepj Jesús po'ó. Nepénowa malala tjowelepj jupj po'ó.

44 Nepénowa quelel tji'liñtsja jupj, quelel jamantsja jupj jepa nt'a. Newa ma nin la tjajay.

45 Auxiliarpan ma wa ntji'liñ Jesús, mpes tjil niswá sin tjajam nt'a, sacerdote noypan nt'a, fariseopan nt'a 'ots'ipj. Yupj jis la tjü'üy:

—¿Tsjan mpes ma tucumaná jupj?

46 Auxiliarpan jis wala tjowelepj:

—Yom p'in lovin ma jupj jinwá tjevele. 'Üsüstsja pajal jupj tjevelá. Nin mpes ma quelel ntjiliquecj jupj.

47 Auxiliarpan nin tjowelepj mpes, ts'a tji'in fariseopan. Tjowelepj auxiliarpan jis lal:

—Jupj nujus tsyawilí wa nun ca nacj.

48 Nun solejé pjü judiopan jis jepapan ma japon Jesús mpes. Pjü fariseopan ma wa japon Jesús mpes. Cupj ma pyonecj jupj yom niná Dios se jamá. ¿'Oyn la cüjí cüponé nun?

⁴⁹ Gente fiesta nt'a tjiquil japon, mop'in ma salejepj yupj. Yupj 'a ma sin 'yüsa Moisés tjijyü'tá püná. Nin mpes ca Dios jis capj ntülüs.

⁵⁰ Fariseo pjaní ma nin p'iyá jólatsja la p'a fariseopan jinwá. Nicodemo lotsja jupj. Püna p'in Jesús nt'a tjemey la veles jupj lal püste na. Mpes Nicodemo tjevele quinam:

⁵¹ —Qjuis jepapan jajütütj cupj ma ca mvelecj t'üc' malala nyuca la tjiji, jupj ma qjuis wala tjevele mwalá way p'in. Nin lovin. Jepapan jajütütj mwalá way ca qjuisin mü'üsüs ncu t'üc' way malala la tjiji.

⁵² La p'a fariseopan ma tjowelepj ncu t'üc' Nicodemo tjevelá. Malala tjowelepj p'in. Tjowelepj:

—Galilea mpe tjacuy wa jipj ca nacj, Jesús jinwá. Dios Popel mo'ó la tepyala nucun ncu nin vele Galilea mpe jac' profeta pjaní.

Ma nin vele Dios Popel. (Yupj la tsawiltsja.)

⁵³ T'üc' tjowelepj quinam, ne pjü jis wa nt'a tjil.

8

Quepj tucuman Jesús nt'a jas la veles. Jesús perdonar la tjiji jupj.

¹ Jesús joc' 'alá tjemey püste la püt'üs lo jawaques. Yo olivo pülücj lejeñtsja ne'aj, mpes joc' niná “Olivos” lotsja.

² Pajal püstapj tjemey niswá Dios wo nt'a. Pülücj ne'aj jájtatsja, Jesús tjac' na. Pjü jiquiltsja jupj nt'a jis la pjac jupj tjevelá. Mpes 'etjele Jesús, sin tji'yüsa lis tjiji jupj.

³ Yacjaya Moisés popel sin 'yüsa lajay tjiquil wa Jesús nt'a. Fariseopan tjiquil wa. Quepj pjaní tucuman jas la veles. Quepj niná yom p'a lal tjuwine, voyum tulucj. P'a wa jus tjunuc jupj nin la tjiji. Quina niyom tucuman jupj Jesús wolap'a'á, pjü jis la nuc ne'aj.

⁴ Niyom Jesús lal tjowelepj:

—Jipj sin 'yüsa lejay gentá. Pajal selen jipj. Nin mpes quelel lya 'yüyactsja 'oyñ la qjuijim niná quepan lal. Quepj niná yom p'a lal tjuwine, voyum tulucj. Tjinyucuj nin la tjiji.

⁵ Moisés tepyaca popel mo'ó Dios tjijyü'tá. Tjevele pe mpes mü'ü'nacj nequem nin lajay. ¿Tsjan velen jipj tsjan más 'ücj la qjuijim quepj lal? —niná yupj la tjü'üy Jesús lal.

⁶ T'üc' way yupj ma quelel salejeptsja tsjan la qjuijicj yupj. Yupj jisastsja Jesús malala cüveles, ne ca yupj 'ücj jat' mvelecj Jesús po'ó. Mop'iyá ma jis lal tjevele jupj. Palá tipi'tje, tepyaca 'amá 'alá, mos ts'ipal mpes.

⁷ Nawa la tjü'üy tsjan la qjuijicj quepj lal, mpes Jesús niswa jas nisa, tjevele yupj jis lal:

—¿Ncu nun popa pjaní lovin ma malala nyuca la tjiji? Lovin ma malala la tjiji, jupj 'ücj ca mwalá way jay nts'iyas pe mpes.

⁸ Nasa tjevele na, niswa palá tipi'tje, niswa tepyaca 'amá 'alá.

⁹ Niyom tjepjyacañ na Jesús tjevelá, jus nlay yupj p'iyá malala waytsja 'ots'ipj. Mpes pjü tjil. Más co'müypan mwalá way tjil; pjü pjaní pjaní tjil. Jesús ne'aj tjá'asa tjil. Quepj nawa ne'aj já'asatsja. Jesús wolap'a'a toñca custjay.

¹⁰ Jesús jas nisa, tjevele quepj lal:

—¿Ca'aj tjił noyomes, yupj ne tjat' tjowełepj jipj jin po'ó? ¿Ncu leñ pjacj cüweles cyapj cütül?

¹¹ Quepj tjevele:

—Leñ pjacj cüweles ncapj cütül.

Jesús tjevele jupj lal:

—Napj 'a ma wa velé cyapj cütülücj. 'Ücj la winin quinam. Po ma malala nyuca la mijin quinam, püna lejajtsja jinwá.

Jesús tjevele 'ücj cüponecj jupj p'iyá po'ó tjevelá.

¹² Jesús tjevele niswá ne'aj tjatja jis lal. Tjevele:

—Napj jyawca jinwá nosis nt'a. Napj sin 'yüsa la sejay Dios mpes. Ncapj jacoñ, jaw nt'a lyawuñ jinwá yupj. Ca jus nlayecj 'oyñ nyuca la püt'üs Dios lal. Püste nt'a lyawuñ ma salejepj ca'aj lyawuñ yupj. Nin tulucj ca nsem ncapj jacoñ jis lal —nin tjevele Jesús.

¹³ Fariseopan ma jisastsja Jesús nin tjevelá, mpes tjowełepj jupj lal:

—Jipj niná velen jipj p'iyá po'ó la p'in, mpes ma selecj ncu t'üc' velen. Leñ pjacj cüweles jipj velen t'üc' way.

¹⁴ —Nin tulucj —tjevele Jesús—. Nam 'a napj p'iyá velé napj nin po'ó, mop'iyá ca nun jus cülayé napj t'üc' way velé. Napj selé ca'aj mpe tjacuwis. Selé wa ca'aj jum p'a jawasiyá. Nun ma solejé ca'aj mpe tjacuwis. Ma wa solejé ca'aj ca mis locopyayá.

¹⁵ Gente p'in jin nujola nun. Nun núcü mpes p'in nun welé napj ma t'üc' way velé. Napj p'iyá ma velé p'a po'ó ncu malala jupj.

¹⁶ Mop'iyá napj velé na ncu pjaní malala nyuca la tjiji, 'ücj niná napj nin velé. Napj velé jupj po'ó

t'üc' way. Ma velé napj nola p'in. Mpapay nin p'iyá jola napj nola jinwá. Nin tjejjama jupj.

¹⁷ "P'a wa mpes nun ca jus cülayé napj p'iyá po'ó velé t'üc' way. Napj way p'in nin velé tulucj. La p'a nin p'iyá vele. Nun jis papel Moisés tepyacá nin vele 'ücj niná. Mat'e nin p'iyá javelepj na, nun 'ücj ca mponé t'üc' way javelepj yupj. Nin vele jupj popel.

¹⁸ Nin mpes nun 'ücj jis la pon napj velé. Napj way p'in nin velé tulucj. Napj velé napj p'iyá po'ó, napj Mpapay nin p'iyá vele wa napj po'ó. Nin tjejjama jupj.

¹⁹ Jesús nin tjevele na, fariseopan la tjü'üy jupj lal:

—¿Ca'aj pü'ü pyapay? Jupj leñ qui'am.

Jesús jis wala tjevele:

—Nun ma solejé pjacj ne napj. Ma wa solejé pjacj Mpapay. Jus cülayé pjacj ne napj, jus cülayé wa pjacj Mpapay.

²⁰ Ninana Jesús tjevele Dios wo nt'a, sin 'yüsa lis tjiji na ne'aj. Ne'aj já'asatsja t'emel ja'ayapj nt'a Dios mpes. Judiopan jis jepapan pajal ts'a 'intsja Jesús lal, mop'iyá ma polel ntji'liñ Jesús cus la tül. Nawa ma jyáwcatsja Jesús pe'e jawas.

Ma japon Jesús tjevelá, ma polel jil jupj jama nt'a.

²¹ Judiopan jis jepapan ma topon Jesús t'üc' way tjevele, mpes Jesús p'a way tjevele yupj jis lal. Tjevele:

—Napj mis ca quepé p'a jawasiyá. Napj tjum na, nun ca la ma palá. Mop'in ma ca polel nus nucú. Nun co'liqué na, nawa malala nsem nun, ne Dios ca nucopj ntülüs malala nyuca la tjüjé mpes. Napj

jum nt'a nun ma ca polel nu la cuwis —nin tjevele Jesús.

²² Mop'iyá judiopan jis jepapan la tjüpjüts'ün Jesús yuwá. Tjowelepj: “¿Ncu jupj p'iyá ca mü'ü'nas jupj? Nin mpes tjevele ma polel leque jupj jama nt'a ca nacj.”

²³ Nin javeleptsja mpes, Jesús tjevele yupj jis lal tsjan mpes nin tjevele jupj. Tjevele:

—Nun nosis nt'a potjaqué. Napj Dios pü'ü mpe tjacuwis. Nun Dios enemigopan popa. Nam 'a nin tulucj.

²⁴ Nin mpes napj tjevelé nun co'liqué na, newa malala nsem nun. Nin mpes tjevelé Dios ca nucopj ntülüs malala nyuca la tjüj'í mpes. Nun ma poné napj nin p'iyá napj nin tjevelé, newa malala nsem nun Dios lal, co'liqué na —tjevele jupj.

²⁵ Judiopan jis jepapan tjowelepj jupj lal:

—Pajal püné jin jele jipj p'iyá. ¿Pjacj ne jipj?

Jesús tjevele yupj jis lal:

—Napj nin p'iyá lovin nun lal tjevelé.

²⁶ Napj 'ücj pülücj cüvelé nun mpes. 'Ücj la veles pajal la pülücj malala nyuca la tjüj'í nun. Nun ma poné napj velé, mop'iyá t'üc' velé napj. P'a wa nin tjejyama. Jupj lovin t'üc' way vele. Napj tjapjacas jupj tjevelá, ninana velé napj nosis nt'a patja jis lal —nin tjevele Jesús.

²⁷ Yupj ma jus nlay Jesús jas tjevele Popay tsjun casapa pü'ü po'ó.

²⁸ Mpes Jesús 'üsüs tjevele t'üc' way Popay po'ó tjevele jupj. Tjevele:

—Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Nun ca nin müjünsü la valas. Nin la tjüj'í na, ca jus nlayé

napj niná napj tjevelé. Nin la tjüjí na napj lal, ca jus nlayé wa napj ma lejay napj quelel lejay. Nun ca jus nlayé napj velé Mpapay nin tji'yüsa la tjiji velé. Ma p'a way velé.

²⁹ Mpapay nin tjejyama, newa ncapj cyoñca. Lovin jupj jos jin lejay. Ma nasapj 'os.

³⁰ Jesús nin véletsja na, pülücj topon jupj niná Yomen Dios tjevele ca jas majamas.

Ma quelel lajay Jesús, Dios ts'uyupj tulucj yupj.

³¹ Judiopan nepénowa topon Jesús lal. Jesús tjevele yupj jis lal:

—Nun lovin lojí napj tjevelé jin, t'üc' way nun napj discipulopan.

³² Nun ca jus nlayé t'üc' way p'iyá. Jus nlayé na niná, esclavopan tulucj ca nsem nun. Newa 'ücj ca la müjítljan más 'ücj la müjít.

³³ —iCupj esclavopan tulucj! —tjowelepj yupj—. Abraham pajal püna tüpü'ü popa p'iyá ncupj. Lovin esclavopan tuluctsja ncupj. Lovin p'a juts'a'á tuluctsja cupj. ¿Tsjan pjucj niná tjevelen: 'Esclavopan tulucj ca nsem nun?'

³⁴ Jesús jis wala tjevele:

—Newa malala lajay, esclavopan yupj. Ma polel lajay más 'ücj lajay jin. Mop'in malala lajay. T'üc' way niná.

³⁵ Esclavo ma polel lo püt'üs jupj patrón wo mo'ó lovin. Jupj patrón jatjam p'in 'ücj lo püt'üs jupj popay wo nt'a lovin. Nin p'iyá nun jis lal. Nun esclavopan jinwá malala lojí mpes, ne nin mpes nun ma polel jis la püt'üs Dios lal lovin. Dios ts'uyupan p'in 'ücj jis la patj Dios lal lovin.

³⁶ Napj Dios Jatjam. Napj 'ücj jis la jütütj jupj juts'a'á. Nin mpes 'ücj napj nusin jyam nlawú, mpes esclavopan tulucj nsem nun. Napj nin lejay na, t'üc' way esclavopan tulucj nsem nun. Ca 'ücj la müjí Dios jos jin.

³⁷ "Napj selé Abraham pajal püna tüpü'ü popa p'iyá nun. Mop'iyá nun quelel na 'ü'ná. Nun ma quelel poné napj tjevelé, ne nin.

³⁸ Napj tjinyuc Mpapay lal, niná velé napj. Nun nun jis papay tjevele jin lojí —tjevele Jesús.

³⁹ Judiopan jupj wola tjowelepj:

—Abraham püna tüpü'ü popa p'iyá ncupj. ('Üsüs witjacj ncupj.)

Jesús tjevele yupj jis lal:

—Nin tulucj. Nun ma lojí Abraham la tjiji jinwá. Mpes nun ma t'üc' way Abraham popa. Nun Abraham popa p'iyatsja nacj, Abraham la tjiji jin p'iyá la cüjí.

⁴⁰ T'üc' way tjeveletsja napj nun lal. Dios tjevele tjapjacas jin tjevelé. Mop'in nun nujola 'oyñ nyuca na 'ü'ná. Mpes nin velé, nun ma lojí Abraham la tjiji jin.

⁴¹ Nun lojí nupopay liji jin —nin tjevele Jesús.

Yupj tjowelepj jupj lal:

—Qjuis Papay pjaní p'in. Dios jupj. Leñ gjuis papay p'am.

⁴² Jesús tjevele yupj jis lal:

—Dios jatjampan tulucj nun. Dios Nupopay nacj, ca quelel la cüjitsja napj. Napj Dios Popa; Dios mpe tjacuwis napj. Napj tjacuwis napj quelel tjacuwis mpes tulucj. Jupj nin tjejyama.

⁴³ ¿Tsjan mpes ma nusin 'yüsa napj velé? Nun ma quelel pjo'oqué napj velé nun lal.

⁴⁴ Nun nupopay popa. Diablo nupopay, ne nun quelel lojí nupopay jos jin. Lovin jupj si 'ü'natsja (nun quelel lojí jinwá quinam). Lovin ma jos t'üc' way. Cjuwá t'üc' way jupj jos mo'ó, mpes nin. Jupj li tsuwile na, jupj jos jin p'iyá vele jupj. Jupj lovin li tsuwile; la tsuwilpan jis popay jupj.

⁴⁵ "Napj t'üc' way velé. Nin mpes nun ma poné napj velé.

⁴⁶ ¿Ncu pjaní way p'in nun popa cüweles jupj selé napj malala nyuca la tjejay? Nin tulucj. (Lovin malala nyuca liji secj napj.) T'üc' way velé lovin. ¿'Oyn ne ma poné napj lal?

⁴⁷ Dios ts'uyupj sin 'yüsa Dios velá, quelel wa lajay jupj velá. Nun ma nusin 'yüsa Dios velá, ma wa quelel lojí Dios velá. Nin mpes nin velé nun Dios jatjampan tulucj —nin tjevele Jesús.

⁴⁸ Judiopan pajal ts'a tji'in Jesús nin tjevele na. Mpes yupj tjowelepj Jesús lal:

—Jipj velen yom Samaria mpe 'esepj jinwá. Ma t'üc' velen Dios po'ó. Lapanen jyas mo'o pü'ü. Ninana tjevelecj jipj po'ó lovin, ne cupj tjevelecj, t'üc' nem.

⁴⁹ —Nin tulucj. T'üc' tulucj —tjevele Jesús—. Lapanen leñ najas mo'ó. Napj velé napj Mpapay pajal 'üsüs, pajal püné; newa nin, nun welé 'üsüs tulucj, püné tulucj napj.

⁵⁰ Mop'in napj velé na, ma nin nola ncu p'a nin yola pajal püné, pajal 'üsüs napj. P'a wa nin jola. Jupj jos la p'a wa 'üsüs jin yola napj. Jupj ca mveles napj t'üc' way pajal 'üsüs, pajal püné.

⁵¹ T'üc' velé napj. Napj velé jin lajay ma ca nca'liñ. Mpatjam ca Dios lal.

⁵² Jesús nin tjevele na, yupj tjowelepj jupj lal:

—Quina selecj t'üc' way lapanen jyas mo'o pü'ü. Malala jele. Abraham tepe'e pajal püna. Profetapan pjü tecya'liñ wa yupj; yupj topontsja Dios tjevelá. Quina jipj nin velen jipj velen jin lajay lovin ma ca nca'liñ.

⁵³ Abraham püna tüpü'ü popa p'iyá cupj. Nasa tepe'e jupj. ¿Ncu más püné jipj jupj lal? Nin tulucj. Profetapan tecya'liñ wa. ¿Ncu más püné jipj yupj jis lal? Nin tulucj. ¿Tsjan jin jele jipj?

⁵⁴ Jesús tjevele yupj jis lal:

—Napj ma 'üsüs velé napj p'iyá po'ó. Napj nin velé napj p'iyá, ma polel nu lo pon niná. P'a wa mpes 'ücj la pon. Mpapay 'üsüs vele napj po'ó. Mpapay 'a Dios; nun welé nun so coñcó jupj.

⁵⁵ Newa Dios so coñcó tulucj. Nun ma nusin 'yüsa Dios lijá. Nam 'a 'üsüs way si nuc. Napj cüvelé ma si nuc, nun jin p'iyá ca la ntsawil napj. T'üc' way si nuc, ne lovin nin lejay jupj velá.

⁵⁶ Abraham püna tüpü'ü, nun jupj popa p'iyá, pajal 'ücj jostsja napj ncuwistsja nosis casa'á. Tjinyuca na napj tjacuwis, 'ücj jos tepyala jupj.

⁵⁷ Jesús nin tjevele na, judiopan jis jepapan tjowelepj jupj lal:

—Año cincuenta tulucj jipj custjay. Ma wa ca jus tjinyuc Abraham. Pajal püna tüpü'ü jupj.

⁵⁸ Jesús tjevele yupj jis lal:

—Abraham custjay ma tüpü'ü na p'in, napj newa tüpü'üstsja. T'üc' way niná.

⁵⁹ Yupj pajal ts'a 'intsja Jesús nin tjevele mpes. Pe natj jay la ts'is, la 'ünan. Newa ma polel malala

lajaytsja jupj. Jesús tjapja'na, ne Dios wo pje'á teцыala jupj.

9

Jesús tji'yü'sa la tjiji yom jun tulucj.

¹ Jesús jámatsja na, jupj jus tjinyuca yom jun tulucj. Tjemya'na pepes jun tuluctsja jupj.

² Jesús discipulopan la tjü'üy:

—Rabbí, ¿tsjan mpes tjemya'na pepes jun tuluctsja niná? ¿Ncu jupj p'iyá malala nyuca la tjiji mpes nin tepyala? ¿Ncu jupj popay, jamay malala nyuca la tjajay mpes nin tepyala jupj?

³ Jesús jis wala tjevele:

—Nin tulucj. Jupj p'iyá malala nyuca la tjiji mpes tulucj. Ma wa jupj popay, jamay malala nyuca la tjajay mpes nin tepyala. Dios quelel sin 'yüsa liji jupj pajal 'üsüs, pajal püné. Nin mpes tjemya'na pepes jun tuluctsja yomen. Dios ca pajal 'üsüs la mijis jupj mpes quinam.

⁴ Nosis casa'á pyatjaquecj na p'in, Dios jos lovin tsji' lijicj jupj mpes. Nun taca'liqué na, ma ca polel tsji' la müjí. Nin p'iyá pjü gente jis lal. Dios nin tjejyama.

⁵ Nosis casa'a pü'üs na p'in, napj jyawca jinwá nosis casá patja jis lal. Napj sin 'yüsa lejay Dios mpes.

⁶ Jesús nin tjevele na, 'amá 'alá tipyuts'a. Tjutj mpes pililicj tsjicj way la tjiji. Pililicj jun poloc' po'o jas tjecjyo'la yom jun tulucj. ⁷ Nin la tjiji na, tjevele jupj lal:

—Jutja, jin jas mpa'in 'üsü muju toñca nt'a, 'üsü Siloé ló jupj. (Siloé yupj jis tin; “Jas Tjejjama” velecj cupj.)

Mpes tjemey yom jun tulucj. Jun jas tepe'e Jesús tjevele jin. 'Üsü mpe tjac' na, 'ücj nyúcatsja quinampa.

⁸Mpes la p'a püna jus tjunuctsja pajal nin yólatsja tsjan mpes 'ücj nyuca quinam. Nepénowa yuwá sin pópatsja yom jun tuluctsja lal, nepénowa lovin jus tjunuctsja t'emel le monatsja jupj. Yupj tjowelepj: “¿Ncu ninana p'iyá lovin t'emel la tjemyona tja'asá, jun tulucj mpes?”

⁹Nepénowa javeleptsja: “T'üc'. Ninana yomen.” P'a wa javeleptsja: “Ninana tulucj nempe. Yom jun tulucj jin justa la p'in.” Mpes yom p'iyá tjevele: “Napj mp'iyá p'in niná yomen”.

¹⁰—¿'Oyn ne 'ücj nyuc quinam? —la tjü'üy jupj lal.

¹¹Jupj jis lal tjevele:

—Yom Jesús ló 'amá 'its'its' la tjiji, nan poloc' jas tjecjyo'la. Tjevele napj lal: ‘Siloé nt'a jutja, jin jas tepe'e’. Mpes tjum, nan jas tepyatsj. T'üc' jas tepyatsj na, tji'yü'sa quinam nan. 'Ücj la nuc quinam.

¹²Yupj la tjü'üy jupj lal:

—¿Ca'aj já'asa niná yomen?

—Ma selé —tjevele jupj.

¹³Mpes yom püs jun tuluctsja tjaman fariseopan nt'a.

¹⁴Sábado natsja Jesús 'amá 'its'its' la tjiji, tji'yü'sa la tjiji yom jun tulucj. Sábado na nin jawas ju-diopan ma tsji' lajay. Jesús nin la tjiji, ninana tsji' la tjjjá, nin yólatsja yupj.

15 Nin mpes fariseopan la tjü'üy wa yom lal 'onin 'ücj nyuca quinam. Jupj tjevele yupj jis lal:

—Jupj 'amá mpes nan poloc' po'o ts'yuca. Napj nan jas tepyatsj, ne 'ücj nyuc quinam.

16 Mpes fariseopan nepenowá javeleptsja: “Jesús ma tsji' liji Dios mpes. Dios mpes tsji' lajay, Dios jos jin lajay sábado nampa. Nin mpes selecj ma tsji' liji Dios mpes.” Fariseopan la p'a javeleptsja: “Nin tulucj. Yom malala liji, Dios ma se p'a'sa pajal 'üsüs liji jupj mpes. Jesús t'üc' pajal 'üsüs liji Dios mpes. Nin mpes selecj Dios mpes tsji' liji.” Nin tepyala mpes fariseopan nepénowa malala yólatsja Jesús po'ó, nepénowa 'üsüs yólatsja.

17 Mpes tjowelepj yom jun tuluctsja lal niswá. Tjowelepj:

—Jipj velen jupj tji'yü'sa la tjiji jipj jin. ¿Tsjan jin jele jupj?

Yom jun tuluctsja tjevele yupj jis lal:

—Profeta jupj, nin nola napj. Dios mpes vele jupj.

18 Judiopan jis jepapan custjay ma quelel japontsja ninana yomen püs jun tuluctsja jupj. Ma quelel japontsja quina tji'yü'sa jun. Mpes yom jamay, popay jis lal tjowelepj jis la cuwis. Tjowelepj wa yupj jis lal.

19 Jis la tjü'üy:

—¿Ncu ninana nun sin popa? ¿Ncu t'üc' way tjemya'na pepes jun tuluctsja jupj? ¿'Oyn ne 'ücj nyuca quinam?

20 Yom popay, jamay yupj jis lal tjowelepj:

—Selecj ninana cupj qjuis catjam. Selecj way tjemya'na pepes jun tuluctsja jupj.

²¹ Ma selecj 'oyñ ne 'ücj nyuca quinam. Ma wa selecj pjacj tji'yü'sa la tjiji jupj jun. La tjü'üyá nucú jupj. Püné quinam jupj. 'Ücj way vele jupj p'iyá tsjan tepyala jupj jun.

²² Yom popay, jamay lacj jeyaptsja judiopan jis jepapan jis lal, mpes nin tjowelepj yupj. Judiopan nepénowa tjowelepj Jesús ninana Yomen Dios tjevele ca jas majamas jis capj la p'acj judiopan. Jepa judiopan ma jisastsja judiopan ninana velam. Mpes yuwá tjowelepj judío pjaní nin cüveles p'a lal Jesús po'ó, yupj ca müjü'tücj jupj lovin ma polel ncuwim ne'aj judiopan 'a si mulú nt'a.

²³ Nin mpes yom popay, jamay tjowelepj: “Püné jupj quinam. La tjü'üyá nucú jupj.”

²⁴ Nin mpes judiopan jis jepapan niswa la tjomon tjac' yom jun tuluctsja. Tjowelepj jupj lal:

—Dios wolap'a'a mvelen t'üc' ca mvelen jipj quinam Jesús po'ó. Cupj selecj Jesús ma liji Moisés popel jyü'ta jin, mpes malala jupj.

²⁵ Yom jun tuluctsja tjevele:

—Napj ma selé ncu Moisés popel jyü'ta jin liji. Pjaní way p'in selé. Nan tuluctsja pünam; 'ücj nyuc quinam.

²⁶ Locopyaya jepapan la tjü'üy jupj niswá:

—¿Tsjan la tjiji jupj jipj lal? ¿'Oyn la tjiji tji'yü'sa jin?

²⁷ Yomen jis lal tjevele:

—Nasa nun lal tjevelé 'oyñ ne tji'yü'sa la tjiji nan. Nun ma quelel pjo'oqué, ma quelel nusin 'yüsa. ¿Tsjan mpes quelel pjo'oqué niswá? Nujisas nun jupj discipulopan ca nu mpalas, la p'a jinwá ca nacj.

²⁸ Judiopan jis jepapan ts'a tji'in yom nin tjevele mpes. Yupj quelel malala javeleptsja jupj lal, mpes tjowelepj:

—Jipj Jesús discípulo; cupj nin tulucj. Moisés discipulopan ncupj, Moisés pajal püna tüpü'ü jupj.

²⁹ Cupj selecj Dios Moisés lal tjevele. Nin tulucj Jesús lal. Ma selecj ca'aj mpe tjac' niná yomen.

³⁰ Yom jun tuluctsja yupj jis lal tjevele:

—Napj ma selé 'onin nacj ne nin nacj nun ma jus cülayé ca'aj mpe tjac' jupj. Jupj tji'yü'sa la tjiji nan, mpes ca jus cülayé.

³¹ Cupj selecj Dios ma ca jis cü'ayas malala lajay la mon jupj lal. Nin yolá Dios pajal 'üsüs, pajal püné, lajay wa Dios jos jin, Dios se 'aya yupj la mon.

³² Lovin leñtsja pjacj polel 'yü'sa liji jun, tjemya'na pepes jun tuluctsja.

³³ Yom niná Dios mpe ma 'ucuy, ma ca polel nin la qjuijis.

³⁴ Jupj nin tjevele na, judiopan jis jepapan tjowelepj yom jun tuluctsja lal:

—Monuna secj p'in malálsja jipj. Lovin nintsja jipj. ¿Tsjan mpes jipj quelel qjuisin 'yüsa lejay?

Nin tjowelepj na, pje'á la ts'i jupj yupj tjatja mpe.

³⁵ Jesús jus nleya judiopan jis jepapan yom jun tuluctsja pje'á la ts'i yupj tjatja mpe. Jus nleya na, la tepyala, jus tjinyuca jupj. Tjevele jupj lal:

—¿Ncu pyon jipj Dios jas tjejyama Yom pjaní nucopj la p'acj, jupj tjevele jin?

³⁶ Yom jun tuluctsja Jesús lal tjevele:

—Nawala mvelen pjacj niná yomen, mpes ca mpon napj jupj lal.

³⁷ Jesús tjevele jupj lal:

—Nasa jus tjinyuc jipj. Nasa velen jupj lal. Napj ne jupj.

³⁸ Yomen tjevele:

—Pyon napj. Napj Nejepa jipj.

Jesús wolap'a'a palá nipi'tje jupj. Jólatsja Jesús pajal püné.

Nepénowa ma quelel japon, mpes ma japon.

³⁹ Jesús tjevele:

—Napj nosis nt'a tjacuwis mpes, nepénowa lovin ca mpatjam Dios lal. Nepénowa Dios ca jis capj ntülüs. Nepénowa ma sin 'yüsa Dios mpes. Yun tulucj jinwá yupj. Yupj japon na napj mpes, ca 'üsüs sin mü'üsüs. 'Ücj januc jinwá ca jis mpalas. La p'a nin tulucj yupj. Yupj nin yola nasa sin tji'yüsa quinam. Ma quelel japon napj lal. Nin mpes lovin ma ca polel sin mü'üsüs Dios mpes. Yun tulucj jinwá ca nsem yupj —nin tjevele Jesús.

⁴⁰ Fariseopan nepenowá ne'aj wa tjatja Jesús nt'a. Tjepjyacañ jupj tjevelá. Mpes la tjü'üy jupj lal:

—¿Ncu quelel velen yun tulucj jinwá cupj 'ots'ipj? ¿Ncu quelel velen cupj ma qjuisin 'yüsa Dios mpes?

⁴¹ Jesús jis lal tjevele:

—Nun welé nun 'üsüs nusin 'yüsa Dios mpes. Nujun tulucj jinwá nacj, Dios ma ca nin jólatsja nun malala nyuca la tjüj'í mpes. Mop'in welé nun nasa nusin 'yüsa Dios po'ó, mpes Dios newa jola nun malala nyuca la tjüj'í mpes —nin tjevele Jesús fariseopan jis lal.

10

Jesús tjevele jupj se jamá Dios ts'uyupj.

1 Jesús niswa sin 'yüsa lis tjiji wa. Tjevele:

—Oveja tjüwücj mo'o jatja püste na, ca ma malala jis mpalas. Jun vilicj toñca wama la cuwis. La p'a ma quelel wama jil jun vilicj mpe, pwecapan yupj. T'empe viyá jil wama jil yupj. Lyawuñ sa 'ünan. T'üc' way niná.

2 Jun vilicj mpe wama jama tjüwücj mo'ó, jupj ne jyama ovejas.

3 Tjüwücj nt'a yom pjaní way já'asa, jun vilicj jyama jupj. Oveja jyama tjac' na, yom jun vilicj jyama jun cjyoltse 'ücj wama la winin. Oveja jyama oveja jis lá t'ya quinam, mpes jis lá se moná jiquil. Pje'á jis lal jama, mwalá jama oveja jis lal.

4 Pjü jupj juts'a'á jis lal pje'á tjemey na, mwalá way jama jupj yupj jis lal. Yupj jupj cjüil jil. Oveja jyama vele pjac sin 'yüsa pjacj nepé vele, mpes cjüil jil. Ma wa lacj jeyapj.

5 Yupj ma sa nuc ma cjüil jil. Ts'equeneñ jupj mpe. Ma sa nuc nepé vele pjac ma sin 'yüsa pjacj nepé velá, mpes ts'equeneñ.

6 Ninana Jesús tjevelá oveja jyama po'ó. Nin tjevele sin 'yüsa la siji 'onin nyuca liji jupj p'iyá, 'onin nyuca lajay wa jupj mpes japon. Nin p'in, yupj ma sin tji'yüsa tsjan po'ó tjevele jupj.

7 Mpes Jesús niswa tjevele: “Napj tjüwücj jun vilicj jinwá, oveja patja jinañ nt'a. T'üc' way niná.

8 La p'a wa mwalá tjiquil napj lal, tjowelepj sin 'yüsa la tjajay 'onin 'ücj la püt'üs Dios lal. La tsaw-iltja yupj. Pjü ne yupj pequepan jinwá, ja'ünan jinwá yupj 'ots'ipj. Mop'iyá napj lal japon ma topon yupj tjowelepj.

⁹ Napj jun vilicj jinwá Dios jyü'ta nt'a. Napj mpes pyona, lovin ca Dios lal mpü'üm, Dios ma ca cus ntülüs jupj. Napj pjü ca ma'ayá jupj jos, 'ücj lo püt'üs. Nin p'iyá liji oveja jyamá. Jupj se 'aya oveja jisas 'ücj jis la püt'üs.

¹⁰ "Pequepan jiquil na, jis la pecj mpes jiquil la p'in. Jis la 'ünan mpes jiquil wa. Pjü malala jis la jay mpes jiquil la p'in. Nin nepenowá noyomes, la p'a sin 'yüsa lajay. Yupj javelepj Dios mpes sin 'yüsa lajay, mop'in ma quelel la najay. La p'a wa malala se palá yupj mpes. Napj 'a nin tulucj. Napj tjacuwis mpes, napj lal japon lovin Dios lal mpatjam. 'Ücj jisas ca mpatjam yupj Dios lal.

¹¹ "Oveja jyama pajal 'üsüs, 'ücj jupj lal jupj pe'e oveja ma ca nca'liñ. Nin nam. 'Ücj napj lal napj ma pats', napj lal japon ma ca nca'liñ. ¹² La p'a wa ma quelel lajay napj lal japon, ma nin lajay napj lejay jinwá. Mozo jin p'in yupj. Mozo way p'in, oveja jupj juts'a'á tulucj. Oveja jyama tulucj jupj. Mpes nyuca na pü'á jac', oveja ne'aj lejeñ ts'üequené jupj. Mpes pü'á oveja ntjüi'le, ne pjü ts'equeneñ, sin tjan jil.

¹³ Mozo, mozo way p'in, ma quelel la siji oveja witjacj. Nin mpes pü'á tjac' na, ts'üequené.

¹⁴ "Napj oveja jyama pajal 'üsüs jinwá. Napj yus nyuc napj lal japon; yupj nus januc wa napj.

¹⁵ Nin p'iyá Mpapay nus nyuca; napj si nuc wa jupj. 'Ücj napj lal napj ma pats' ca, mpes napj lal japon ma ca nca'liñ.

¹⁶ Nepénowa judiopan tulucj ca mponecj wa napj lal. Dios jos napj mpes ca mpatjam wa yupj jupj lal. Yupj ca la mijicj wa napj velé jin. Pjü napj

lal japon napj nats'a'á ca nsem yupj. Nin p'iyá ca nsem yupj jis lal, ne napj p'iyá ca jis majamá yupj pjü way, yom jupj oveja jyama jinwá.

¹⁷”Napj quelel ni pü'í yupj mpes, niswa la püt'üs napj. Nin mpes Mpapay quelel la niji.

¹⁸ Ma najas na 'ünan, ma polel na 'ünan. Napj ca jis ma'ayá na'ünan, mpes ma pats' ca. Napj 'ücj nin jyütütj ma pats'. Napj 'ücj wa jyütütj ne ca niswa mpü'üs. Ninana Mpapay tjevele jupj nin jostsja napj nin lejay”, tjevele Jesús.

¹⁹ Jesús ninana tjevele na, judiopan niswa ma nin p'in yólatsja Jesús po'ó. Nepénowa yólatsja jupj 'üsüs, nepénowa yólatsja jupj malala.

²⁰ Pülücj judiopan sin popa javeleptsja: “Lapanen jupj jos mo'o pü'ü, mpes malala jola jin vele. ¿Tsjan pjucj pjo'oqué jupj velá?”

²¹ La p'a wa javeleptsja: “Nin tulucj. Lapanen jupj jos mo'o cüpüt', ma polel 'üsüs la veles, jupj vele jin. Lapanen ma wa cus tjep'ya'sa tji'yü'sa la tjiji yom jun. Dios way p'in nin liji niná”, nin tjowelepj judiopan nepenowá. Nepénowa 'üsüs jin yólatsja jupj; nepénowa malala jin yólatsja jupj.

Jesús tjevele jupj Dios Jatjam, mpes jepa judiopan ts'a tji'in pajal jupj lal.

²² P'a jawasa Jesús tjuwine niswá Jerusalén mo'ó. La p'a fiesta lajaytsja quinam Jerusalén mo'ó. Fiesta niná mpes judiopan yola tepyala püna tepyalá. Püna Dios ma jisas malala la tjajay Dios wo. Nin mpes judiopan nepenowá la tapalan yupj jis lal. 'Ücj la tjajay wa Dios wo. Judiopan niswa tjowelepj Dios wo Dios mpes p'in. Mpes pjü año

fiesta la tjajay, yola mpalas niná. Jive natsja niná, tsjojose wa na.

²³ Corredor Dios wo t'asiyú nt'a wínetsja Jesús. Corredor niná “Salomón Corredor” lotsja.

²⁴ Corredor nt'a tjuwine na, judiopan nepenowá tjiquil Jesús nt'a, t'asiyú nyüjünsünüñ. Jupj lal la tjü'üy:

—¿'Ona 'üsüs way ca mvelen pjacj ne jipj? Mvelen, gjuisin mü'üsüs ncu t'üc' way jipj niná Jepa Püné Dios tjevele ca jas majamas gjuis capj la p'acj.

²⁵ Jesús jis wala tjevele:

—Nasa tjeveletsja. Nun ma quelel poné napj velé. Napj pajal 'üsüs lejay, yom p'in ma polel liji jin. Nin lejay Mpapay ntjijütüta jinwá. Nin mpes 'ücj ca jus cülayé pjacj ne napj.

²⁶ Nawa nun ma poné. Napj nats'a'á popa tulucj nun, mpes nin.

²⁷ Napj lal japon, napj no'oveja jinwá yupj. Napj se jamá yupj. Napj lal japon, napj velé jin lajay. Napj yus nyuc yupj; yupj napj ncapj jacoñ.

²⁸ Napj lejay lovin Dios lal patja, ne yupj ma pjü malala jis mpalas ne'aj. Leñ pjacj cüpwec' yupj napj mpes.

²⁹ Mpapay ntje'aya yupj. Jupj más püné pjü jis lal. Leñ pjacj cüpwec' yupj Mpapay mpes.

³⁰ Napj 'a Mpapay jin p'iyá. Nin p'iyá lijim —nin tjevele Jesús.

³¹ Jesús nin tjevele na, judiopan niswa pe natj jay la ts'is la 'ünan jupj.

³² Mpes Jesús nin tjevele yupj jis lal:

—Nun tjunucú la pülücj napj pajal 'üsüs la tjejay. Nin la tjejay Mpapay tjevele jin. ¿Cana la tjejay mpes quelel na 'ü'ná pe mpes?

³³ Yupj jupj wola tjowelepj:

—Ma 'üsüs la tjejay mpes quelel 'i 'ü'nam. Jipj tjevelen malala Dios lal, mpes quelel 'i 'ü'nam. Yom p'in jipj; newa nin jipj velen jipj p'iyá Dios.

³⁴ Jesús tjevele yupj lal:

—Malala tulucj napj tjevelé. Nun to'á Dios Popel. Jupj Popel vele Dios tjevelá israelpan noypan jis lal pajal püna. Dios tjevele: 'Nun Dios jinwá gente jis lal. Jü'tü Dios mpes.'

³⁵ Cupj selecj Dios Popel lovin t'üc' vele; jupj Popel tjevele israelpan noypan Dios jinwatsja yupj. Israelpan nenem, Dios jepapan lis tjiji yupj, mpes nintsja yupj. Gente p'intsja yupj.

³⁶ Napj más 'üsüs yupj jis lal. Mpapay la ntjet'á napj ca jupj jos jin la mejay. Nin tjejyama nosis nt'a. ¿Tsjan mpes welé nun napj velé malala Dios lal, napj velé na napj Dios Jatjam?

³⁷ Napj ma pajal 'üsüs la cüjay Mpapay liji jinwá, 'ücj ma quelel poné napj velé napj p'iyá po'ó.

³⁸ T'üc' way pajal 'üsüs lejay Mpapay liji jinwá. Ca nacj nun ma poné napj p'iyá Dios Jatjam napj velé mpes p'in. Nun 'ücj ca mponé napj Dios Jatjam napj pajal 'üsüs lejay mpes. Nun poné napj 'üsüs lejay Mpapay Dios mpes, nun ca jus nlayé Mpapay napj mpes já'asa, ca jus nlayé napj jupj mpes wa 'os —nin tjevele Jesús.

³⁹ Jesús nin tjevele na, judiopan jis jepapan niswa quelel ntji'liñ jupj sa tül. Custjay ma polel ntji'liñ jupj. Tjemey.

⁴⁰ Niswa 'üsü na'aj po'ó tjemey, 'üsü Jordán ló jupj. Ne'aj tjemey Jesús, Juan gente bautizar lis tjiji nt'a püná. Ne'aj tüpü'ü.

⁴¹ Ne'aj pülücj tjiquil Jesús nt'a. Yuwá javelept-sja: “Juan lovin ma pajal 'üsüs la tjiji qjuisin la 'üsüs lo jay Dios mpes tjevele jupj. Mop'iyá pjü way Juan tjevelá niná yomen po'ó, pjü t'üc' waytsja.”

⁴² Pülücj topon Jesús lal ne'aj.

11

Jesús tüpü'ü la tjiji tepe'á.

¹ Yom pjaní malala jos tepyala. Jupj Lázaro lotsja. Betania mo'o pü'ütsja. Ne'aj Betania mo'o tapatja wa Lázaro to'opan manas. María lotsja pjaní wa, Marta lotsja pjaní wa.

² (María niná quepan qjuis Jepa Jesús tsjom jas tjecjyo'la perfume lal. Jay pjucj ts'üil lal tjapjaja la tjiji jupj tsjom. Jupj jüpülücj Lázaro tsjyúnatsja.)

³ Lázaro tsjyuna na, jupj to'opan taná tjowelepj qjuis Jepa Jesús mpes: “Malala jos jipj jemica, jupj ne pajal quelel lejay jipj”.

⁴ Jesús tjapjaca na niná, tjevele: “Jupj malala jos mpes, la p'a ca sin mü'üsüs pajal 'üsüs Dios. Ca jus nlayecj pajal 'üsüs Dios Jatjam. Ma nin tepyala la mas jupj”, nin tjevele Jesús.

⁵ Jesús pajal quelel la síjitsja conas, Marta 'ots'ipj, María 'ots'ipj, Lázaro 'ots'ipj.

⁶ Mop'iyá ma leñ way tjemey Jesús jupj nt'a. Newa ts'ac' mat'e tjá'asa ne'aj, tjá'asa nt'a. Jupj seletsja jupj ca 'üsüs la mijis locopyaya.

⁷ Locopyaya ts'ac' mat'e na, tjevele discipulopan jis lal:

—Mas quinam Judea mo'ó niswá, Lázaro pü'ü nt'a.

⁸Mpes Jesús discipulopan tjowelepj jupj lal:

—Pajal nin gjuiyola jipj jay Judea mo'ó, judiopan jis jepapan patja nt'a. Nawaja'a p'in quelel ja'ünantsja jipj pe mpes. ¿Ncu yupj patja nt'a quelel jay jipj?

⁹⁻¹⁰Jesús jis lal tjevele:

—Jyawca na, hora dóceya jyawca nin jawas. Jaw na wine, ma pojo. 'Ücj nyuca jupj, lots'ac' jyawca mpes. Püste wine p'in pojo, jupj jaw cjuwá mpes. Nin p'iyá napj lal. 'Ücj jum quinam. Jaw na jinwá napj lal custjay. Ma malala ma palas custjay.

¹¹Nin tjevele na jupj, tjevele wa discipulopan jis lal:

—Cupj gjuis cajamica Lázaro tjejyá. Napj ca lya miyawü jupj, ca jas müjünsüs.

¹²Mpes discipulopan tjowelepj gjuis Jepa lal:

—Jupj 'a tjejyá, quina wa ca mü'ü'süs jupj.

Discipulopan ma sin tji'yüsa Jesús tjevelá, mpes nin tjowelepj.

¹³Jesús quelel véletsja Lázaro tepe'e quinam. Nin mpes jupj tjevele “tjejyá” quinam. Discipulopan yóletsja Jesús nin quelel véletsja Lázaro nasa tjejyá p'in.

¹⁴Mpes Jesús 'üsüs way tjevele yupj jis lal:

—Lázaro tepe'e.

¹⁵Más 'üsüs ca nsem nun mpes ma tjo'os napj Lázaro nt'a, malala jostsja na. Napj ca pajal 'üsüs la mejay quinam jupj mpes, ne nun ca mponé napj nin po'ó. Nin mpes 'ücj najas ma tjo'os ne'aj jupj nt'a jupj malala jostsja na. Mas quinam jupj nt'a.

16 Jesús nin tjevele na, Tomás tjevele discipulopan p'a wa jis lal:

—Mas wa ncupj, nca'lequecj wa Jesús lal. (Tomás 'a discípulo watsja. 'Pjaní Popa Mát'eya' lotsja wa jupj.)

17 Mpes Lázaro tüpü'ü nt'a tjemey Jesús, jupj discipulopan jis lal. Jus tjevyanta na, jupj jus nleya ts'ac' yulupjana tjejyawca quinam tepe'e Lazará. Ts'ac' yulupjana tjejyawca quinam jomwen jul tüpü'ü Lázaro jüp'üy. 'Ücj la tjajay la toc, judiopan lajay jinwá.

18 Lázaro tüpü'ü nt'a Betania lotsja ne'aj. Ne'aj way p'in Jerusalén nt'a, pülücj patja nt'a. Tucuc' pjaní way p'in ne'aj.

19 Ne'aj way p'in, mpes judiopan pülücj tjiquil wa Jerusalén mpe yus la nuc Lázaro jüpülücpán, Marta pjaní wa, pjaní wa María. Tjiquil yus la nuc jis pülücj tepe'e mpes. Quelel 'üsüs javeleptsja yupj jis lal, ma ca pajal nin yola yupj.

20 Marta jus nleya Jesús jac'. Jus nleya na, tjemey la nüjüsü. María newa wa nt'a tjá'asa.

21 Marta tjevele Jesús lal:

—Jipj qui'á cücj, ma cüpa'istsja nquiway.

22 Newa napj selé Dios ca mya 'ayas pjü way jipj le mon.

23 Jesús tjevele jupj lal:

—Jiquiway ca niswa jas müjünsüs mpü'üm niswá.

24 Marta wola tjevele:

—Napj selé jupj ca jas müjünsüs mpü'üm niswá, nin jawas tecya'liñ sin müjünsücj na.

25 Jesús tjevele jupj lal:

—T'üc'. Napj p'iyá ca nin la mejay niná jiquiway mpes. Napj p'iyá ca sin müjünsü tecya'liñ. Napj p'iyá nin lejay patjá. Napj lal japon, lovin ca mpatjam. Yupj cya'liñ na, newa ca mpatjam.

²⁶ Quina patja, napj lal japon, ma ca nca'liñ yupj lovin. ¿Min pyon jipj niná? —nin la tji'yüya Jesús.

²⁷ Marta tjevele:

—Napj pyon. Napj pyon jipj niná Yomen Dios tjevele ca jas majamas qjuis capj la p'acj. Jipj Dios Jatjam. Püna Dios nin tjevele jipj nosis nt'a ca ncuwim.

²⁸ Marta nin tjevele na, wo nt'a tjemey niswá. Tjevele ncuwim jüpülücj María. Jupj way lal p'in tjevele. Tjevele:

—Nasa tjac' sin 'yüsa la sijá. Jupj la tjemyona jipj ca mim jupj nt'a.

²⁹ María niná tjapjaca na, leñ way jas nisa, tjemey Jesús nt'a.

³⁰ Jesús ma ne'as tjac' pülücj patja nt'a custjay. Newa Marta la nüjüsü nt'a tjá'asa jupj.

³¹ María tjemey na, judiopan nepenowá newa wo nt'a tjatja cüiway tepe'e mpes. Yupj jus tjunuc jas nisa, leñ way tjemey. Ma sin tji'yüsa tsjan mpes nin la tjiji. Yólatsja jupj tjemey jüpülücj toc pü'ü nt'a lo puyus ca nacj. Mpes cjüil tjil yupj.

³² María ne'as tjemey Jesús nt'a. Jus tjinyuca na, María palá nipi'tje jupj wolap'a'á. Tjevele Qjuis Jepa Jesús lal:

—Jipj qui'á cücj, ma cüpa'istsja mpülücj.

³³ Jesús jus tjinyuca María pajal li piyutsja. Tjinyuca wa judiopan María lal tjiquil pajal la puyuptsja wa yupj. Nin tjinyuca na, pajal 'aplijila way tepyala Jesús. Pajal jola tepyala jupj.

34 Jis la tji'yüya yupj jis lal:

—¿Ca'aj tüpüntüpj jupj jüp'üy?

—Was, jus nlayen —tjowelepj yupj.

35 Jesús la tipiya wa.

36 Mpes judiopan nepénowa tjowelepj:

—T'üc' way quelel la tjíjitsja Lázaro.

37 Nepena yupj sin popa wa tjowelepj:

—Jesús tji'yü'sa la tjiji ma nyucá. ¿Ncu ma polel tji'yü'sa la tjiji wa Lázaro, ma lo mas?

38 Niswa pajal jola tepyala Jesús. Lázaro jüp'üy tüpü'ü nt'a tjac' quinam. 'Amá jul, neven nt'a, pü'ütsja jupj. Pe püné jun tapá já'asatsja jun vilicj nt'a.

39 Jesús tjevele:

—Na'aj jas tentené pwen.

Marta ne'aj já'asatsja. Tepe'e jüpülücj waytsja jupj. Tjevele Qjuis Jepa Jesús lal:

—Pajal malala cjumsu quinam. Ts'ac' yulupjánatsja tepe'e nas.

40 Jesús tjevele jupj lal:

—Quina ca jus nlayen Dios pajal 'üsüs. Niná nasa tjevelé jipj lal. Jipj pyon napj lal, ca jus nlayen Dios pajal 'üsüs —nin tjevele jupj.

41 Mpes na'aj jas tentené quinam pwen, jun cjol tepyala. Nin la tjajay na, Jesús tjevele Popay Dios lal. Jay la p'a'a tjinyuca, tjevele:

—Wüi'is, Mpapay, jipj lal. Napj tjevelé na jipj lal, jipj ntje'an najastsjé.

42 Napj selé lovin pjoc' napj velé na jipj lal. La p'a pülücj qui'á jatja, ma salejepj niná. Nin mpes 'ücj jis la pjac tjevelé jipj lal. Mpes ca mponecj jipj nin tjejyam —nin tjevele Jesús.

⁴³ Tecyawaja tjevele na Popay Dios lal, Jesús yümücj tjevele:

—Lázaro, pje'á was 'amá jul mpe.

⁴⁴ Mpes jupj tjac', tepe'etsjé. Niswa nyucunú quinam. Newa jun tapá jas tjüvü'üntsjá jupj. Pülül p'a wa jay tsupaptsja jupj. Mpes Jesús ne'aj jatja jis lal tjevele:

—Jas 'osocté, 'ücj mim jupj.

⁴⁵ Judiopan nepenowá María lal tjil ne'aj, mpes tjunuc wa Jesús la tjijá. Tjunuc na niná, yupj sin popa pajal pülücj topon Jesús lal.

⁴⁶ Nepena yupj sin popa ma topon lovin. Más ts'a 'in jis tepyala Jesús nin la tjiji mpes. Ma jisastsja pülücj japon Jesús lal. Mpes fariseopan nt'a tjil, yupj jis lal tjowelepj Jesús la tjijá.

⁴⁷ Mpes sacerdote noypan 'a jis tjimyula fariseopan jis lal. 'A jis tjimyula na, yuwá jis la tjü'üy:

—¿Tsjan ca la mijicj cupj? Yom niná pajal la pülücj pajal 'üsüs liji, yom p'in ma polel liji jinwá. Nin mpes sin 'yüsa la siji Dios jas tjejyama jupj.

⁴⁸ Cupj ma polel 'yayacj newa nin liji Jesús. Cupj 'yayacj Jesús nin liji, ca pjü mponecj jupj niná Yomen Dios tjevele ca jas majamas qjuis capj la p'acj. Yupj ca mvelecj Jesús judiopan jis Jepa. La mpa'nacj ca romanopan jis jepapan jis lal. Nin lajay nampa, romanopan ca ncul, ca pjü malala la mijicj cupj jyü'tücj nt'a. Ca mvelecj wa cupj ma polel jyü'tücj cupj qjuis gentá —nin tjowelepj yupj.

⁴⁹ Pjaní ne'aj yupj sin popa, Caifás lotsja jupj. Año niná jupj sacerdote más pünetsja. Jupj tjevele yupj jis lal ne'aj:

—Nun ma nusin 'yüsa jas tüpwes.

⁵⁰ Nun ma jus nlayé más 'ücj cupj mpes Jesús mpa'is, ma ca judiopan pjü nca'liñi.

⁵¹ Niná jupj tjevele, jupj jola jin tuluctsja. Dios jola jin tjevele. Caifás sacerdote más pünetsja nin tepyala na, mpes Dios cus tjep'ya'sa 'ücj lo veles tsjan ca mpalas Jesús lal. Nin mpes t'üc' tjevele Jesús ca mpa'is judiopan mpes.

⁵² Pjü mpes wa tepe'e Jesús, judiopan mpes p'in tulucj. Jesús tepe'e, 'a jis mulus pjü way Dios ts'uyupj. Pjü Dios ts'uyupj, pjü jun ta'á patja, pjü jis pülücpañ la tjiji jupj.

⁵³ Nin jawas nepé judiopan jis jepapan nin tjowelepj 'oyn la qjuijicj cü'ü'nacj Jesús.

⁵⁴ Nin mpes Jesús ma tjuwine quinam pülücj patja nt'a, judiopan tapatja nt'a. Tjemey jupj Jerusalén mpe. Efraín mo'o tjemey. Pjaní way patja ne'aj 'in. Ne'aj p'intsja wa cjuwá nt'a. Ne'aj tüpü'ü Jesús jupj discipulopan jis lal.

⁵⁵ Nasa quelel fiesta p'a wa lajaytsja judiopan. “Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey” nin lotsja fiesta niná. Mwalá way p'in, judiopan pülücj tjil Jerusalén nt'a yupj pjaní pjaní pátjatsja mpe. Judiopan püna la tjajay jin p'iyá la tjajay wa, salá jinwá jis la pal Dios lal. Ma nin la qjuijicj niná, ma polel fiesta la cüjaytsja yupj.

⁵⁶ Yupj la tapaltsja Jesús ne'aj, Jerusalén mo'ó. Ma jus tjunuc, mpes yuwá tjowelepj Jesús po'ó, 'a jis tjimyula na Dios wo nt'a. Tjowelepj: “Jesús ma ncuwim ca nacj fiesta nt'a”.

⁵⁷ Sacerdote noypan la pal watsja Jesús. Nin p'iyatsja fariseopan. Yupj tjüjütütj judiopan ca jis

wala mvelecj ca'aj já'asa Jesús, yupj jus nlay na p'in. Quelel salejeptsja 'ücj jis la winin jis la tjilil Jesús, cus la tül.

12

Quepj pjaní 'üsüs la tjiji Jesús lal.

(Mateo 26.6-13; Marcos 14.3-9)

¹ Ts'ac' sésiya faltar custjay, fiesta mpes Jerusalén nt'a, fiesta “Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey” ló. Jesús jama watsja fiesta nt'a. Mpes Betania ne'as tjemey jupj, locopyaya quelel jámatsja Jerusalén mo'ó. Betania nt'a tüpü'ü Lázaro. 'In lacasana Lázaro malala jos tepyala, tepe'e. Jesús jas tjijyünsa la tjiji jupj, nyucunú tepyala niswá.

² Mpes Jesús tjac' na Betania nt'a, Lázaro 'a jis tjimyula jupj jomicapan pülücj Jesús mpes, jis tja'ayapj tjalá.

Jesús tjá'asa, tjelyaja jomicapan jis lal. Marta se 'áyatsja jis la las. Lázaro pjaní wa ne'aj já'asa, lyájatsja Jesús lal, la p'a jis lal wa.

³ María Lázaro jüpülücj watsja. Jupj quelel 'üsüs líjitsja wa Jesús mpes. Nin mpes newa jalatsja na, Jesús tsjom perfume jas tjecjyo'la. Püné jas tjecjyo'la jupj, libra pjaní mpes jas tjecjyo'la. Perfume niná t'üc' way nardo p'in waytsja jupj. Pajal 'üsüs cjúmsutsja, pajal pülücj jaylactsja jupj. Tsjom jas tji'its'a na perfume mpes, María jas tjicjyücja jay ts'üil mpes. Wo jas tüpwes 'üsüs tjucjumsu perfume mpes.

⁴ Jesús discipulopan ne'aj jatja watsja. Yupj sin popa pjaní Judas Iscariote lotsja jupj. Simón jatjam waytsja jupj. Judas p'iyá malala la tjiji

Jesús lal. P'a tjejawca na jis capj tjep'ya'sa Jesús enemigopan jis la tjilil jupj. Judas tjevele:

⁵ —Malala pjü t'yu jupj. ¿Tsjan mpes ma vender la tjiji? T'emel 'ücj así 'yáyatsja t'emel cjuwá mpes. Pajal pülücj jaylacj ca nactsja perfumas. Yom año pjaní tsji' liji jaylacj ca nactsja jupj.

⁶ Nin tjevele jupj, mop'in ma t'üc' nin jólatsja t'emel cjuwá witjacj mpes. Jupj p'iyá jostsja t'emel. Pecj waytsja jupj. Judas jyámatsja t'emel pjü discipulopan yuts'a'á, Jesús juts'a'á wa. Yupj jis t'emel tüpweca neneyawá.

⁷ Jesús tjevele Judas lal:

—Po ma cus tjeve'le jupj. Jupj selé napj ca ma pats', mpes nin la tjiji. Custjay 'ücj nin liji na napj mpes, quelel nin liji jupj. 'Ücj la ntjiji yupj ca ntoquecj napj mpes.

⁸ T'emel cjuwá jis lal ca mpatjaqué nun lovin. Napj ma ca mpü'üs nun jis lal lovin.

Sacerdote noypan quelel wa ja'ünantsja Lazará.

⁹ Judiopan pajal pülücj jus nlay Jesús Betania nt'a tjá'asa, mpes ne'aj tjil jus tjunuc. Tjil wa jus la nuc Lazará. Lázaró p'iyá tepe'e nawaja'a. Locopy-aya Jesús jas tjijyünsa jupj, nyucunú tepyala niswá, mpes pülücj quelel sa nuactsja jupj.

¹⁰ Nin mpes sacerdote noypan yuwá nin tjowelepj 'onin 'ücj cü'ü'nacj wa Lazará.

¹¹ Judiopan pülücj ma quelel japontsja quinam sacerdote noypan jis lal. Quelel sa coñtsja Jesús. Jupj pajal 'üsüs la tjiji Lázaró mpes, ne pajal pülücj topon Jesús lal quinam.

Pajal pülücj tjil la nyüjüsüñ Jesús, Jerusalén nt'a tjemey na.

(Mateo 21.1-11; Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40)

¹² Ya pajal pülücj jus nlay Jesús jactsja Jerusalén nt'a. Yas way tjiquil fiesta lajay Jerusalén nt'a, fiesta “Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey” ló.

¹³ Mpes tjil la müjüsüñ Jesús jümücj nt'a. La nyüjüsüñ jepa püné jinwá. Manaca pjwel jatatsja pajal 'ücj jisastsja mpes. La tupuyupj:

—'Üsüs pjac tjowelé Jesús po'ó.

Dios pajal 'üsüs ca la mijis jupj mpes. Dios mpes vele jupj, Dios ne cupj qjuis Jepa Püné.

Dios pajal 'üsüs liji israelpan jis Jepa lal

—nin tjowelepj Jesús po'ó.

¹⁴ Jerusalén mo'o jámatsja na, Jesús soysoy la tepyala, jus tjinyuca. Casá tjá'asa tjemey. Dios Popel nin véletsja nin ca la mijis Jesús. Ninana tjevelá Dios Popel:

¹⁵ “Po ma locj tjejá nun, Jerusalén mo'o potjaqué. Nun jis jepa ca ncuwim.

Soysoy casá ca ma'ajam, ncuwim.”

¹⁶ Nin tepyala na, Jesús discipulopan ma sin tji'yüsa Dios Popel tjevele jin tepyala. Locopyaya Jesús tepe'e, niswa jas tjiyyüsa, tüpü'ü. Dios pajal püné la tjiji Jesús. Niná pjü tepyala na, discipulopan yola tepyala Dios Popel nin tjevele nin ca mpalas jupj jas tjejyama lal. Yola tepyala nin p'iyá la tjajay Jesús lal, Jerusalén mo'o tjac' na.

¹⁷ Pülücj Jesús lal tjelejeñ püna p'in, Lázaro niswa tüpü'ü la tjiji na. Yupj tjunuc, tjepjyacañ wa Jesús tjevele ncuwim Lazará 'amá jul mpe. Tjunuc Lázaro nyucunú tepyala niswá, pje'á tjac'. Yupj

tjunuc mpes, tjepjyacañ mpes wa, lovin la p'a jis wala javelepj watsja niná tepyalá.

¹⁸ Javeleptsja mpes, pajal pülücj jus nlay Jesús pajal 'üsüs la tjiji, yom p'in ma polel liji jinwá. Nin mpes ca jus cùlayecj Dios jas tjejyama jupj. Mpes tjil la nyüjüsüñ Jesús, Jerusalén nt'a jactsja na.

¹⁹ Fariseopan ts'a 'intsja pajal pülücj tjil la nyüjüsüñ. Yuwá tjowelepj:

—Pjü quelel lijictsja ma la tjijicj cupj lovin. Más pülücj jupj lal japon quinam. Pjü way quelel sa coñ Jesús.

Jesús tjevele jupj pe'e jos Dios, ca gente 'ücj mpatjam.

²⁰ Lovin pülücj tjil fiesta niná nt'a, pjü año na. Tjil Dios wo nt'a Jerusalén nt'a. Tjil la veles Dios pajal 'üsüs, pajal püné. Fiesta nt'a tjil wa griegopan nepenowá, judiopian tulucj.

²¹ Griegopan Jesús quelel sa nuchtsja, jupj lal la veles. Mpes tjil Felipe nt'a. (Jesús discípulo watsja Felipá. Betsaida mpe 'eseptsja jupj, Galilea mpe se jütütj nt'a.) Griegopan tjowelepj Felipe lal:

—Jesús quelel si nucucj.

²² Mpes Felipe tjemey, Andrés lal tjevele niná. Manas tjil Jesús nt'a, jupj lal tjowelepj griegopan quelel sa nuchtsja jupj.

²³ Jesús yupj jis lal tjevele:

—Leñ way Dios ca gente sin mü'üsüs la mijis napj pajal 'üsüs, pajal püné. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá.

²⁴ T'üc' way ma pats' ca napj. Ma ni pü'í, nasapj ca mpü'üs. Ni pü'í, pajal pülücj ca mpatjam napj

lal. Nin ca nsem setel sine jin p'iyá. Setel pjaní sine popé pajal pülücj vyala.

²⁵ Nepénowa po quelel patja nosis nt'a. Ma jisas malala se palá, mpes ma polel lajay Dios jos jin. Yupj ma ca polel mpatjam Dios lal. Nepénowa ma nin yola ncu ca mpatjam nosis nt'a. 'Ücj wa cya'liñ Dios jos jin lajay mpes. Nin mpes yupj ca mpatjam wa lovin Dios lal. Nin lovin.

²⁶ Najas napj mpes tsji' lajay nin p'iyá lajay napj lejay jinwá. Nin lajay niná, napj nomozopan ca nsem yupj. Napj ca mpü'üs nt'a, ne'aj ca mpatjam wa namozopan. Napj mpes tsji' lajay, Mpapay ca mveles wa yupj 'üsüs.

²⁷ "Pajal 'aplijila way napj quinam. Newa ma ca mvelé Mpapay lal: 'Ncapj tjep'ya'sa ma ma 'ü'nacj'. Tjacuwis malala la pal napj, la mas napj. Nin mpes tjacuwis nosis nt'a.

²⁸ Jesús Popay lal tjevele:

—Mpapay, pjü sin tjü'üsüs lis mijin jipj pajal 'üsüs, pajal püné wa.

Tjevele na niná, tsjun po'o nepé vele tjapjaca niná: "Nasa sin tji'yüsa la tjejay napj pajal 'üsüs, pajal püné wa. Nin ca la mejay niswá."

²⁹ Pajal pülücj ne'aj tjatja Jesús tjá'asa nt'a. Tjepjyacañ wa tsjun mpe tjevele. Mop'in ma jus nlay tsjan niná yupj tjepjyacañ. Nepénowa tjowelepj t'í'ila pjac tjepjyacañ. Nepénowa tjowelepj:

—Ángel nepé tjevele Jesús lal.

³⁰ Mpes Jesús jis lal tjevele:

—Tsjun mpe vele tjapjaca, napj mpes tjapjaca tulucj. Napj selé Mpapay pjoca. Nun mpes vele tjapjaca tsjun nepé, ca nun mponé napj mpes.

³¹ Leñ way ca malala jis mpalas gentas, malala la tjajay mpes. Quina diablo jyü'ta nosis nt'a. Malala ca mpalas wa jupj. Leñ way Dios na'aj ca la nts'iyas jupj, ma müjü'tüs diablú.

³² Napj ca pajal 'üsüs la mejay gente mpes. Niyom ca nin müjünsücj, campanya ca ma valacj napj. Nin tepyala na, napj pjü gente ca jis capj mp'acj mponecj napj mpes –nin tjevele Jesús.

³³ Jupj nin tjevele sin 'yüsa la mijis nin ca la mijicj mpa'is.

³⁴ Jupj tjevele tjepjyacañ pajal nin yólatsja jupj tjevele mpes. Tjowelepj:

–Dios Popel vele Jepa Püné Dios se jamá qjuis capj la p'acj lovin ca mpü'üm jupj. Ninana selecj cupj. Jipj velen jipj p'iyá niná Jepa Püné Dios jas tjejamá, mop'in velen wa yupj campanya ca mvalacj jipj, mya pats' ca. Jipj tulucj ca nacj Jepa niná Dios se jamá. ¿Pjacj ne jipj?

³⁵ Jesús tjevele yupj jis lal:

–Tsjicj way p'in ca mpü'üs nun lal. Napj jaw jinwá nun mpes. Nusin 'yüsa lejay Dios mpes. Napj nun lal pü'üs na, nusin tjü'üsüs nun. Ma nusin 'yüsa napj mpes, lovin ma ca jus nlayé 'onin 'ücj la püt'üs Dios lal. Ma nusin 'yüsam, püste nt'a lowiqué jinwá. Püste nt'a wine, ma selé ca'aj jama jupj.

³⁶ Napj nun jis lal pü'üs na, toponé nun napj nin po'ó. Napj po'o poné, jaw tsjictjacj jinwá ca nsem nun. 'Ücj ca nusin mü'üsüs Dios mpes.

Jesús nin tjevele na, tjemey. Yupj ma polel jus la nuc nt'a tjemey jupj.

Judiopan ma topon Jesús niná Yomen Dios tjevele ca jas majamas jis capj la p'acj.

³⁷ Jesús pajal pülücj 'üsüs la tjiji sin la 'üsüs jis la jay Dios jas tjejyama jupj. Yupj tjunuc pajal 'üsüs la tjiá. Newa ma topon jupj lal.

³⁸ Mpes nin tepyala Isaías tjevelá püná Dios mpes. Isaías profétatsja jupj. Ninana jupj tjevele Dios lal:

“Yupj ma topon cupj tjevelecj jipj mpes.

Ma wa jus nlay tsjan mpes pajal 'üsüs lejay jipj.”

³⁹ Isaías tjevele wa tsjan jis tepyala ma quelel japontsja mpes. Tjevele:

⁴⁰ “Dios yun tulucj jinwá lis tjiji yupj,
mpes ma sin 'yüsa tsjan niná yupj januc.

Jupj lis tjiji yupj ma polel jisas tsjan 'üsüs,
mpes ma t'üc' way sin 'yüsa yupj.

Yupj newa ma quelel sa coñ Dios,

mpes napj ma polel lejay yupj ca 'üsüs
jis mpalas Dios lal.”

⁴¹ Niná Isaías tepyaca Jesús po'ó. Jesús nosis nt'a cuwis secj p'in, Isaías jus tjinyuca. Jus tjinyuca jupj pajal 'üsüs, pajal püné. Nin mpes nin tjevele Jesús po'ó.

⁴² Judiopan jis jepapan pülücj ma topon Jesús lal, mop'in nin, yupj sin popa pülücj topon jupj lal. Newa ma quelel javeleptsja nasa topon yupj. Lacj jeyaptsja fariseopan jis lal. Fariseopan ma jisatsja judiopan jis la veles Jesús niná Yomen Dios tjevele ca jas majamas jis capj la p'acj. Fariseopan tjowelepj judío ninana cüveles Jesús po'ó, yupj ca müjü'tücj jupj lovin ma polel ncuwim ne'aj judiopan 'a si mulú nt'a. Nin mpes lacj jeyaptsja.

⁴³ Malálatsja ma quelel javeleptsja nasa topon Jesús lal. Yupj po jisastsja la p'a 'üsüs yola yupj mpes. Ma pajal nin yólatsja ncu Dios 'üsüs jólatsja yupj mpes.

Jesús lal ma pyona, Popay lal 'a ma wa pyona.

⁴⁴ Jesús pajal yümücj tjevele ne'aj tjatja jis walap'a'á:

—Napj lal pyona, ma pyona napj lal p'in. Pyona wa napj nin tjejyama lal.

⁴⁵ Nus nyuca, si nucú wa nin tjejyamá.

⁴⁶ Napj tjacuwis nosis casa'á, ca jyawca jinwá nsem napj gente pjü way mpes. Dios mpes sin 'yüsa lejay. Napj lal japon, ca sin mü'üsüs Dios po'ó. Püste lyawuñ jinwá tulucj yupj.

⁴⁷ "Nepénowa napj velé pjyacañ, newa ma nin lajay napj velé jin. Napj p'iyá ma ca mvelé yupj malala la tjajay. Jis capj la tül mpes tjacuwis tulucj. Napj nosis nt'a tjacuwis jis capj la p'acj gentas, 'ücj jis la patj Dios lal.

⁴⁸ La p'a ca mveles malala la tjajay yupj, yupj ne ma quelel la najay, ma wa jisas napj velé. Pjü way napj tjevelé nin ca mveles yupj malala la tjajay. Nin ca nsem nin jawas tecya'liñ sin müjünsücj na.

⁴⁹ Napj lovin vele secj napj nola jin. Mpapay nin tjejyama, ntjijütüta tsjan la veles, ne nin tjevelé napj.

⁵⁰ Napj selé jupj tjevele mpes gente ca jus nlayecj 'onin nyuca 'ücj lo püt'üs jupj lal lovin. Mpes pjü way Mpapay vele napj lal, niná pjü way nin p'iyá velé napj —nin tjevele Jesús.

13

Discipulopan ca yola nsem yupj p'iyá tsjictjacj.

¹ Leñ way ca fiesta la mijictsja yupj, fiesta “Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey” ló. Jesús seletsja quina ca mim nosis mpe, Popay nt'a ca mim niswá. Lovin quelel lis tjiji jupj lal japon, nosis nt'a tapatjá. Jesús tüpü'ü na nosis nt'a, lovin quelel la síjitsja pajal.

² Nasa quelel t'yaja na, Jesús discipulopan jis lal tjá'asa lo las. Judas Iscariote pjaní wa ne'aj já'asatsja. Simón jatjam waytsja jupj, Judas. Jupj nasa quelel jis capj p'yá'satsja Jesús enemigopan 'ücj la tjilil Jesús. Diablo nin la tjiji Judas nin jólatsja jupj.

³ Jesús seletsja jupj Popay tje'yaya jupj p'iyá 'ücj lo jay pjü. T'üc' way pjü 'ücj la tjiji Jesús. Seletsja wa Dios mpe tjac', seletsja wa ne niswa Dios nt'a ca mim.

⁴ Mop'in mozo jinwá la tjiji jupj. Jas nisa jupj tjelyaja mpe, jas quip pje'apa jas tji'ipje. Pülül wolapé tjevyala, mozo liji jinwá.

⁵ Locopyaya 'üsü mo'o t'yu trasto mo'ó, jupj discipulopan jis tsjam sin la patsj. Pjaní pjaní jis tsjam sin tepe'e. Pülül jupj wolapé tjevyala mpe jis tsjam tjapjaja la tjiji jupj.

⁶ Tjac' wa Simón Pedro nt'a, jupj tsjom sin la patsj. Tjac' na, Simón Pedro Jesús lal la tji'yüya:

—¿Ncu napj ntsjam ca jas mpa'in jipj? Jipj napj Nejepa. Ma najas jipj nin lejay napj mpes.

⁷ Jesús jupj lal tjevele:

—Po quina ma jin 'yüsa tsjan mpes nin lejay napj. P'a jyawca na ca jin mü'üsüs.

⁸ Pedro tjevele:

—Lovin ma ca ntsjam jas mpa'in.

Jesús jupj lal tjevele:

—Napj ma pjü salá way la 'ejay jipj, jipj ma polel ncapj cyoñ.

⁹ Mpes Simón Pedro tjevele Jesús lal:

—Pajal quelel cyapj cyoñ jipj. Mpes ma najas ntsjam p'in mpa'in. Nin tepe'e namas, nay pjucj 'ots'ipj.

¹⁰ Jesús tjevele jupj lal:

—'Ücj tsjyam way p'in jas la patsj quinam. Tja'as'üm na, salá way jipj. Ma jyas la 'as'üs niswá. Tjuwin mpes tsjyam way p'in te. Tsjyam jas tepyatsj na, p'yüy jas tüpwes salá way. Nun salá way jinwá quinam Dios lal. Jupj ma nin jola quinam nun malala la tjüj. Mop'in ma nun pjü way salá jinwá Dios lal —nin tjevele Jesús.

¹¹ Jesús seletsja pjacj ca jis lal ncuwim jupj enmigopan jis la tjilil jupj. Nin mpes nin tjevele: “Mop'in ma nun pjü way salá jinwá Dios lal”.

¹² Tecyawaja na sin tepe'e jis tsjam, jas quip pje'apa jas tücü'pe niswá, 'etjele niswá. 'Etjele na, yupj jis lal tjevele:

—Napj sin tepyatsj quinam nutschom. ¿Ncu jus nlayé tsjan nusin tji'yüsa la tjejay nin la tjejay na?

¹³ Nun welé napj nusin 'yüsa la sejay, welé wa napj nun jis Jepa. 'Ücj niná nin welé na. T'üc' way niná napj niná.

¹⁴ Püné napj nun lal. Napj nun jis Jepa, nusin 'yüsa wa lejay; así nin napj nusin tepyatsj nutschom. Napj nun jis mozo jinwá nin la tjejay napj. Mpes solejé más 'ücj nun pajal 'üsüs lojí nunwa mpes, mozopan jinwá. Tsjictjacj way nun pjü.

15 Napj nin la tjejay mpes nun ca jus nlayé más 'ücj ca nin p'iyá la müjí napj la tjejay jin p'iyá.

16 'Ücj nin lejaj napj, 'ücj wa nin lojí nun. T'üc' niná. Nun más noypan tulucj napj lal. Mozo más püné tulucj jupj patrón lal. Auxiliar más püné tulucj jyü'ta lal.

17 Nun jus nlayé quinam más 'ücj lovin nin lojí nunwá. Nin lojí lovin, ca 'üsüs nujisas nsem –nin tjevele Jesús jupj discipulopan jis lal.

Jesús tjevele ca yupj popa pjaní malala la mijis jupj lal.

(Mateo 26.20-25; Marcos 14.17-21; Lucas 22.21-23)

18 Jesús tjevele wa yupj jis lal:

—Pjü nun mpes tulucj nin velé niná. Napj selé nun popa pjaní ma ca nin la mijis napj tjevelé. Napj la nu t'ya nun ca tsji' la müjí napj mpes. Napj pajal 'üsüs nujus nyuc pjü. Napj selé ca nin mpalas Dios Popel vele jin. Vele: 'Najamica napj lal lyájatsja, po quelel malala la niji quinam'. Nin ca nsem, ca nin mpalas jupj Popel vele jin.

19 Quina velé nun jis lal nin ca mpalas. Nin tepyala tulucj custjay. P'a jawas ca mpalas. Mpes nin tepyala na napj tjevelé, newa ca mponé nun napj Dios Jatjam.

20 "Napj ca nusin majam tsji' la müjí napj mpes. La p'a wa sin majam wa ca, tsji' la mijicj wa ca napj mpes. Jil na napj mpes, nepénowa yupj jil nt'a ca 'ücj jisas nsem yupj tjiquil. 'Ücj jisas yupj tjiquil, t'üc' way 'ücj jisas wa napj mpes, napj p'iyá tjacuwis jinwá. 'Ücj jisas napj tjacuwis, 'ücj jisas

wa Dios mpes, jupj p'iyá tjac' jinwá. Jupj nin tjejanya napj —tjevele Jesús.

²¹ T'üc' nin tjevele na Jesús, 'aplijila waytsja pajal. Jupj seletsja tsjan ca mpalas, mpes niná tjevele yupj jis walap'a'á:

—Nun popa pjaní malala nyuca la mijis napj lal. Jupj ca jis lal ncuwim napj enemigopan, ca yupj ma tjililiñ. T'üc' way ca nin mpalas.

²² Nin tjevele na, discipulopan yuwá yus tjunuc. Pues ma salejeptsja pjacj mpes tjevele Jesús.

²³ Discípulo pjaní Jesús lal tjá'asa. Jesús pajal quelel líjitsja jupj.

²⁴ Mpes Simón Pedro la seña tjevele niná discípulo lal la 'yüya nucus pjacj mpes nin tjevele Jesús.

²⁵ Mpes discípulo niná más 'in jun 'asas tjemey Jesús nt'a, la tji'yüya:

—¿Pjacj mpes velen?

²⁶ Jesús jupj lal tjevele:

—Pan tsjicj way caldas mo'o ts'yuc, 'ya lyaja jupj; napj jupj po'ó velé.

Mpes Jesús pan tsjicj way 'in tjelepta, caldas mo'o ts'yuca, tje'yaya nlajas Judas. Judas Simón Iscariote jatjam waytsja.

²⁷ Judas nt'ya na pansas, leñ way Satanás jupj jos mo'o tjemey. (Satanás diablo jupj. Lapanen jis jepa jupj.) Jesús seletsja tsjan ca la mijis Judas quinam, mpes Judas lal tjevele:

—Niná jipj quelel lejay, más 'in leñ way la mijin jipj.

²⁸ P'a wa Jesús lal tjatjá ma sin tji'yüsa tsjan mpes nin tjevele jupj.

29 Judas t'emel jyámatsja pjü discipulopan yuts'a'á, Jesús juts'a'á wa. Mpes discipulopan nepénowa yólatsja Jesús nin tjevele jupj lal: “Jutja, jaylaj la mijin cupj gjuisas fiesta mpes nlajacj”. Nepénowa yólatsja jupj tjevele: “Jutja, jis ma'ayan niná gente jis t'emel cjuwá mpes”. Nin yólatsja yupj. Ma nin tjevele Jesús. Discipulopan ma sin 'yúsatsja la p'in.

30 Judas nt'ya na pan tsjicj way Jesús tje'yayá, leñ way tjemey jupj. Püstetsja.

31 Judas tjemey na, Jesús tjevele:

—Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejamá. Quina gente ca nucucj ca 'üsüs la mejay napj. Napj lejay mpes ca jus nlayecj wa Dios pajal 'üsüs, pajal püné.

32 Napj nin lejay gente jus nlayecj Dios pajal 'üsüs, pajal püné. Nin mpes wa Dios p'iyá ca sin 'yüsa la mijis napj pajal 'üsüs, pajal püné wa. Leñ way ca nin la mijis jupj —nin tjevele Jesús.

Jesús yupj jis lal tjevele jupj ca mim quinam.

33 Niná tjevele wa:

—Tsjicj way p'in ca mo'os nun lal quinam, nun napj tsjictjacj jinwá. Nun pajal ca quelel nus nucú. Nun ca jisas nsem napj ca nucopj mp'acj. Nin p'in, nun ma polel lowú napj jum nt'a. Nin tjevelé judiopan jis jepapan jis lal; quina nin wa velé nun jis lal.

34 Mpes quina ca nu jyütütj tsjan la müjí, nenem 'a seyasa way. Ninana nu jyütütj: nunwa quelel la tjüjí nun. Napj quelel la nutjeyay jinwá, najas nin p'iyá quelel la sojí nunwá.

³⁵ Nun lovin quelel la sojí nunwá, pjü ca jus nlayecj nun napj discipulopan. Ca jus nlayecj nusin tji'yüsa napj mpes —nin tjevele Jesús.

³⁶ Simón Pedro la tji'yüya Jesús lal:

—¿Ca'aj mim jipj?

Jesús jupj lal tjevele:

—Napj jum nt'a jipj ma polel ncapj cyoñ quinam. P'a jyawca na ca ncapj ncoñcon ne'aj, napj jum nt'a.

³⁷ Pedro tjevele jupj lal:

—¿Tsjan mpes ma polel cyapj cyoñ quinam napj? 'Ücj napj lal ni pü'í jipj mpes.

³⁸ Jesús jupj lal tjevele:

—T'üc' tulucj 'ücj jipj lal jipj 'i pü'í napj mpes. Castlyaj la puyú secj p'in yacjaj, la con ca mvelen jipj ma nus nyuc. T'üc' niná —nin tjevele Jesús Pedro lal.

14

Jesús mpes p'in 'ücj ca nlaca Dios nt'a.

¹ Jesús tjevele jupj discipulopan jis lal:

—Po ma pajal nin nujola t'as napj ca mis mpes. Nasa toponé Dios pajal 'üsüs liji nun mpes. Nin p'iyá mponé wa napj pajal 'üsüs lejay nun mpes.

² Mpapay wo pajal püné, pajal la püné ne'aj, pülücj ne'aj mpatjam. Napj ne'aj ca mis 'ücj la mejay ne'aj, nun 'ücj mpatjaqué nt'a. T'üc' way. Ma t'üc' nacj, ca cüveletsja niná t'üc' tulucj.

³ Napj ca mis 'ücj la mejay nun mpatjaqué nt'a. T'üc' way ca nin la mejay. Niswa ca ncuwis, ne ca nun jis lal mis napj lal mpatjaqué. Mpes napj pü'üs nt'a ne'aj wa ca mpatjaqué nun lovin.

⁴ Nun solejé 'onin ne 'ücj lowú napj jum nt'a.

⁵ Tomás tjevele Jesús lal:

—Ma selecj ca'aj jay jipj. Mpes ma wa selecj 'oyñ nyuca ne'as la winin.

⁶ Jesús tjevele Tomás lal:

—Napj mpes p'iyá ca ne'as jay ne'aj, Dios nt'a. Napj mpes p'iyá ca nusin mü'üsüs t'üc' way Dios po'ó. Napj mpes p'iyá ca jipj mpü'üm jupj lal. Napj mpes way p'in 'ücj la winin Mpapay nt'a. Ma polel la winin jupj nt'a p'a 'isin.

⁷ Jesús tjevele wa pjü jupj discipulopan jis lal:

—Nun jus cülayé pjacj ne napj, ca jus cülayé wa pjacj Mpapay. Quina t'üc' way solejé pjacj Mpapay, jus tjunucú wa jupj quinam.

⁸ Felipe tjevele jupj lal:

—Qjuis ma'ayan jus nucucj Pyapay. Ninana qjuisas p'in.

⁹ Jesús jupj lal tjevele:

—Pajal püs tüpü'üs nun jis lal. ¿Ncu ma jus nlayen pjacj ne napj? Nun popa nus tjinyuca na, nasa jus tjinyuca wa Mpapay. ¿Tsjan mpes velen: 'Qjuis ma'ayan nucucj Pyapay?'

¹⁰ ¿Ncu ma pyon Mpapay napj mpes já'asa? ¿Ncu ma pyon napj Mpapay mpes 'os wa? Nin p'iyá ncupj. Napj tjevelé nun lal, ma napj nola jin tjevelé. Mpapay najas mo'o pü'ü. Jupj tsji' liji jupj jos jinwá napj mpes.

¹¹ Najas mponé niná napj velé. Napj Mpapay mpes 'os. Mpapay napj mpes já'asa wa. Nun ma poné napj nin tjevelé mpes p'in, más 'ücj ca mponé napj pajal 'üsüs way lejay mpes. Mpapay Dios liji jinwá 'üsüs lejay napj.

¹² "Napj mpes pyona, nin p'iyá ca la mijis napj lejay jin p'iyá. T'üc' niná. Más 'in 'üsüs ca la mijis wa napj la tjejay lal. Napj ca mis mpü'üs Mpapay nt'a, mpes 'ücj ca 'üsüs la mijis.

¹³ Napj ca pjü la mejay nun lo moná napj lal, nun lo moná na napj mpes. Nin ca la mejay la p'a sin mü'üsüs la mejay Mpapay pajal 'üsüs, pajal püné.

¹⁴ Pjü 'ücj lo moná napj lal, napj mpes lo moná na. Napj mpes lo moná, pjü ca la mejay –nin tjevele Jesús jupj discipulopan jis lal.

Jesús tjevele jupj ca jas majamas Dios Cjües.

¹⁵ Jesús tjevele wa yupj jis lal:

—Nun quelel la nojí, napj nu tjijyütütj jin ca la müjí nun.

¹⁶ Napj p'iyá ca la mon Mpapay lal jupj ca p'a wa jas majamas nucopj la p'acj. Mpes nin ca la mijis Mpapay. P'a wa ca ncuwim nun nt'a nucopj la p'acj. Nucopj ncoñcos lovin.

¹⁷ Ninana Dios Cjües jupj. Jupj gente sin 'yüsa liji t'üc' way Dios po'ó. Dios ma jisas ma polel jis la ta'es Dios Cjües yupj jisas mo'ó. Yupj ma jus nlay jupj já'asa. Ma salejepj pjacj jupj, mpes nin. Nun solejé cana Dios Cjües. Jupj nun jis lal pü'ü, ne jupj ca mpü'üm nujos mo'ó p'a jyawca na.

¹⁸ "Napj jum na, ma ca nusapj nacj. Ncuwis ca nun nt'a niswá.

¹⁹ Po quina way nosis casá patjá ma ca nus nucucj niswá; nun p'in ca nus nucú niswá. Napj pü'üs mpes, nun mpatjaqué wa ca.

²⁰ Nin jawas, Dios Cjües tjac' na nujos mo'o la püt'üs, nun ca jus nlayé napj Mpapay mpes 'os. Ca

jus nlayé wa nun napj mpes jotjaqué wa. Ca jus nlayé napj nun mpes 'os wa.

²¹ ¿Cana quelel la niji? Nun popa selé napj jyütütj, liji wa niná, ninana quelel la niji t'üc' way. Jupj quelel la niji na, Mpapay ca quelel la mijis jupj. Napj ca quelel la mejay wa jupj, ne ca mis jupj nt'a, jas mü'üsüs ca la mejay jupj napj mpes —nin tjevele Jesús yupj jis lal.

²² Jesús nin tjevele na, Judas p'a wa (Judas Iscariote tulucj) la tji'yüya jupj:

—¿Tsjan mpes jipj ca qjuisin mü'üsüs la mijin cupj p'in jipj mpes? ¿Tsjan mpes ma ca sin mü'üsüs la mijin pjü wa nosis casá patjá?

²³ Jesús jupj lal tjevele:

—Nun popa quelel la niji na, napj velé jin liji jupj. Ninana liji na, Mpapay ca quelel la mijis jupj, ne cupj ca nlaca jupj nt'a jupj jos mo'o la püt'üs. Pjü ma quelel la najay, mpes ma wa pjü nt'a ca nlaca la püt'üs yupj jisas mo'ó.

²⁴ Ma quelel la najay na, ma wa lajay napj velé jin. Nin mpes ma wa lajay Dios jos jinwá. Napj nusin 'yüsa lejay, ma napj nola mpes nin velé. Napj velé Mpapay jola mpes. Jupj nin tjejyama.

²⁵ "Napj pü'üs nun lal p'in, nin tjevelé nun lal, nusin 'yüsa lejay mpes.

²⁶ Dios Cjües tjac' na, jupj ca nusin mü'üsüs la mijis pjü way. Jupj ca la mijis nujola mpalas pjü way napj tjevelé nun jis lal. Jupj jac' nucopj la p'acj. Mpapay ca jas majamas jupj nun nt'a napj mpes.

²⁷ "Napj lejay ma nujola nsem pjü mpes. Napj ma nola jinwá, nin p'iyá ma nujola nsem lejay napj. T'üc' way nin lejay nun mpes. Más 'üsüs lejay

nun mpes nosis casá patja lajay lal. Po ma pajal nin nujola t'as napj jum quinam. Ma wa locj meyá.

²⁸ Nujola tapalas napj tjevelé nun jis lal. Tjevelé: 'Napj jum nas quinam, niswa ca ncuwis nun nt'a'. Nun quelel la cūjí napj, 'ücj nujos nactsja nun napj jum Mpapay nt'a. Más püné jupj napj lal.

²⁹ Nin tjevelé quinam nun jis lal, ma nin tepyala na p'in, mpes nin tepyala na napj tjevelé, nun ca mponé napj nin po'ó.

³⁰ "Ma polel pülücj la veles nun jis lal quinam. Diablo jac' quinam. Jyü'ta jupj nosis casa'á. Jupj p'iyá ma polel malala la ngjuijis.

³¹ Napj jum Mpapay jos jin lo jay. Najas nosis nt'a patja jus nlayecj ca napj pajal quelel lejay Mpapay, mpes pjü ni jütüta, pjü nin lejay napj. Mas quepé –nin tjevele Jesús.

15

Jesús jis capj p'ya'sa 'üsüs la mijicj.

¹ Jesús tjevele jupj liji 'ücj ca 'üsüs la qjuijicj Dios jos jin. Ninana jupj tjevelá:

–Napj uva 'üpü ts'il jinwá. Nun napj mpjel jinwá. Mpapay uva jis pjel t'yüjü lo valas jinwá liji jupj. Nin liji jupj nun mpes.

² Yom uva pjwel t'yüjü, nyuca pjwel ma vyala, t'yüjü jupj. La p'a wa vyala nyuca, tsjicj way p'in t'yüjü jupj, más pülücj lo valas.

³ Ninana la tjiji quinam Dios nun mpes. Nun toponé napj tjevelé, mpes jupj la tjiji nun 'ücj lojí jupj jos jin.

⁴ Najas lovin ncapj ncoñcó. Nun ncapj coñcó, napj ca nucopj ncoñ wa. Nun ma ncapj coñcó, ma

polel lojí Dios jos jin, yo pjwel t'ü ma vyala jinwá. 'Ücj toñca na, 'ücj lo valas.

⁵ "Napj uva 'üpü ts'il jinwá. Nun mpjel jinwá. Nun lovin ncapj coñcó, napj nucopj cyoñ wa, t'üc' way nun ca pajal 'üsüs la müjí Dios jos jin. Napj ma nucopj p'yacj, nun ma polel lojí Dios jos jin.

⁶ Nun popa ma ncapj cyoñca, yo pjwel na'aj la ts'iya jinwá jupj. Yo pjwel na'aj la ts'iya, ts'üique jupj. Ts'üique mpes yom t'e'enca jupj, 'amá li ts'iyá, mpem ca quinam.

⁷ "Nun lovin ncapj coñcó, nun lovin lojí wa napj tjevelé, nun 'ücj lo moná Dios lal nun nujos, ne nin ca la mijis jupj.

⁸ Nun pajal 'üsüs lojí Dios jos jin, la p'a ca jus nlayecj Dios pajal 'üsüs, pajal püné. Ca jus nlayecj wa t'üc' way nun napj discipulopan.

⁹ Mpapay quelel la niji jinwá, nin p'iyá napj quelel la nusejay nun. Lovin ncapj ncoñcó; nin lojí, napj ca quelel la numejay lovin.

¹⁰ Nun nin lojí napj tjijyütütj, napj ca quelel la numejay lovin. Nin p'iyá napj lal. Mpapay ntijyütüta jin la tjejay napj, mpes jupj quelel la niji lovin.

¹¹ "Najastsja 'ücj nujos nsem nun lovin, napj 'ücj najas jinwá. Nin mpes ninana tjevelé nun jis lal. La tjüjí na napj tjevelé jin, ca 'ücj nujos nsem nun pajal.

¹² Ninana napj nu jyütütj: nunwa quelel la nutjüjí. Napj quelel la nutjeyay jinwá, nunwa quelel la nutjüjí.

¹³ Yom pjaní way pe'e jis capj la p'acj jomicapan, ninana más püné quelel liji pjü jis lal.

14 Nun lojí napj nu jyütütj, nun napj najamicapan.

15 Napj ma velé quinam nun napj namozopan. Mozo ma selé tsjan mpes jupj patrón liji lijá. Quina velé nun napj najamicapan. Pjü Mpapay tjevele napj lal, pues pjü nusin tji'yüsa la tjejay nun. Nin mpes velé nun napj najamicapan.

16 "Nun ma la ntjet'á napj. Napj la nu t'ya nun. Napj nusin tjejyam nun pajal 'üsüs la müjí Dios jos jin. Lovin ca 'üsüs mpalas nun 'üsüs la tjüjí mpes. Nin mpes, pjü lo moná Mpapay lal napj mpes, pjü ca nu ma'ayas jupj.

17 Ninana napj nu jyütütj nun: quelel la nutjüjí nunwá —nin tjevele Jesucristo.

Jesús tjevele gente ma jisas jupj lal japon.

18 Ninana tjevele wa Jesús:

—Nun ncapj coñcó mpes, gente ma jisas nun. Nujola tapalas püs way nas yupj ma jisastsja napj.

19 Nun p'iyá nosis nt'a patja jinwá nacj, nosis nt'a patja quelel la quijicj wa nun, yupj sin popa jinwá. Nun 'a yupj jin tulucj. Napj p'iyá la nu t'ya nosis casá patja popé ncapj la coñ. Nin mpes nosis casá patja ma jisas nun.

20 Nujola tapalas napj tjevelé nun jis lal: 'Mozo más püné tulucj jyü'ta lal'. Malala quelel la najaytsja napj, ca malala quelel la nusejay wa nun. Ma la tjajay napj tjevelé, mpes yupj ma wa ca la mijicj nun welé jin.

21 Ncapj coñcó, mpes ca nin la mijicj nun lal. Yupj ma sa nuc Dios, mpes nin. Dios nin tjejyama napj.

²² "Napj ma 'ucuwistsja yupj nt'a jis lal la veles Dios po'ó, Dios ma nin jola cüpalastsja yupj ma japon. T'üc' way jola jupj quinam yupj ma japon mpes. Yupj nasa tjepjyacañ napj tjevelé, mpes malala nin, yupj ma japon.

²³ Yupj ma jisas napj, ma wa jisas napj Mpapay.

²⁴ Napj ma pajal püné la cüjaytsja, la p'a ma liji jinwá, Dios ma ca jola cüpalastsja pajal malala nin, yupj ma japon. Nasa tjunuc napj pajal 'üsüs la tjejay, newa ma jisas napj, ma wa jisas Mpapay.

²⁵ Yupj jis papel tjevele jin tepyala. Tjevele: 'Yupj sin nin ma jisastsja napj'. Jis papel vele Dios tjiyyü'tá, mpes t'üc' tepyala jupj tjevelá —nin tjevele Jesús.

²⁶ Jesús tjevele wa jupj discipulopan jis lal:

—Dios Cjües ncuwim nucopj mp'a'sas. Tjac' na, jupj ca mveles gente jis lal jupj selé napj mpes. Jupj sin 'yüsa la siji t'üc' way Dios po'ó. Mpapay mpe jac' jupj. Napj p'iyá ca jas majam jupj Mpapay mpe.

²⁷ Najas nun ca mvelé wa nun solejé way napj mpes. Nun lovin ncapj tocoñcó napj mwalá way sin tji'yüsa la tjejay na, newa nin —nin tjevele Jesús yupj jis lal.

16

¹ Jesús tjevele wa niná:

—Nin tjevelé nun jis lal, mpes nin tepyala na, napj tjevelé jin, newa ca mponé nun napj mpes.

² Judiopan jis jepapan ca müjü'tücj nun lovin ma polel nlawú judiopan 'a si mulú nt'a. Más malala ca la mijicj wa. Nu ja'ünan na, pjü yupj ca yola nsem Dios jos jin lajay yupj. Nin ca nsem p'a jyawca na.

³ Yupj lovin ma cus tocoñ Mpapay, ma wa ncapj tocoñ napj. Nin mpes ca nin la mijicj yupj nun jis lal.

⁴ Nin tjevelé nun jis lal, mpes yupj ninana la nusejay na, nun ca nujola mpalas napj tjevelé ca nin mpalas. Ma nin tjevelé püna p'in, napj nun jis lal tüpü'üs mpes.

Jesús tjevele Dios Cjües ca ncuwim.

⁵ Jesús tjevele wa jupj discipulopan jis lal:

—Mpapay nin tjejyama. Napj ca mis quinam jupj nt'a. Newa ma pjaní nun popé nla 'yüya ne ca'aj jum napj.

⁶ Napj tjevelé ca mis, mpes pajal 'aplijila nu tepyala nun.

⁷ Mop'in más 'üsüs nun mpes napj jum. T'üc' way niná. Napj ma jum, Dios Cjües ma ncuwim nucopj la p'acj. Napj jum, jas majam ca jupj nun nt'a.

⁸ Jupj tjac' na, jupj ca sin mü'üsüs la mijis gentas t'üc' way malala nyuca la tjajay yupj. Ca sin mü'üsüs la mijis wa tsjan t'üc' way 'üsüs Dios lal. Ca sin mü'üsüs la mijis Dios ca jis capj ntülüs malala lajay.

⁹ Jupj ca sin mü'üsüs la mijis t'üc' way malala Dios lal ma japon napj lal.

¹⁰ "Napj mis ca Mpapay nt'a, ne nun ma ca nus nucu quinam. Mpes ca Dios Cjües sin mü'üsüs la mijis wa t'üc' way napj 'üsüs, Dios nt'a tjum mpes.

¹¹ Diablo jyü'ta nosis nt'a po quina way p'in; Dios nasa tjevele jupj ca cus ntülüs diablú. Mpes Dios Cjües gente ca sin mü'üsüs la mijis wa Dios ca jis capj ntülüs malala nyuca lajay.

12 ”Pülücj quelel velé nun jis lal custjay, pajal ca pülücj nacj nun jis lal. Mpes ma ca pjü mvelé nun jis lal quinam.

13 Díos Cjües tjac' na, jupj ca nusin mü'üsüs la mijis pjü way t'üc' way. Jupj gente sin 'yüsa la siji t'üc' way Díos po'ó. Jupj ma vele jupj jola way jin p'in. Jupj tjapjacá, nin ca mveles. Nun jis lal ca mveles p'a jyawca na ca mpalas.

14 Lovin ca sin mü'üsüs la mijis gentas napj pajal 'üsüs, pajal püné. Jupj ca nusin mü'üsüs la mijis napj velé.

15 Pjü way Mpapay vele, nin p'iyá velé wa napj. Mpes tjevelé: 'Jupj ca nusin mü'üsüs la mijis napj velé'.

16 ”Püs way tepyala na, ma ca nus nucú. Locopyaya p'a wa püs tepyala na, nun ca nus nucú niswá, Mpapay nt'a jum mpes —nin tjevele Jesús.

17 Jesús discipulopan ma sin tji'yüsa Jesús tjevelá. Mpes yupj nepenowá yuwá tjowelepj: “¿Tsjan vele niná? Jupj vele püs tepyala na, ma ca jus nucucj. Locopyaya p'a wa püs tepyala na, ca jus nucucj niswá. Tjevele wa Popay nt'a ca mim.”

18 Ma sin tji'yüsa mpes newa jis la tjü'üy yuwá: “¿Tsjan quelel vele niná: ‘püs tepyala na’ ca nin mpalas? Ma gjuisin 'yüsa jupj velá.”

19 Jesús seletsja yupj quelel la 'üytsja jupj lal. Mpes jupj tjevele yupj jis lal:

—Nun nu la tjü'üyá nunwá tsjan mpes napj tjevelé püs tepyala na, ma ca nus nucú. Locopyaya p'a wa püs tepyala na, ca nus nucú niswá.

20 T'üc' way niná. Pajal 'aplijila ca nsem nun. Pajal ca la mpuyú. Nin tulucj Díos ma jisas jis lal. Yupj pajal 'ücj jisas nsem. Nun p'in pajal 'aplijila ca

nsem malala tepyala mpes. Locopyaya pajal 'ücj nujisas mpalas. Nun ca jus nlayé malala tepyala pajal 'üsüs.

²¹ Quepj tsjicj way quelel mya'na na, 'aplijila pyala jupj malala jos ca mpalas quinam. Tsjicj tjemya'na na, 'ücj. Tsjicj jamay pajal 'ücj jos tsjicj way tjac' quinam. Mpes ma jola quinam pajal vyájatsja yas nam.

²² Quina 'a nin wa nun jis lal. Nun 'aplijila quinam. P'a jyawca na ca nu mü'ü'süs. Napj ca nujus nuc niswá, ne pajal ca 'ücj nujisas nsem nun. Nin tepyala na, la p'a ma ca polel la qjuijis 'aplijila cüpalas nun.

²³ "Nin tepyala na, ma ca nla mü'üyá napj lal. T'üc' way la talata lo moná Mpapay lal, jupj ca nu ma'ayas nun, napj mpes lo moná mpes.

²⁴ Custjay lo moná secj nun napj mpes. Najas lovin la moná, ne nun lo moná nta'é ca. No'oté lo moná, mpes pajal ca 'ücj jisas nsem nun t'üc' way.

²⁵ "Napj tjevelé nun jis lal costa way 'in jas la 'üsüs. P'a jyawca na ma ca nin nsem. Ma ca nin jinwá velé nun jis lal. 'Ücj jas la 'üsüs mvelé nun jis lal Mpapay po'ó.

²⁶ Ninana tepyala na, napj ma ca la cümon Mpapay lal nun mpes. Nun p'iyá ca la moná Mpapay lal, napj mpes lo moná mpes.

²⁷ Nun quelel la ntüj. Nasa toponé wa Dios mpe tjacuwis. Nin mpes Mpapay quelel la nusiji wa nun, ne 'ücj ca nsem nun lo moná jupj lal.

²⁸ T'üc' way Mpapay mpe tjacuwis. Nosis nt'a tjacuwis napj. Quina mis wa ca niswá nosis casá pem. Mpapay nt'a ca mis niswá —niná Jesús

tjevelá.

²⁹ Nin tjevele na, jupj discipulopan tjowelepj jupj lal:

—'Üsüs qjuisin 'yüsa velen quinam. Parábola mpes tulucj qjuisin 'yüsa lejay quinam.

³⁰ Cupj jus nlayecj quinam jipj pjü selen. Jis la 'üy secj p'in, jipj selen tsjan quelel lya 'üy yupj. Nin mpes pyonecj Dios mpe tjacuy jipj.

³¹ Jesús jis la tji'yüya:

—¿Ncu t'üc' way poné quinam?

³² Pjü ca nts'equenequé. Pjü ca nuwó nt'a nlawú, ne napj nasapj ca mo'os. Leñ way ca nin mpalas. Mop'in ma ca nasapj nsem napj, Mpapay napj nlal.

³³ Najas nun ma nin nujola nsem; najas 'üsüs mpatjaqué nun ncapj coñcó mpes. Nin mpes niná tjevelé nun jis lal. Nosis casá patja ma jisas napj, mpes malala ca nu mpalas neneyawá. Po ma locj tjejá. Napj más pünetsja lovin nosis nt'a patja jis lal. Lovin nin —nin tjevele Jesús.

17

Jesús Popay lal la tjemyona jupj lal japon mpes.

¹ Jesús tecyawaja tjevele na niná discipulopan jis lal, jupj tjinyuca tsjun po'ó, tjevele Popay Dios lal. Tjevele: “Mpapay, quina ca ma pats'. Jipj nt'a ca mis niswá, jipj tjevelen jin. Sin tjü'üsüs lis mijin gentas napj pajal 'üsüs, pajal püné. Mpes wa napj mpes ca sin mü'üsüs wa jipj pajal 'üsüs, pajal püné.

² Jipj ntje'an 'ücj jis müjtütj pjü gentas. Mpes gente jipj ntje'an 'ücj lovin ca mpatjam jipj lal ca la mejay napj. Nin mpes la 'e mon gente sin mü'üsüs lis mijin napj 'üsüs, napj püné.

³ Yupj cyapj jacoñ na, ncapj jacoñ wa na, yupj lovin ca mpatjam jipj lal. Jipj pjaní t'üc' way Dios. Jipj nin tjejam jis capj la p'acj gentas, püna tjevelen jin.

⁴ "Nosis nt'a napj sin 'yüsa la tjejay jipj pajal 'üsüs, pajal püné. Pjü way tecyawaja la tjejay jipj ntjijütütj.

⁵ Mpapay, nosis cjuwatsja na p'in, cupj 'a mulut-sja pajal pünetsja. Quina la 'e mon napj pajal püné ca nsem niswá jipj püt' nt'a, püna jin p'iyá.

⁶ "Napj sin 'yüsa la tjejay noyomes nenem jipj po'ó. Jipj ntje'an yupj, nosis casá patja sin popé. Yupj jipj jits'a'atsja yas nam, ne jipj ntje'an yupj quinam. Yupj la tjajay jipj tjevelen jin.

⁷ Quina yupj salejepj jipj ntje'an pjü. Jipj p'iyá nin la tjejay napj mpes.

⁸ Jipj tjevelen napj lal, napj tjevelé nin p'iyá yupj jis lal. Yupj jisas napj tjevelé. Salejepj t'üc' way napj jipj mpe tjacuwis. Topon wa jipj nin tjejam.

⁹ "Quina la 'e mon yupj mpes. Ma la 'e mon jipj ma jisas mpes. La 'e mon jipj ntje'an mpes p'in. Jipj jits'a'á way yupj, mpes quina la 'e mon yupj mpes.

¹⁰ Pjü napj nats'a'á, jipj jits'a'á wa; jipj jits'a'á, napj nats'a'á wa. Niná noyomes la p'a sin 'yüsa la tjajay napj pajal 'üsüs, pajal püné.

¹¹ "Nasa ca mis quinam napj nosis mpe. Mop'in ninana noyomes ca mpatjam nosis nt'a custjay. Napj jipj nt'a ca mis. Mpapay Dios, pajal 'üsüs way jimpe. Jipj ntje'an niná noyomes. Mpes najas jis majaman, jipj pjü 'ücj lejay mpes, ca yupj lovin cyapj ncoñcocj. Nin mpes yupj pjü nin p'in yola ca nsem yom pjaní jinwá, cupj jin p'iyá.

¹² Napj tüpü'üs na yupj jis lal, napj p'iyá lovin jis tjejyamá, mpes lovin cyapj tocoñ yupj. Jipj püné mpes 'ücj nin la tjejay. Jis tjejyamá ne p'a wa ma malala lis tjiji. Ma pjaní leñ tjevyala. Pjaní p'in tjemey. Ma quelel cyapj cyóñcatsja jupj. Jupj lovin malala lajay popa p'iyatsja. Jipj Pyapel tjevele ca nin mpalas, ne nin tepyala, ca nin mpalas jipj Pyapel tjevelá.

¹³ ”Quina ca mis jipj nt'a. Ninana tjevelé nosis nt'a 'os na p'in, yupj pajal 'ücj jisas la sejay, napj pajal 'ücj najas jinwá.

¹⁴ Nas tjevelé yupj jis lal tsjan niná jipj quelel velen gente jis lal. Nosis nt'a patja ma jisas yupj quinam. Yupj ma yuwal yola nosis casá patja jis lal, napj jinwá. Napj ma wa yuwal nola nosis casá patja jis lal. Mpes nosis casá patja ma jisas yupj.

¹⁵ Ma la 'e mon jipj ca jis man yupj nosis mpe. Napj la 'e mon jipj ca majaman yupj, diablo ma malala lis mijis yupj.

¹⁶ Gente jipj ntje'an ma nin p'in yola nosis nt'a patja jis lal. Nin p'iyá napj. Napj ma wa nin p'in nola nosis casá patja jis lal.

¹⁷ Sin tjü'üsüs lis mijin t'üc' way. Nin la mijin niná noyomes pajal 'üsüs witjacj ca nsem, ne ca yupj la mijicj jipj velen jin p'in. Pjü jipj velen t'üc' way.

¹⁸ Jipj nin tjejyam nosis nt'a patja nt'a. Nin p'iyá napj sin tjejyam wa yupj nosis nt'a patja nt'a.

¹⁹ Napj nin lejay jipj velen jin lovin, ca 'üsüs jis mpalas yupj. Napj nin lejay mpes, t'üc' way yupj 'ücj ca la mijicj wa jipj velen jin lovin.

²⁰ ”Ma la 'e mon noyomes qui jatja mpes p'in. La p'a mpes 'a le mon wa. La p'a wa ca mponecj napj

lal, niyom qui jatja javelepj mpes. Jipj lal velé yupj mpes wa.

²¹ Pjü mpes la 'e mon nin p'iyá ca yola nsem pjü, cupj jin p'iyá. Jipj napj mpes jac'; napj jipj mpes 'os wa. Mpapay, najas ca nin p'iyá nsem, yupj ca majatjum cupj mpes. Nin mpes nosis nt'a patja mponecj ca jipj nin tjejjam.

²² Jipj la tjejjay napj 'ücj la cüjjay. Napj nin p'iyá la tjejjay yupj jis lal. Napj la tjejjay ca yupj 'ücj wa la quijicj, napj jin p'iyá. Nin mpes 'ücj nin p'iyá yola ca nsem yupj yuwá, cupj nin p'iyá qjuiyola jinwá.

²³ Napj yupj mpes 'os; jipj napj mpes jac' wa. Nin mpes 'ücj ca nin p'iyá yola yuwá t'üc' way. Nina jis tepyala na, nosis casá patja ca jus nlayecj jipj napj nin tjejjam. Ca jus nlayecj wa jipj quelel la sejjay napj mpes japon, jipj quelel la nejjay jinwá.

²⁴ ”Mpapay najas gente jipj ntje'an mpatjam wa napj pü'üs nt'a. Najas ne'aj ca jus nlayecj jipj la ntjejjay napj pajal püné. Nosis cjuwatsja na, jipj quelel la nejaytsja, mpes jipj la tjejjay niná napj mpes.

²⁵ Mpapay, jim 'a pajal 'üsüs. Nosis casá patja ma jis januctsja jipj; napj 'a jis nuuctsja. Ninana noyomes jus nlay jipj nin tjejjam.

²⁶ Napj sin 'yüsa la tjejjay jipj mpes. Newa ca sin 'yüsa la mejay. Nin mpes jipj quelel la ntjejjay jinwá, nin p'iyá ca quelel la mijicj yupj p'a wa, ne napj ca mpü'üs yupj jisas mo'ó”, nin tjevele Jesús Popay lal.

Niyom pülücj tjiquil la tjilil Jesús.

(Mateo 26.47-56; Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53)

¹ Jesús nin tjevele na niná, nepé tjemey jupj discipulopan jis lal. 'Üsü vequecj la pja na'aj po'ó tjil. Cedrón lotsja jupj, 'üsü vequecj la pja nt'a. Ne'aj sin lejeñ. Sin lejeñ mo'o tjemey Jesús, jupj discipulopan jis lal.

² Judas Jesús enemigopan jis capj p'yá'satsja jis la tjilil Jesús. Jupj selé watsja Jesús tjemey nt'a. La pülücj Jesús jupj discipulopan 'a jis tjimyula ne'aj, mpes seletsja Judas.

³ Nin mpes Judas pajal pülücj jis lal tjac' militar romanopan, Jesús tjá'asa nt'a. Auxiliarpan nepénowa jis lal tjac' wa. Auxiliarpan sacerdote noypan mpe tjiquil, fariseopan mpe wa tjiquil. 'Iyó jaw, lámpara jaw wa tjiquil. Pjü way 'ücj jis la palan tjiquil.

⁴ Jesús seletsja tsjan ca mpalas jupj quinam, pjü way seletsja. Mpes Jesús pje'á teczala la nütjüsü yupj. Jis la tji'yüya:

—¿Pjacj lo palá nun?

⁵ Yupj jupj lal tjowelepj:

—Cupj le palacj Jesús, Nazaret mpe 'esepj jupj.

Jesús tjevele yupj jis lal:

—Napj ne Jesús.

Judas ne'aj wa tóncatsja militarpan jis lal, auxiliarpan jis lal wa. Judas jis capj tjep'ya'sa Jesús enemigopan jis la tjilil Jesús.

⁶ Jesús tjevele na: “Napj ne Jesús”, yupj jis cjüipe jin tjil, jis tyü'na.

⁷ Mpes Jesús jis la tji'yüya niswá:

—¿Pjacj lo palá nun?

Yupj jupj lal tjowelepj:

—Cupj le palacj Jesús, Nazaret mpe 'esej jupj.

⁸ Jesús yupj jis lal tjevele:

—Napj nuwola tjevelé napj ne Jesús. Nun napj la no palá, mpes jis tja'ayá mal noyomes napj lal jatjá.

⁹ Jupj nin tjevele ca nin mpalas jupj Popay lal tjevelá. Yacjaj p'in nin tjevele Popay lal: “Napj jis tjejyamá mpes ma pjaní leñ tjevyala jipj ntje'an popé”.

¹⁰ Simón Pedro polomay tyá'atsja jupj. Polomay syults'a quinam ne'aj tjiquil popa jay lo jocj. Yom pjaní jay tjejyo'o, pjots' li'inyampe taná t'yüjü jupj. Niná yomen Malco lotsja jupj. Mozo waytsja jupj sacerdote más püné mpes.

¹¹ Jesús ma jostsja pjots' tjejyo'o. Mpes tjevele jupj lal:

—Vaina mo'o jas tjejyama jipj polomay. Mpapay jos malala ne palá quinam. Najas jupj jos jin ca ma palas. Ma ca nts'equenes.

¹² Nin tjevele na, niyom pülücj ntji'liñ Jesús. Nin la tjajay militar romanopan, yupj jis jepa 'ots'ipj, judiopan auxiliapan 'ots'ipj. Tsupapj jupj pjwel po'ó.

¹³ Tjaman jupj judío püné nt'a mwalá way. Judío niná Anás lotsja. Caifás joyomtsja jupj. Joway sacerdote más pünetsja nin tepyala na.

¹⁴ 'In lacasana Caifás p'iyá tjevele judiopan jis jepapan jis lal más 'ücj yom pjaní mpa'is, ca ma nca'liñ judiopan pjü way.

Pedro tsyüpünü Jesús discípulo jupj.
(Mateo 26.69-70; Marcos 14.66-68; Lucas 22.55-57)

¹⁵ Simón Pedro Jesús cjüil tjemey campapé. Discípulo p'a wa cjüil tjemey wa. Sacerdote más püné ne'as jus tjinyuca discípulo niná. Si nucutsja mpes, jupj 'ücj wama tjemey wosis t'asiyú tjüwücj mo'ó, Jesús tjá'asa nt'a.

¹⁶ Pedro newa tüwütüwü toñca jun vilicj nt'a. Tsjücjüim jun vilicj jyámatsja. Discípulo ma'ajapj si nucutsja sacerdote más püné, mpes niswa jun vilicj nt'a tjemey, tjevele jun vilicj jyama lal. Nin mpes Pedro lal tjac' t'asiyú tjüwücj mo'ó.

¹⁷ Jun vilicj jyama tjevele Pedro lal:

—¿Ncu Jesús discipulopan popa wa jipj?

Pedro tjevele:

—Nin tulucj.

¹⁸ Pajal tsjojósetsja. Mpes mozopan 'awa jus t'ol 'etsjecj mpes. T'asiyú tjelejeñ jis la sis. Nin la tjajay wa militarpan. Pedro yupj jis lal toñca wa la sis.

Anás la tji'yüya Jesús lal. Jostsja tsjan mpes mveles malala la tjijá.

(Mateo 26.59-66; Marcos 14.55-64; Lucas 22.66-71)

¹⁹ Anás sacerdote más pünetsja püna p'in. Jupj la tji'yüya Jesús lal jupj discipulopan sin po'ó. La tji'yüya wa tsjan sin tji'yüsa la tjiiji jupj.

²⁰ Jesús jupj lal tjevele:

—Napj tjevelé pjü 'ücj jis la pjac nt'a. Wosis judiopan 'a si mulú nt'a sin 'yüsa la tjejay napj lovin. Dios wo nt'a sin 'yüsa lis tjejay wa, pjü judiopan 'a si mulú nt'a. Pequé tjevelé tulucj.

21 ¿Tsjan pjucj nin nla 'yüya napj? Pülücj tjepjyacañ napj tjevelé. Jis la tji'yüya tsjan tjevelé. Yupj salejepj.

22 Jesús nin tjevele na, auxiliar pjaní Jesús wola po'ó tyüla jupj. Ne'aj p'in tóñcatsja. La tji'yüya Jesús lal:

—¿Tsjan pjucj tjevelentsja nin jinwá, sacerdote más püné lal?

23 Jesús tjevele jupj lal:

—Malala tjevelé tulucj. Napj malala tjevelé, pjü jis walap'a'a mvelen tsjan malala tjevelé. Napj 'ücj tjevelé, ¿tsjan mpes nawala po'ó tyül? —tjevele jupj.

24 Yacjaya Anás Jesús jas tjejyama Caifás nt'a. Caifás sacerdote más pünetsja quinam. Jesús tsyu'pa tjemey.

Pedro niswa tsyüpünü Jesús discípulo jupj.

(Mateo 26.71-75; Marcos 14.69-72; Lucas 22.58-62)

25 Mwalá way p'in, Jesús ne'aj toñca na p'in, Simón Pedro 'awa nt'a toñca süise. La p'a ne'aj lejeñtsja la tjü'üy jupj lal:

—¿Ncu jupj discipulopan popa wa jipj?

Pedro tsyüpünü. Tjevele:

—Nin tulucj nam.

26 Yom p'a wa ne'aj tóñcatsja, mozo watsja jupj sacerdote más püné mpes. Mozo nenem pjots' jay tjejyo'o jopey. Pedro p'iyá mozo jopey pjots' jay tjejyo'o. Mpes jupj tjevele Pedro lal:

—Napj nola napj jis tjinyuc sin lejeñ nt'a Jesús lal.

27 Pedro niswa tsyüpünü. Leñ way la tipiya costlyas.

Judiopan jis jepapan jisastsja jepa romano ca cus ntülüs Jesús.

(Mateo 27.1-2, 11-26; Marcos 15.1-15; Lucas 23.1-5, 13-25)

²⁸ Locopyaya yupj Jesús lal tjil Caifás wo mpe. Jepa romano wo nt'a tjaman jupj. Pajal püstaptsja. Judiopan jis jepapan jisastsja jepa romano ca cus ntülüs Jesús. Yupj p'iyá ma wama tjil jepa romano wo mo'ó. Yupj yólatsja ma polel wama mal judío tulucj wo mo'ó. Judío tulucj wo mo'ó jil, malala nsem yupj Dios lal. Malala yupj Dios lal, ma ca polel nlajacj oveja pisis fiesta na, fiesta "Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey" ló.

²⁹ Nin mpes jepa romano pje'á tjac' yupj nt'a. Jepa romano Pilato lotsja jupj. Jupj tjevele judiopan jis jepapan jis lal:

—Nawala tjowelé tsjan la tjiji yom niná.

³⁰ Yupj jupj wola tjowelepj:

—Yom niná ma malala nyuca la qjuijistsja, ncupj ma ca 'ucumantsja cus cütül.

³¹ Yupj nin tjowelepj na, Pilato yupj jis lal tjevele:

—Nun p'iyá tjamanú jupj. Nun la tjü'üyá ncu malala la tjiji. Nun jis jepapan jajütütj jin la müjí jupj lal.

Yupj tjowelepj jupj lal:

—Ncupj qjuis jepapan jajütütj la 'ünan jupj. Jipj judío tulucj. Jipj jyütütj ma polel la qjuijicj niná ncupj.

³² Nin mpes nin tepyala Jesús tjevelá. Jupj tjevele cruz po'o ca mvalas, mpa'is. Judiopan ma salejepj la 'ünan cruz po'ó. Romanopan cruz po'o jis capj jatül.

33 Pilato wo mo'ó tjemey niswá, tjevele ncuwim Jesús. La tji'yüya jupj lal:

—¿Ncu jipj judiopan jis jepa püné?

34 Jesús la tji'yüya jupj lal:

—¿Ncu jipj p'iyá quelel selen mpes nla 'yüy niná? ¿Ncu p'a wa javelepj mpes nla 'yüy?

35 Pilato tjevele:

—Napj p'iyá quelel selé tulucj. Judío tulucj nam. Jipj gente popa tucuman jipj napj nt'a, napj cyapj la tül. Sacerdote noypan p'iyá la tjajay niná. ¿Tsjan malala la tjejay jipj?

36 Jesús tjevele jupj lal:

—T'üc' way Jepa napj, mop'in napj nosis casá jajütütj jin lejay tulucj. Napj cüjütütj nosis nt'a jajütütj jinwá, napj ca jis cüjütütj namozopan jis la palan judiopan jis lal, ma ma tjililiñ. Yupj ma nin la tjajay. Napj qui'á jajütütj jin tulucj.

37 Mpes Pilato tjevele Jesús lal:

—Nin velen t'üc' jepa jipj.

Jesús jupj lal tjevele:

—T'üc' way. Napj ne jepa. Napj tjacuwis nosis casa'á t'üc' way la veles gente jis walap'a'á, napj selé mpes. Nin mpes tjacuwis napj. Gente quelel salejepj tsjan t'üc' way, yupj pjyacañ napj velé. Napj velé jin lajay wa yupj.

38 Pilato tjevele Jesús lal:

—Ma polel jus cülayes tsjan t'üc' way.

Pilato nin tjevele na, niswa pje'á tjemey judiopan la nuactsja nt'a. Tjevele yupj jis lal:

—T'üc' la tji'yüy napj. Ma polel la veles jupj malala li jam.

³⁹ Napj lovin yom pjaní se jam cawilta mpe nun jis fiesta pyala na, fiesta 'Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey' ló. Lovin nin lejay nun mpes. ¿Ncu nujisas Jesús se jam cawilta mpe nun mpes? Jupj judiopan jis jepa püné.

⁴⁰ Pilato tjevele na niná, yupj la tupuyupj:

—Ma qjuisas se jam jupj. Qjuisas Barrabás se jam.

Barrabás pwequepj waytsja jupj.

19

Pajal la pjüts'üntsja Jesús mpes.

(Mateo 27.26-29; Marcos 15.16-19)

¹ Nin tjevele na, Pilato jis tjijyü'ta jupj militarpan mo'o jasüp Jesús 'üpü mpes, ne nin la tjajay yupj.

² Militarpan la tjüpjüts'ün wa Jesús. Yo pjwel jam jus tjulujupj Jesús jay la 'onsos. Jesús jay tjo'onsopj, corona jay tjá'asatsja jinwá. Je jas tücüipap wa. Jepa püné jas quip jin justa la tjajay.

³ La pülücj jupj wolap'a'a jiquil watsja, javelept-sja:

—Qjuisas 'ücj jyas mpü'üm. Jipj jepa püné judiopan jis lal.

Nin tjowelepj na, wola po'o jatültsja jupj.

Pilato ma quelel jyü'tatsja jis la 'ünan Jesús. La p'a jisastsja mpes la tjiji jupj.

⁴ Niswa pje'á tjac' Pilatá, judiopan tjatja nt'a. Tjevele yupj jis lal:

—Quina ca mvelé Jesús ncuwim, nun jus nucú. Mpes jus nlayé napj ma tjinyuc malala la tjjam.

⁵ Mpes pje'á tjac' Jesús. Yo pjwel jam jay já'asatsja custjay jupj. Jas quip je militarpan jas tücüipap

newa sa capyatsja jupj. Jesús tjac' na, Pilato judiopan jis lal tjevele:

—Jus 'unuca niná yomen.

⁶ Sacerdote noypan jus tjunuc na Jesús, yupj yümücj tjowelepj:

—Cruz po'o tjevyala jupj, mpa'is. Cruz po'o tjevyala jupj, mpa'is.

Nin p'iyá yümücj tjowelepj wa yupj jis militarpan.

Pilato tjevele yupj jis lal:

—Nam ma ca müjütütj niná. Nun p'iyá cruz po'o tjovalá jupj. Napj nasa la tji'yüy tjinyuc jupj. Napj velé jupj ma la tjiji nun welé jupj po'ó.

⁷ Judiopan tjowelepj Pilato lal:

—Jupj tjevele jupj p'iyá Dios Jatjam. Ncupj gjuis jepapan jajütütj ma polel la veles nenem. Jajütütj tepe'e nas ca cus ntül nin tjevele mpes.

⁸ Pilato tjapjaca na yupj nin tjowelepj, más lecj jéyatsja. Ma quelel si tülütsja jupj Jesús.

⁹ Wama tjemey jupj wo nt'a, tjevele Jesús lal:

—¿Ca'ampe 'esepj jipj?

Jesús ma lal tjevele.

¹⁰ Pilato ts'i tji'ina Jesús lal, ma lal tjevele mpes. Mpes tjevele Jesús lal:

—¿Ncu ma velen napj lal? Napj ca 'ücj jin cüjam, 'ücj wa ca cüjütütj cruz po'o cüvalacj, ca 'i quipats'.

¹¹ Jesús jupj wola tjevele:

—Dios 'e tje'aya 'ücj lo jütütj 'oyñ nyuca la cüjay napj lal. Dios ma que'as, jipj ma ca cüjütütsja 'oyñ nyuca la cüjay napj lal. Nin mpes yom p'a wa más malala la tjiji jipj lal, jupj nlal tjac' jipj nt'a.

¹² Jesús nin tjevele na, Pilato pajal quelel se jamatsja Jesús. Mop'in yümücj tjowelepj judiopan:

—Jipj se jam niná, romanopan jis jepa püné jomica tulucj jipj. Jesús vele jupj p'iyá jepa püné. Yom pjaní nin vele jepa püné wa jupj, enemigo jupj romanopan jis jepa püné lal.

¹³ Pilato nin tjapjaca na yupj tjowelepj, pje'á tjac' Jesús lal. Pilato silla casá tjá'asa nin la veles ncu cus ntülüs Jesús. Nin mpes niná sillas. Jupj palá 'etjele na silla casa'á, pjü jus nlay jupj ca mveles quinam ncu sa tül. Silla nt'a Gabato ló ne'aj. Ncupj velecj “Pe Noypan 'Ama'á”.

¹⁴ Judiopan newa fiesta lajaytsja, fiesta “Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey” ló. Yacjaj pjü 'ücj lajaytsja ya mpes, ya ma polel tsji' la mijicj fiesta mpes. Lots'ac' culupwen nt'a já'asa nas. Pilato judiopan jis lal tjevele quinam:

—Jus tjunuca nujepa püné.

¹⁵ Pilato nin tjevele na, yupj yümücj tjowelepj:

—¡Tjü'ü'na jupj! ¡Tjü'ü'na jupj! Cruz po'o tjevyala, mpa'is.

Pilato tjevele yupj jis lal:

—Malala nyuca nujola nun. Malala nin nujisas napj ca mäjütütj yupj ca cruz po'o mvalacj nujepa püné.

Sacerdote noypan jupj wola tjowelepj:

—Romanopan jis jepa püné, cupj qjuis jepa püné jupj. Leñ p'am.

¹⁶ Mpes Pilato tjijyü'ta yupj jisastsja jin ca nsem. Tjijyü'ta militarpan Jesús cruz po'o ca mvalacj.

Yupj Jesús cruz po'o tjovalapj la 'ünan.

(Mateo 27.32-44; Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43)

17 Niná tjiyyü'ta mpes militarpan tjil Jesús lal. Jesús p'iyá cruz tjyama jámatsja. Jay Pjucj Cjüele lotsja ne'aj, jupj tjemey nt'a. “Gólgota” tjowelepj judiopan jis tin.

18 Ne'aj Jesús cruz po'o tjovalapj. Niyom p'a wa mat'eyá cruz po'o jis tjovalapj wa p'a wa cruz po'ó. Jesús t'empe jis tjovalapj. Jesús tóncatsja culupwen yupj jis lal.

19 Pilato tjiyyü'ta tabla mpaquecj, Jesús jay pjucj nt'a lo valas cruz po'ó. Tabla niná mo'o tepyaca tsjan mpes cus tül Jesús. Ninana tepyacá niná:

NINANA JESÚS, NAZARET MPE 'ESEPJ.
JEPa PÜNÉ JUPJ JUDIOPAN JIS LAL.

20 Jesús cruz po'o tjovalapj nt'a ne'aj way p'in Jerusalén nepem. Nin mpes judiopan pülücj mo'o tjowelepj niná mo'o tepyacá. Jis tin cont'e mpes tepyaca, judiopan jis tin pjaní wa, pjaní wa romanopan jis tin, pjaní wa griegopan jis tin.

21 Sacerdote noypan judiopan sin popé, ma jisastsja niná tepyacá. Mpes yupj Pilato lal tjowelepj:

—Po ma tepyaca: ‘Jepa püné jupj judiopan jis lal’. Más 'ücj mpaquen: ‘Ninana yomen tjevele jupj jepa püné judiopan mpes’.

22 Pilato yupj jis wala tjevele:

—Napj tepyac jinwá ma'ajam lovin.

23 Militarpan Jesús cruz po'o tjovalapj na, natj yupj Jesús jas quip. Militar yulupjana jájtjatsja ne'aj, mpes Jesús jas quip la tequemañ, jis tja'ayapj yuwá, yulupjana yuts'a'á. Natj wa Jesús jas quip wampa, pajal 'üsüs waytsja niná. Jupj jas quip wampa jus tjulul tulucj, jas toptsja la p'in.

24 Mpes militarpan yuwá tjowelepj:

—Po ma la tequemam niná. Mpjelaquecj nucucj pjacj nta'es niná.

Ne nin la tjajay yupj. Dios Popel tjevele ca nin la mijicj yupj, ne t'üc' way nin la tjajay, jupj Popel tjevele jinwá. Dios Popel tjevele:

“Nin quip la tequemañ, jis tja'ayapj yuwá. Tjepjelañ tjunuc pjacj nta'es nin quip.”

Ne nin la tjajay militarpan.

25 P'a wa ne'aj lejeñtsja cruz toñca nt'a, ne'aj p'intjsja 'in. Pjaní wa Jesús jamaytsja, pjaní wa Jesús jomapj, pjaní wa María, Cleofas jats'om, pjaní wa María Magdalena lotsja jupj.

26 Discípulo pjaní ne'aj p'in toñca watsja cruz toñca nt'a. Jesús pajal quelel líjitsja jupj. Mpes Jesús tjinyuca na discípulo niná ne'aj way p'in jamay toñca mpe, jupj tjevele jamay lal:

—Namay, niná jipj jetjam quinam.

27 Jesús tjevele wa discípulo niná lal:

—Ninana jemay quinam.

Mpes nin jawas p'iyá discípulo niná Jesús jamay lal tjemey jupj wo nt'a lo püt'üs.

Jesús tepe'e.

(Mateo 27.45-56; Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49)

28 Locopyaya Jesús seletsja pjü t'üc' la tjiji Dios jostjsja jin.

—'Üsü nive —tjevele jupj.

Dios Popel tjevele nin ca mveles, mpes niná tjevele na, t'üc' la tjiji Dios Popel tjevelá.

29 Uva 'üsü 'ona ne'aj já'asatsja botella mo'ó. Mpes esponja tji'its'a la tjajay uva 'üsü lal, yo

hisopo ló po'ó tsupapj, viyá tecyacaná Jesús lo müs.

³⁰ Jesús tjemü'ü na niná, tjevele:

—T'üc' la tjejay quinam.

Tjevele na, jay t'yoca, tepe'e.

³¹ Nin jawas pjü 'ücj lajaytsja ya mpes, ya ma polel tsji' la mijicj fiesta mpes. Judiopan ma jisast-sja niyom jis p'üy newa cruz po'o velañ ts'ac' niná yupj ma polel tsji' lajay na, sábado nsem. Sábado ma tsji' lajay jawas tsjay 'üsüstsjja fiesta mpes. Nin mpes yupj la tjomon Pilato lal militarpan niyom jis tecj la 'ul, más 'in leñ way nca'liñ. La tjomon wa palá jis la cutj jis p'üypan tecya'liñ na.

³² Mpes militarpan cruz tjelejeñ nt'a tjil. Nin jawas p'iyá niyom mat'e cruz po'o tjovalapj Jesús lal. Quina yom mwalá tüecj la tju'ul. Locopyaya yom ma'ajapj tüecj la tju'ul wa.

³³ Ma la tju'ul Jesús tüecj. Jesús toñca nt'a ne'as tjiquil na, jus tjunuc nas tepe'e quinam. Mpes ma tju'ul jupj tüecj.

³⁴ Militar pjaní Jesús wüints'il po'o tsjyaca yo jay ts'ülül lal. Leñ way 'as tepyala, 'üsü wa tepyala.

³⁵ Napj p'iyá tjinyuc nin tepyalá, mpes velé napj tjinyuc. Velé t'üc' velé. Nin velé ca 'ücj mponé wa nun.

³⁶ Pjü niná tepyala pjü nin la pal Dios Popel tjevelá. Jupj Popel vele: “Jupj cjüele popé ma ca pjaní la c'ulim”.

³⁷ P'a nt'a Dios Popel mo'ó vele wa: “Jupj 'atsjac, tjü'ünan, jus nucucj wa ca yupj”.

Jesús jüp'üy tüpüntüpj pe jul mo'ó, neven nt'a.

(Mateo 27.57-61; Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56)

38 Pjü niná tepyala na, yom pjaní Pilato nt'a tjemey, la tjemyona Jesús jüp'üy la toc. Pilato tjevele 'ücj la ta'es jupj jüp'üy, mpes tjac', palá nt'ya jüp'üy. Yom nin la tjiá José lotsja. Arimatea mpe 'eseptsja jupj. Jesús discípulo watsja. Lecj jéyatsja la p'in judiopan jis jepapan jis lal, mpes lyájasa wínetsja püna p'in; püna ma véletsja la p'a jis lal jupj cus tecyořca Jesús.

39 Nicodemo tjac' wa José lal Jesús jüp'üy la ta'es. Püna jupj püste na tjac', tjinyuca Jesús. Nicodemo pomada teque'e Jesús jüp'üy jas la cjolol. Pomada mirra mpes la tjajay, áloe mpes la tjajay wa, 'üsüstsjá pajal. Pomada pajal püné teque'e, quintal pjaní jinwá tü waytsja.

40 Mpes yupj manas tjat' Jesús jüp'üy, 'ücj la tjajay la toc, judiopan lajay jinwá. Pomada pülül jas tjocjolol, jas tjüwü'ün Jesús.

41 Ne'aj way p'intsja Jesús cruz po'o tjovalapj mpe, ne'aj sin lejeř. Sin lejeř nt'a pe jultsja, neven nt'a, tecya'liř mo'o la püntüpj. Newa mo'o püntü secj tepe'á pe jul mo'ó.

42 Mpes Jesús jüp'üy pe jul tüpüntüpj, ne'aj p'intsja mpes. Ts'ac' niná nasa cyawájatsja, ts'ac' 'ücj lajaytsja ya mpes. Ya ma ca polel tsji' la mijicj. Nin mpes ma p'a wa la tjajay.

20

Jesús jas tjiyünsa la püt'üs niswá.

(Mateo 28.1-10; Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12)

1 Domingo na, María Magdalena ne'as tjemey pe jul nt'a. Pajal püstaptsja, jaw secj p'in. Jupj tjinyuca jun vilicj jun cjol quinam. Pe jomwen jul nt'a

tjo'onsopj nawaja'a, jas tentené, jun cjol tepyala quinam.

² Mpes ts'üequené, Simón Pedro nt'a tjemey, discípulo p'a wa nt'a wa. Jesús pajal quelel lijitsja discípulo niná. María Magdalena tjevele yupj jis lal:

—Yupj pje'á tjaman qjuis Jepa jüp'üy pe jul mpe. Cupj ma selecj ca'aj tüpüntüpj jupj.

³ Mpes Pedro tjemey. Discípulo ma'ajapj cus tecyoñca. Pe jul nt'a jiltsja Jesús jüp'üy tüpüntüpj nt'a.

⁴ Manas ts'equenerñ, mop'in discípulo ma'ajapj más 'in yümücj tjemey, más 'in leñ way ne'as tjemey pe jul nt'a.

⁵ Jay t'yoca, tjinyuca. Tjinyuca pülül newa patja, jüp'üy leñ. Ma wama tjemey jupj.

⁶ Locopyaya ne'as tjemey wa Simón Pedro. Jupj pe jul tjemey. Tjinyuca wa pülül newa ne'aj pátjatsja.

⁷ Tjinyuca wa pülül jay tsyú'patsja jas tjan tüpü'ü, jas tjüwü'ün pü'ütsja. Ma pülül la p'a lal pü'ütsja.

⁸ Discípulo ma'ajapj mwalá way ne'as tjemey pe jul nt'a, jupj newa pje'á toñca. Simón Pedro wama tjemey na, discípulo ma'ajapj wama tjemey wa. Tjinyuca wa, mpes jupj tepyona Jesús niswa pü'ü.

⁹ Newa ma sin 'yüsatsja Dios Popel tjevelá Jesús mpes. Tjevele tepe'e na, Dios jostsja jupj ca jas müjünsüs, mpü'üm niswá.

¹⁰ Discipulopan manas pje'á tjiquil pe jul mpe, jis wa nt'a tjil yupj.

*María Magdalena jus tjinyuca Jesús.
(Marcos 16.9-11)*

11 María Magdalena newa pje'á tóncatsja pe jul nt'a, li piyutsja. Newa li piyutsja, jay t'yoca, tjinyuca pe jul mo'ó.

12 Jupj tjinyuca angelpán mat'eyá. Pje way sin quiptsja yupj. Jesús tüpü'ü nt'a jájtatsja yupj. Jesús jay pjucj tüpü'ü nt'a já'asatsja pjaní wa. Tsjom tapatja nt'a já'asatsja ma'ajapj.

13 Yupj la tjü'üy María Magdalena lal:

—¿Tsjan mpes li piyun?

Jupj tjevele yupj jis lal:

—Yupj pje'á la ts'i Nejepa, ne ma selé ca'aj tüpüntüpj jupj.

14 Nin tjevele na niná, cjüipe tjinyuca. Jupj jus tjinyuca Jesús tóncatsja ne'aj. Ma seletsja jupj Jesús.

15 Jesús la tji'yüya jupj lal:

—¿Tsjan mpes li piyun? ¿Pjacj le pal jipj?

María Magdalena jólatsja jupj sin lejeñ nt'a tsji' líjitsja. Mpes tjevele Jesús lal:

—Jipj tjam tepe'á, nawala tjevele ca'aj tjam tipyüntün jupj. Mpes napj ca mis, ca man 'üsüs nt'a.

16 Jesús jupj ló tjevele.

—María —tjevele jupj.

Mpes María niswa cjüipe tjinyuca, tjevele Jesús lal:

—Raboni. (Ninana javelepj judiopan Dios mpes sin 'yüsa liji lal.)

17 Jesús tjevele jupj lal:

—Po ma ntjutjilila. Custjay wine secj Mpapay pü'ü nt'a. Mpes jutja quinam napj mpülücpan nt'a. Tjevele yupj jis lal napj ca mis Mpapay pü'ü nt'a.

Jupj napj Mpapay, nun jis Papay wa. Jupj napj Dios, nun jis Dios wa –nin tjevele Jesús.

¹⁸ Mpes María Magdalena tjemey, tjevele discipulopan jis lal: “Nasa jus tjinyuc qjuis Jepa Jesús”. Tjevele wa Jesús jupj lal tjevelá.

¹⁹ Nin jawas p'iyá, domingo püste na, discipulopan 'a jis tjimyula wa mo'ó. Lacj jeyaptsja yupj judiopan jis jepapan jis lal, mpes jun t'olon jun vilicj. Leñ way Jesús lay tepyala yupj jis lal. Yupj lejeñ culupwen nt'a tóñcatsja jupj. Tjevele yupj jis lal:

–Ma nujola t'as pjü mpes. 'Üsüs mpatjaqué.

²⁰ Niná tjevele na, jis tje'yaya tjunuc jupj mos, wüints'il 'at'anca nt'a 'ots'ipj. Discipulopan pajal 'ücj jisastsja jus tjunuc.

²¹ Jupj niswa tjevele yupj jis lal:

–Ma nujola t'as pjü mpes. Mpapay nin tjejyama nosis casá. Nin p'iyá napj nusin jyam quinam, ca nun tsji' la müjí napj mpes.

²² Nin tjevele na, yupj lejeñ nt'a taná tjejyó. Tjevele yupj jis lal:

–Na'ata nun Dios Cjües.

²³ Napj nu 'ya nun 'ücj la p'a jis lal welé Dios perdonar la siji quinam yupj malala la tjajay. Nun welé na niná, t'üc' way Dios perdonar la siji. Nu 'ya wa 'ücj welé la p'a jis lal Dios newa ma perdonar la siji yupj malala la tjajay. Nin welé na, t'üc' way Dios ma perdonar la siji –nin tjevele Jesús jupj discipulopan jis lal.

Jesús lay tepyala Tomás lal.

²⁴ Jesús tjac' na discipulopan tjatja nt'a, leñtsja Tomás. “Pjaní Popa Mat'eyá” lotsja wa Tomás. Jesús apostolpan dóceya popa watsja jupj.

²⁵ Mpes locopyaya discipulopan p'a witjacj Tomás lal tjowelepj:

—Nasa jus tjinyucucj qjuis Jepa Jesús.

Tomás tjevele yupj jis lal:

—Napj ma nyuc clavo mo'o t'yüjü mpe jupj mos nt'a, napj ma mo'o se jam namas clavo mo'o t'yüjü mpe, napj ma ca cüpon t'üc' way jupj pü'ü niswá. Napj ma namas mo'o se jam wüints'il 'at'anca mo'ó, ma ca cüpon napj.

²⁶ Locopyaya, ts'ac' ocho tjejjawca na, Jesús discipulopan niswa wa mo'ó 'a mulú tjatja. Tomás yupj jis lal já'asa watsja quinam. Jun t'olontsja jun vilicj; Jesús lay tepyala la p'in yupj jis lal. Yupj lejeñ culupwen nt'a tóñcatsja. Tjevele:

—Ma nujola t'as pjü mpes. 'Üsüs mpatjaqué.

²⁷ Nin tjevele na, tjevele wa Tomás lal:

—Tjinyuca namas. Myas mo'o jas tjejjama namas mo'ó, clavo mo'o tjemey mpe. Myas mo'o jas tjejjama wa newints'il mo'ó. Ma pajal jey c'a t'as jipj. Tepyona jipj napj pü'üs niswá —nin tjevele Jesús Tomás lal.

²⁸ Tomás Jesús lal tjevele:

—Jipj napj Nejepa, jipj napj Dios wa.

²⁹ Jesús tjevele jupj lal:

—Jipj nus tjinyuc mpes pyon quinam jipj. P'a wa ma nus tjunuc, mop'in japon yupj. Nin mpes yupj pajal 'ücj jisas liji Dios —nin tjevele Jesús.

Ninana papel pjü sin 'yüsa liji Jesús ne Dios Jat-jam.

³⁰ Jesús discipulopan tjunuc jupj la tjiji. Papel niná vele wa tsjan niná Jesús la tjiá. Pajal 'úsüs la tjiji sin la 'úsüs jis la jay jupj ne Dios Jatjam. Discipulopan tjunuc pajal la pülücj 'úsüs la tjiji papel niná ma pjü way vele.

³¹ Nepénowa tepyaca p'in. Tepyaca nusin 'yüsa lo jay, ne ca mponé nun Jesús ninana Yomen Dios jas tjejyama gjuis capj la p'acj. Dios Jatjam jupj. Mpes nun poné na jupj lal, Dios lal ca mpatjaqué lovin, nun Jesús cus tocoñicó mpes.

21

¹ Locopyaya Jesús niswa lay tepyala discipulopan jis lal, 'üsü püné la nt'a. Tiberias lotsja jupj, 'üsü. Pajal la pünetsja, pajal campwila watsja. Ninana Jesús la tjiji lay tepyala na.

² Discipulopan nepenowá 'a mulú játjatsja. Simón Pedro pjaní watsja, pjaní wa Tomás (“Pjaní Popa Mát'eya” lotsja jupj), Natanael pjaní wa. Natanael Caná mpe 'eseptsja, Galilea mpe se jütütj mpe. Zebedeo jatjampan yupj jis lal jatja watsja. Discipulopan p'a wa mát'eya yupj jis lal jatja watsja.

³ Simón Pedro yupj jis lal tjevele:

—Napj ca mis nts'icjucj.

Pjü way p'a witjacj jupj lal tjowelepj:

—Ncupj ca nlaca wa jipj lal.

Mpes yupj tjil. Barco jul mo'o tjil la ts'icjucj; mop'in püste cus tüpwes ma la tocoy yupj.

⁴ Nasa quelel jyawca na, 'üsü la nt'a tóñcatsja Jesús. Discipulopan ma salejeptsja jupj Jesús.

⁵ Mpes Jesús tjevele yupj jis lal:

—¿Ncu nasa to'á cjulun?

Yupj wola tjowelepj:

—Cjuwá.

⁶ Jesús tjevele yupj jis lal:

—Barco li'inyampe la ts'iyá ataraya. Ne'aj pje'á la ncoyé ca.

Mpes yupj mo'o la ts'i ataraya Jesús tjevele nt'a. Pajal pit'a tepyala ataraya cjulun lal, mpes yupj ma polel wama tüpüntüpj atarayas barco mo'ó. Tütsja pajal.

⁷ Jesús pajal quelel líjitsja discípulo pjaní. Ninana discípulo Pedro lal tjevele:

—'Üsü la nt'a toñca ncupj gjuis Jepa jupj.

Jupj tjapjaca na niná, jupj pülül pje'apa jas tücüi'pe. Jupj jas tji'ipje yas nam cjul la ts'icjucj. Mpes jas tücüi'pe na, 'üsü mo'o ntolo, la tjemyaya tjemey 'üsü la nt'a.

⁸ La p'a discipulopan barco mo'o tjiquil, la tjolocjocj cjulun ataraya mo'ó. Barco campa tuluctsja 'üsü la nepem. Ne'aj waytsja p'in, cien metro ca nacj.

⁹ 'Üsü la nt'a tjil na, 'etsjecj 'awa tjunuc. Cjul püné 'yümatsja, pan jatja watsja ne'aj.

¹⁰ Jesús tjevele yupj jis lal:

—Cjul nepénowa nca'á ma 'e, cjulun po quina 'its'u'cú popé.

¹¹ Mpes Simón Pedro barco mo'o tjemey niswá, ataraya 'üsü la nt'a la tjelyo'cja. Cjul noypan pajal pülücj mo'o pájtjatsja, ciento cincuenta y tres mo'o pájtjatsja. Mop'in ma t'anca ataraya.

¹² Jesús tjevele discipulopan jis lal:

—Nculá nlajá.

Ma yupj popa quelel la 'üytsja Jesús pjacj ne jupj. Yupj jus nlay gjuis Jepa Jesús jupj.

¹³ Jesús 'awa nt'a tjac', pan nt'ya, pjü jis tje'yaya. Cjulun jis tje'yaya wa.

¹⁴ Nasa la cónt'eya Jesús lay tepyala jupj discipulopan jis lal, jupj jas tjijyünsa, niswa nyucunú tepyala na.

Jesús Pedro lal tjevele.

¹⁵ Yupj tecyawaja tjalá naya, Jesús Simón Pedro lal tjevele:

—Jipj Simón, Jonás jatjam. ¿Ncu más quelel la nejay jipj yupj jis lal?

Jupj tjevele Jesús lal:

—Jipj napj Nejepa. Jipj selen napj quelel la 'ejay.

Mpes Jesús tjevele jupj lal:

—Napj lal japon sin tjü'üsüs lis mijin napj mpes. Yupj napj no'oveja tsjictjacj jinwá.

¹⁶ Niswa tjevele Jesús jupj lal:

—Jipj Simón, Jonás jatjam. ¿Ncu t'üc' way quelel la nejay jipj?

Jupj tjevele Jesús lal:

—Jipj napj Nejepa. Jipj selen napj quelel la 'ejay.

Mpes Jesús tjevele jupj lal:

—Tjejyama napj mpes japon. Napj no'oveja jinwá yupj.

¹⁷ Jesús niswa tjevele jupj lal, la con tjevele nasa:

—Jipj Simón, Jonás jatjam. ¿Ncu t'üc' way jipj quelel la nejay?

Pedro 'aplijila tepyala la con la tji'yüya Jesús ncu quelel liji jupj. Jupj tjevele Jesús lal:

—Nejepa jipj. Jipj selen pjü. Jipj jus nley napj quelel la 'ejay.

Jesús tjevele jupj lal:

—Napj mpes japon sin tji'yüsa lis mijin napj mpes. Napj no'oveja jinwá yupj.

¹⁸ Jipj tjamacjastsja na, jipj jin quipaptsja, jipj jaytsja wa jipj quelel jaytsja nt'a. Co'müy na, p'a casá ca mpalas. Jepjel la mpactan ca, ne p'a ca jin nqui'pas. Jipj ma quelel jay nt'a ca mya manus. T'üc' way niná —nin tjevele Jesús Pedro lal.

¹⁹ Jupj tjevele niná jas mü'üsüs la mijis nin ca mpalas Pedro lal, mpa'is jupj. Nin ca mpalas mpes ca p'a wa sin mü'üsüs Dios pajal 'üsüs, pajal püné. Jesús niná tjevele na, tjevele wa Pedro lal:

—Ncapj tecyoñca jipj lovin.

²⁰ Pedro la nujuya, tjinyuca. P'a discípulo jus tjinyuca cjüil tjac'. Jesús pajal quelel líjitsja niná discipulú. Jupj p'iyá Jesús jun 'asas tjemey discipulopan 'a mulú tjalá na, Jesús ma tepe'e na p'in. Jupj Jesús lal la tji'yüya pjacj ca mim jis lal ncuwim jupj enemigopan jis la tjilil jupj.

²¹ Mpes Pedro jus tjinyuca na niná discipulú, la tji'yüya Jesús lal:

—¿Tsjan ca mpalas niná yom lal?

²² Jesús tjevele Pedro lal:

—Ca nacj napj najas jupj pü'ü napj tjacuwis nas. Jipj ma ca nin jele nsem nepes. Ncapj tecyoñca jipj lovin.

²³ Jesús nin tjevele mpes, qjuis pülüçpan pülüçj tjowelepj niná discípulo ma ca cüpa'is. Jesús ma tjevele niná discípulo ma ca mpa'is lovin. Jupj tjevele: “Ca nacj napj najas jupj pü'ü napj tjacuwis nas. Jipj ma ca nin jele nsem nepes.”

²⁴ Napj p'iyá niná discipulú. Napj p'iyá nin velé la p'a jis lal napj tjinyuc. Napj tepyac niná. Cupj selecj napj velé t'üc' way.

²⁵ P'a wa pajal pülücj la tjiji Jesús, ma tepyac qui'á. Napj nola napj pjü cüpac, cjuwá nosis mo'ó ca'aj cüpajatj papel pjü. Nasa tecyawaja tepyac.

**Dios Tjevele Jupj 'Üsüs La Qjuisiji Jesucristo
Mpes
New Testament in Tol (HO:jic:Tol)**

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tol

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tol [jic], Honduras

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tol

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

862f7b53-73e6-5bbc-ac1d-63d3b228d0fb